

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2020-2024 ОНЫ
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ**
/2020 оны байдлаар/

Монгол Улсын Их Хурлын ээлжит 8 дахь удаагийн сонгуулийн үр дүнд шинээр байгуулагдсан Засгийн газар нь Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн, Улсын Их Хурлын 2020 оны сонгуульд оролцсон Монгол Ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрт тулгуурлан нам, иргэний нийгмийн байгууллагууд, иргэд, олон нийтийн саналуудад үндэслэн 2020-2024 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөрөө тодорхойлж байна.

Засгийн газар 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрөө боловсруулахдаа халдварт цар тахлаас үүдэлтэй эдийн засаг, нийгмийн хүндрэлийг амжилттай даван туулж, хүн, эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийг хангах, байгаль орчны тэнцвэртэй байдал, засаглалыг сайжруулах, бүс ба орон нутгийг хөгжүүлэх, өмнөх Засгийн газрын бодлогын залгамж чанарыг хадгалахад онцгой анхаарч, дараах зургаан багц асуудлын хүрээнд хэрэгжүүлэх зорилго, зорилтуудаа дэвшүүллээ.

**НЭГ. "КОВИД-19" ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС ҮҮДЭЛТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ НИЙГМИЙН
ХҮНДРЭЛИЙГ ДАВАН ТУУЛАХ БОДЛОГО**

1.1. "Ковид-19" халдварт цар тахлаас үүдэлтэй эдийн засаг, нийгмийн хүндрэлийг даван туулах бодлогын арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

1.1.1. "Ковид-19" халдварт цар тахлын үед иргэн, аж ахуйн нэгжийг дэмжих дараах арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ:

1.1.1.1. хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн цар тахлын үеийн нэмэгдлийг 2020 оныг дуустал үргэлжлүүлэн олгоно.

Биелэлт: Цар тахлын үед 18 хүртэлх насны хүүхэд бүрд олгож буй хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг нэмэгдүүлж 2020 оныг дуустал 1.2 сая хүүхдэд сар бүр 100 мянган төгрөг олгов. Мөн иргэдийн орлогыг хамгаалах зорилгоор хүүхдийн мөнгөний энэхүү нэмэгдлийг 2021 оны эхний хагас жилийг дуустал олгохоор тооцож 2021 оны төсөвт 864 тэрбум төгрөг тусгажээ.

1.1.1.2. нийгмийн даатгалын шимтгэлийн хөнгөлөлтийг 2020 оны 10 дугаар сараас хойш хэсэгчлэн үргэлжлүүлнэ.

Биелэлт: Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн чөлөөлөлт болон хөнгөлөлтийг гурван үе шаттай хэрэгжүүлж байна. Үүнд, 1) 2020 оны 4 дүгээр сарын 1-нээс 2020 оны 10 дугаар сарын 1-ний өдрийг хүртэл аж ахуйн нэгж даатгуулагчийг шимтгэл төлөхөөс бүрэн чөлөөлж төрөөс нөхөн төлсөн. 2) 2020 оны 10 дугаар сарын 1-нээс 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ийг дуустал хугацаанд ажил олгогч болон даатгуулагч (сайн дурын даатгуулагч мөн нэгэн адил) тус бүр 5 хувь шимтгэл төлөх, үлдэх хувийг төрөөс нөхөн төлсөн. 3) 2021 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс 2021 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрийг хүртэл ажил олгогч болон даатгуулагч (сайн дурын даатгуулагч мөн нэгэн адил) тус бүр 8.5 хувь шимтгэл төлөх, үлдэх хувийг төрөөс нөхөн төлөхөөр хуульчилсан.

1.1.1.3.жилийн 1.5 тэрбум төгрөг хүртэл борлуулалтын орлоготой аж ахуйн нэгжийг аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвараас чөлөөлөх арга хэмжээг 2020 оныг дуустал үргэлжлүүлнэ.

Биелэлт: УИХ-аар 2020 оны 8 дугаар сарын 28-ны өдөр батлагдсан 2020 оны төсвийн тодотголд жилийн 1.5 тэрбум төгрөгийн борлуулалтын орлоготой аж ахуйн нэгжүүдийг 6 сарын хугацаанд Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвараас чөлөөлөхөөр шийдвэрлэсэн.

1.1.1.4.түрээсийн төлбөрөө бууруулсан аж ахуйн нэгжийн түрээсийн орлогод 2020 оныг дуустал татварын хөнгөлөлтийг үргэлжлүүлэн үзүүлнэ.

Биелэлт: УИХ-аар 2020 оны 8 дугаар сарын 28-ны өдөр батлагдсан 2020 оны төсвийн тодотголд 2020 оны 2 дугаар сараас 9 дүгээр сар хүртэл хугацаанд түрээсийн төлбөрөө бууруулсан аж ахуйн нэгжийн түрээсийн орлогод ногдуулах татварыг чөлөөлсөн. Татвар чөлөөлөх хугацааг 2020 он дуустал үргэлжлүүлэхээр болов.

1.1.1.5.аж ахуйн нэгж, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, ариун цэвэр, халдваргүйн горимыг хангахад шаардлагатай мэдээлэл, сурталчилгаа хийх, сургалт зохион байгуулах замаар ажлын байраа хадгалах, орлоготой байх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Ажлын байранд Ковид 19 цар тахал гарахаас урьдчилан сэргийлэх асуудлаар хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалтыг БНТУ-ын Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн үйлчилгээний яамны харьяа Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын ерөнхий газар, Туркийн Хамтын ажиллагааны зохицуулах агентлагтай хамтран 2020 оны 8 дугаар сарын 31-9 дүгээр сарын 4-ны өдөр зохион байгууллаа. Нийт 5 өдрийн 20 цагийн зайн сургалтаар Туркийн Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн үйлчилгээний яам, түүний харьяа Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын ерөнхий газрын холбогдох мэргэжилтнүүд Ковид 19 цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх хүрээнд ажлын байранд авч хэрэгжүүлэх ерөнхий арга хэмжээ, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний 18 салбар, чиглэл тус бүрээр ажлын байрыг коронавирусын дэгдэлтээс хамгаалахад анхаарах асуудлаар мэдээлэл хийсэн. Үүнд: барилга, уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэл, тээвэр, газар тариалан, хүнс, үсчин, гоо сайхан, банк, дуудлагын төв, нийтийн ахуйн үйлчилгээ, зочид буудал, шүдний эмнэлэг зэрэг 18 чиглэлээр Турк улс өөрийн туршлага, сургамждаа тулгуурлан боловсруулсан мэдээлэл, арга аргачлалаасаа хувалцлаа. Дээрх арга хэмжээтэй холбогдуулан "Ажлын байранд Ковид-19 өвчний халдвараас урьдчилан сэргийлэх шалгах хуудасны загвар"-ыг баталсан.

1.1.2."Ковид-19" халдварт цар тахлын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, бэлэн байдлыг хангахтай холбоотой төсвийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ:

1.1.2.1.цар тахлын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, шаардлагатай тохиолдолд зарцуулах зорилгоор Засгийн газрын нөөц сангийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгөөс 2020 онд шинэ коронавирусийн эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэхэд зайлшгүй шаардлагатай эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, эм, халдваргүйтгэлийн бодис худалдан авах зардалд, тусгаарлах байранд үүрэг гүйцэтгэж байгаа төрийн албан хаагчдийн байр, хоолны мөнгө, төрийн холбогдох байгууллагуудын албан хаагчдад урамшуулал, халдварын тусгаарлалтын зардалд 50,943.4 сая төгрөгийн санхүүжилт гарсан байна.

1.1.2.2. цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авахад зориулсан санхүүжилтийг боломжит хэмжээгээр нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Коронавируст халдвар (COVID-19) цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авахад зориулж Засгийн газрын нөөц сангаас 6.5 тэрбум, төсвийн тодотголоор 103.4 тэрбум төгрөг тус тус шийдвэрлэсэн байна.

Монгол Улс, Олон улсын хөгжлийн ассоциаци хооронд байгуулах "Монгол Улсад КОВИД-19-аас урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авах, бэлэн байдлыг хангах төсөл"-ийн нэмэлт Санхүүжилтийн хэлэлцээрийн төслийн хэлэлцээг хийх ажлын хэсгийг 2020 оны 11 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 218 дугаар Сангийн сайдын тушаалаар байгуулсан. Ажлын хэсэг 2020 оны 11 дүгээр сарын 27-ны өдөр санхүүжилтийн хэлэлцээний урьдчилсан хэлэлцээг Дэлхийн банктэй хийсэн. Санхүүжилтийн хэлэлцээрийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр ажиллаж байна.

1.1.2.3. сургууль, цэцэрлэгийн хүүхдүүдийг улирлын томуугийн вакцинд бүрэн хамруулна.

Биелэлт: 2020 онд Монгол Улсын хэмжээнд дархлаажуулалтад хамрагдвал зохих 6 сартайгаас 13 насны нийт 352924 хүүхэд байсан ба нийт хүүхдийн 96.6 хувь нь буюу 340968 хүүхэд дархлаажуулалтад хамрагдсан. Дархлаажуулалтын хувь нийслэлд 96.2 хувьтай байсан бол орон нутагт 98 хувьтай хамрагдсан байна.

1.1.2.4. Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв, Зоонозын өвчин судлалын үндэсний төвийн эмч, ажилчдад олгох цалин, урамшуулал, дэмжлэгийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвд нийт 4.845.5 сая төгрөг, Зоонозын өвчин судлалын үндэсний төвд нийт 663.8 сая төгрөг тус тус олгосон. 2020 оны 3 сараас хойш бэлэн байдалд, тусгаарлан ажиглах байр, халдварын голомтод ажилласан эмч ажиллагсдад 9 дүгээр сараас эхлэн тус дэмжлэгийг олгож эхэлсэн.

2020 онд нийт 773 эмч, эрүүл мэндийн ажилтнуудад 1.0-5.0 сая төгрөгийн нийт 2.1 тэрбум төгрөгийг олгосон бөгөөд үүнээс халдвар авсан 54 эмч, ажиллагсдад 224.0 сая төгрөгийг олгосон байна /халдвар авсан ажилтан 4.0-5.0 сая төгрөг/. 719 эмч, эрүүл мэндийн ажилтан 1,926.0 сая төгрөг /халдварын голомт, тусгаарлах байранд ажилласан хүмүүс, тархвар судлаач нар 1.0-5.0 сая төгрөг/. Нийт эмч, эмнэлгийн мэргэжилтний илүү цагийн хөлсөнд 3,636.7 сая төгрөг, Коронавируст халдвар (COVID-19)-ын үед тэргүүн эгнээнд ажиллаж байгаа эрүүл мэндийн ажилтны ар гэрт дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор 1,583.0 сая төгрөг, ажилчдын цалин урамшуулалд 289.6 сая төгрөг тус тус болсон.

1.1.2.5. Хүн амыг коронавирусийн эсрэг вакцинд хамруулна.

Биелэлт: Их Британийн Оксфордын их сургууль бүтээж, БНЭУ-д үйлдвэрлэсэн AstraZeneca вакцинаас 150,000 тунг манай улс 2021 оны 2 дугаар сарын 22-нд хүлээн авсан. Уг вакцинд ДЭМБ-аас нийтэд хэрэглэх зөвшөөрлийг олгосон юм. Энэхүү вакцины анхны тунг Ерөнхий сайд Л.Оюун-Эрдэнэ 2021 оны 2 дугаар сарын 23-нд Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг дээр очиж, 11:30 цагт хийлгэснээр вакцинжуулалт эхэллээ.

Вакцин хадгалах, тээвэрлэхэд ашиглагдах хүйтэн хэлхээний тоног төхөөрөмжийн судалгааг үндэсний түвшинд хийж дуусган нэгж бүрээр вакцины багтаамжийг тооцон гаргасан. Коронавируст халдвар (COVID-19)-ын эсрэг вакцинд эхний ээлжинд хамрагдах эрүүл мэндийн ажилтнуудын судалгааг бүх эрүүл мэндийн байгууллага, ажилтны овог, нэр, мэргэжлээр нь гаргаад байна. Өндөр настан, удаан хугацааны эмчилгээ шаардлагатай хүмүүсийг вакцинд хамруулах тооцоо судалгааг гаргаж байна. 2021 оны Улсын төсөвт

12.462.6 сая төгрөг, Коронавируст халдвар (COVID-19)-ын эсрэг вакцинд нийт хүн амын 60 хувийг хамруулахаар төлөвлөөд байна.

1.1.2.6. Коронавируст халдвар (COVID-19)-тай холбоотой хийгдэх судалгааны ажлын тэргүүлэх чиглэлийг батлуулах, судалгааны ажил болон санхүүжилтийг шийдвэрлүүлж, үр дүнг хүлээн авна.

Биелэлт: Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/262 дугаар тушаалаар Коронавируст халдвар (COVID-19)-тай холбоотой судалгааны ажлын 7 тэргүүлэх чиглэл, 14 судалгааны төслийг батлуулсан. Нийт 100 сая төгрөгний санхүүжилттэй судалгаа хийгдэж байна.

1.1.3.Шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдвараас сэргийлэх, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангана:

1.1.3.1.хариу арга хэмжээний нөөцийн бэлэн байдлыг бүрдүүлнэ.

1.1.3.2.шаардлагатай аймгуудад зоонозын өвчин судлалын төв, хил дагуух боомтод тандалтын нэгж байгуулна.

1.1.3.3.шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдвараас сэргийлэх мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулна.

1.1.3.4.нийгмийн эрүүл мэндийн ноцтой байдлын үеийн нөөцийн агуулах шинэчлэн барьж, ашиглалтад оруулна.

Биелэлт: Зоонозын өвчин судлалын үндэсний төвийг түшиглэн эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, ариутгалын бодис хадгалах, нийгмийн эрүүл мэндийн ноцтой байдлын үеийн улсын нөөцийн байр барихаар төлөвлөж олон улсын стандартад нийцсэн 3 давхар 1000 м2 барилга баригдах ажлын даалгавар зураг төсөл хийгдсэн бөгөөд худалдан авах ажиллагааг 2021 оны 4 дүгээр сард багтаан барилгын ажлыг эхлүүлэхээр ажиллаж байна. Азийн хөгжлийн банкны 30.0 сая ам.долларын санхүүжилт төлөвлөгдсөн.

1.1.3.5.өвчний хяналт, сэргийлэлтийн төв байгуулна.

1.1.3.6.шинэ коронавирүсийн халдварыг тодорхойлох оношлуурыг дотооддоо бүтээн, туршиж, хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.

1.1.3.7.аймгийн нэгдсэн эмнэлэг, бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвүүдийг РТ-ПСР төхөөрөмжөөр хангана.

1.1.4.“Ковид-19” халдварт вирусийн оношилгоо, эмчилгээнд зориулж импортлох оношлуур, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн бодисыг гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас 2020 оныг дуустал үргэлжлүүлэн чөлөөлнө.

Биелэлт: Засгийн газрын 2020 оны 132 дугаар тогтоолоор Коронавируст халдвар (КОВИД-19)-ын цар тахлын оношилгоо, эмчилгээнд хэрэглэх зорилгоор хугацаанд импортлох оношлуур, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн бодис, амны хаалтыг импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлсөн бөгөөд Засгийн газрын 2020 оны 183 дугаар тогтоолын 13-т

Коронавируст халдвар (КОВИД-19)-ын цар тахлын оношилгоо, эмчилгээнд хэрэглэх зорилгоор 2021 оныг дуусталх хугацаанд импортлох оношлуур, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн бодис, амны хаалтыг импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх талаарх мэдээллийг олон нийтэд сурталчлах ажлыг зохион байгуулан хэрэгжүүлж байна.

1.1.5.Экспортыг дэмжих санхүүгийн шийдлүүдийг боловсруулж, экспортод гаргах бараа, бүтээгдэхүүний хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

1.1.6.Нүүрс, бусад уул, уурхайн бүтээгдэхүүний экспортыг эрчимжүүлэх хүрээнд "Ногоон гарц" түр журмыг хэрэгжүүлнэ. Худалдааны түнш орнуудтай эдийн засгийн хамтын ажиллагааг идэвхжүүлж экспортыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Ковид-19 цар тахлын улмаас манай улсын эрдэс бүтээгдэхүүний экспорт буурч тасалдах нөхцөл үүссэнтэй холбоотойгоор Засгийн газраас шат дараатай арга хэмжээ авсаны нэг нь Монгол, Хятадын "Ногоон гарц" журам бөгөөд энэхүү түр журмын хүрээнд нүүрс тээврийн жолооч нарыг Хятадын талд хонуулах арга хэмжээг авч эхэлсний дүнд 2020 оны 9 дүгээр сараас өдөрт дунджаар 1800 орчим тээврийн хэрэгсэл хил нэвтэрч эхэлсэн. Ингэснээр 2020 оны жилийн эцсийн урьдчилсан гүйцэтгэлээр 2.1 тэрбум ам.долларын 28.6 сая тн чулуун нүүрс экспортлоод байна. Баянхошуу болон Бичигт боомтоор явагдаж буй газрын тосны экспортын тээвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулж дээрх боомтуудаар явагдаж буй газрын тосны экспортын тээвэрийг 48 автоцистернээр гүйцэтгэж байсныг нэмэгдүүлэн, өдөрт 70-74 автоцистерн болгон нэмэгдүүлээд байна.

1.1.7.Цар тахлаас үүдсэн эдийн засаг, нийгмийн хүндрэлийг даван туулахад чиглэсэн дэмжлэг, туслалцааг нэмэгдүүлэх чиглэлээр хөгжлийн түнш улс орнууд, олон улсын байгууллагуудтай идэвхтэй хамтран ажиллана.

1.1.8.Гадаад улсад байгаа иргэнээ татан авах ажлыг эрчимжүүлнэ.

Биелэлт: 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар дэлхийн 91 улсаас агаарын замаар 106 удаагийн нислэг үйлдэж 20,582, Монгол Улс –БНХАУ-ын боомтоор 4,210, Монгол Улс-ОХУ-ын боомтоор 2,392, нийт 27,184 Монгол Улсын иргэнээ зохион байгуулалттайгаар татан авсан байна. Хилийн чанадад суугаа ДТГ-дад хандан 6561 иргэн яаралтай нутаг буцах хүсэлтээ илэрхийлээд байна. Хүсэлт гаргаад буй иргэдийг бүс нутгаар авч үзвэл: -Европ – 647 -Ази – 4311 -Австрали – 95 -Африк – 4 -Америк - 1504. Засгийн газрын 2021 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдрийн ээлжит бус хуралдаанаар долоо хоног тутам доод тал нь нэг удаа нислэг хийж, сардаа 800-1,000 иргэнээ авчрахаар шийдвэр гаргав.

1.1.9.Төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдүүдийн чөлөөт мөнгөн хөрөнгийг оновчтой удирдах замаар Засгийн газрын санхүүжилтийн хэрэгцээ, зардлыг бууруулах арга хэмжээг авна.

Биелэлт: Төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдүүдийн чөлөөт мөнгөн хөрөнгийг оновчтой удирдах замаар Засгийн газрын санхүүжилтийн хэрэгцээ, зардлыг бууруулах чиглэлийн дагуу ЭМДЕГ-ын арилжааны банкинд байршиж байсан 106.3 тэрбум төгрөгийн үлдэгдлийг Төрийн санд төвлөрүүлэв.

1.1.10. Засгийн газраас эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй олгосон зээл, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг хугацаанаас нь өмнө төлүүлэх, хямдруулан худалдах, дампуурсан банкнуудын эрх хүлээн авагчдаас авах төрийн байгууллагуудын авлагыг Монголбанканд шилжүүлэх зэргээр Засгийн газрын санхүүгийн нөөцийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Засгийн газраас орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлийг санхүүжүүлсэн эх үүсвэрийн Төрийн банк дахь чөлөөт үлдэгдлийг буцаан төвлөрүүлэхээр ажиллаж, Сангийн яамны Төрийн банкнаас авах нийт зээлийн авлага 54.3 тэрбум төгрөг болон Төрийн банкны зээлдэгчдээс авах авлага 39.3 тэрбум төгрөгийн зөрүү болох 15.0 тэрбум төгрөгийн чөлөөт үлдэгдлийг 2020 онд Төрийн банкаар төлүүлэхээр тохиролцож, бүрэн төвлөрүүлсэн болно.

Засгийн газрын бондын хөрөнгөөр дамжуулан зээлийн хөрөнгийн санхүүжилтийн эргэн төлөлтийн гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулснаар 2020 онд ЖДҮХС-гаас 8,647.8 сая төгрөг төлөхөөс 6,200.0 сая төгрөг төлж гүйцэтгэл 72.1 хувь, ХААДС-гаас 11,053.8 сая төгрөг төлөхөөс 2,500.0 сая төгрөг төлж, гүйцэтгэл 22.6 хувьтай гарсан. Мөн Мал хамгаалах сангаар дамжуулан өвс, тэжээл авсан 40,000.0 сая төгрөгийн зээлээс 2020 онд 1,280.7 сая төгрөгийг төлж, уг зээлийн 66.8 хувь буюу 26,736.9 сая төгрөгийн зээлийг барагдуулсан байна.

Анод болон Зоос банкнуудаас авах Засгийн газрын авлагыг шүүхээр шийдвэрлүүлж, авлагыг хаалгах талаар ажиллаж байна.

1.1.11. Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад сувилагч мэргэжлээр суралцагчдад сургалтын амжилттай нь уялдуулан 100 хүртэл хувийн тэтгэлэг олгоно.

Биелэлт: Засгийн газрын 2020 оны 2 дугаар сарын 19-ний өдрийн 70 дугаар тогтоолд дараах өөрчлөлтийг нэмсэн. Үүнд: Засгийн газрын 2014 оны “Журам, чиглэл шинэчлэн батлах тухай” 71 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцагчид суралцагчийн тэтгэлэг олгох журам”-ын “4.1.9-д “Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад сувилагч мэргэжлээр дээд боловсролын дипломын болон бакалаврын хөтөлбөрт элсэгч нь элсэлтийн ерөнхий шалгалтын 501-ээс дээш оноо авсан бол хичээлийн жилийн эхний улирлын сургалтын төлбөрийг 100 хувь; суралцагч 2.5-3.0 хүртэл голч оноотой суралцсан тохиолдолд сургалтын төлбөрийн 70 хувийг, 3.0 болон түүнээс дээш голч оноотой суралцсан тохиолдолд 100 хувь” хөнгөлнө гэж шийдвэрлэсэн. 2020 оны 11 дүгээр сарын 1-ний өдрийн байдлаар дээд боловсролын сургалтын үйл ажиллагаа эрхэлж буй байгууллагад “сувилахуйн хөтөлбөр”-өөр 2946 оюутан суралцаж байна. 2020 оны улсын төсөвт сувилагч мэргэжлээр суралцагчдад сурлагын онооноос хамааруулж олгох тэтгэлэгт зориулж 5.9 тэрбум төгрөг төсөвлөгдсөн. Журамд заасан шаардлага хангасан 843 оюутанд сурлагын амжилттай нь уялдуулан 625.1 сая төгрөгийн тэтгэлэг олгосон.

1.1.12. Цахим сургалтын платформ бий болгож, цахим агуулга хөгжүүлж, бэлтгэнэ. Зурагт болон интернэтгүй өрх, хүн амыг цахим сургалтад хамрагдах боломжийг бий болгохын тулд тохирсон сургалтын хэлбэр, хувилбаруудыг судалж, бэлтгэнэ.

Биелэлт: Үндэсний хэмжээнд цэцэрлэг, ЕБС-ийн нийт 90 байгууллагад сургалтын удирдлагын системийг 2020 оны 10 дугаар сараас эхлэн 3 сарын хугацаанд туршин хэрэгжүүлэхээр Ай Си Ти групп, И Эс Эм, Мэксим консалтинг, Амжилт дотком, Эй плас интернэйшнл, Гэрэгэ системс, ТомЁ Эд Тек зэрэг 8 компанитай хамтран ажиллахаар санамж бичиг байгуулан ажиллав. Цахим орчинд видео болон унших, сонсох агуулгыг ашиглах, онлайн буюу видео чат хэлбэрээр сургалт явуулах, суралцахуйн явцыг үнэлэх, хянах хэсэгтэй байх, багшийн бэлдсэн контент буюу агуулга оруулах боломжтой

байх, дасгал ажил гүйцэтгэх, шалгалт авах боломжтой байх, удирдлагын тайлангийн хэсэгтэй байх зэрэг шаардлагын дагуу туршилтын ажил амжилттай явагдаж байна.

Боловсрол шинжлэх ухааны яамны Econtent.edu.mn нэгдмэл веб хуудсанд Сургуулийн өмнөх, ерөнхий боловсрол, тусгай хэрэгцээт болон насан туршийн боловсролын сургалтын хөтөлбөрийн дагуу 2020-2021 оны хичээлийн жилд суралцагчдын судлах 4800 цагийн теле хичээл, түүний хуваарь, сурах бичиг болон интерактив цахим хичээлийг тухайн хүүхдийн сургалтын хөтөлбөрийн агуулгад тохирсон байдлаар өөрсдийгөө сорих, хөгжүүлэх дасгал, даалгавруудын хамт тогтмол байршуулан ажиллаж байна.

1.1.13. Цахим сургалтын тогтолцоог бий болгох хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Боловсролын ерөнхий хууль, түүнийг дагалдан гарах хуулиудад нэмэлт өөрчлөлтийг оруулж хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн УИХ-д өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэв. Цахим сургалтын тогтолцоог бий болгохтой холбогдуулан сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын тухай хуулийн төсөлд дараах заалтуудыг тусгасан байна. Үүнд:

- (i) цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн сургалт, үйл ажиллагааг танхимын сургалтаас гадна зайн, цахим болон холимог хэлбэрээр зохион байгуулах,
 - (ii) эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр танхимын сургалтын үйл ажиллагааг түр зогсоох тохиолдолд сургалтыг зайн эсхүл цахим хэлбэрээр зохион байгуулах,
 - (iii) ерөнхий боловсролын сурах бичиг нь цахим хэлбэртэй байх,
 - (iv) багшийн мэргэжил дээшлүүлэх сургалтыг зайн, цахим хэлбэрээр зохион байгуулах,
- нутгийн өөрөө удирдах болон захиргааны байгууллага нь иргэн зайн, цахим хэлбэрээр боловсрол эзэмшихэд зориулж харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн дэд бүтэц, программ болон техник хангамжийг хариуцан шийдвэрлэх тухай зэрэг болно.

1.1.14. Боловсролд зориулсан зардлыг урьдчилан нөөцлөх, орон нутгийн төсвийн орлогыг зарцуулах, боловсролд дутагдаж байгаа зардлыг шийдвэрлэнэ.

Биелэлт: Коронавируст халдвар (КОВИД-19)-ын цар тахалтай тэмцэх хариу арга хэмжээг эрчимжүүлэх, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор боловсролын салбар дахь цэцэрлэгийн хүүхдийн хоол, ерөнхий боловсролын сургуулийн бага ангийн сурагчдын үдийн цайны болон дотуур байрны хүүхдийн хоолны хэмнэлтийн зардлыг тооцож, эх үүсвэрийг төвлөрүүлэх ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулав. Үүнд: Засгийн газрын 2020 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдрийн 181 дүгээр тогтоолын дагуу Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын "Дотуур байрны оюутны хоол хүнс, ариутгал, халдваргүйтлийн санхүүжилтийн тухай" А/153 тоот тушаалаар 764.5 сая төгрөгийн санхүүжилтийг нийт 51 их, дээд сургуульд олгохоор баталж дотуур байранд амьдарч байгаа 10541 оюутны хоол хүнс, ариутгал, эрүүл мэндийн бүтээгдэхүүнээр хангахад зарцуулсан.

1.1.15. Багш, сурагч, сургуулийн ажилтнуудын эрүүл мэндийн эрсдэлийг тодорхойлж, сурагчийн сургууль завсардалтын эрсдэлийг тооцоолно.

Биелэлт: 2020 оны 08 дугаар сарын 11-ний өдрийн 1а/3371 дүгээр тушаалаар Эрүүл мэндийн сайд, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын хамтран баталсан "Боловсролын байгууллагын багш, ажилтныг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх багцын үзлэгт хамруулах ажлыг зохион байгуулах" удирдамжийг баталсан. Тус удирдамжийн дагуу боловсролын байгууллагын багш, ажилтныг багц үзлэгт хамруулах ажлыг 2020 оны 08 дугаар сарын 20-ны өдрөөс 9 дүгээр сарын 31-ний өдрүүдэд амжилттай зохион байгуулж,

ерөнхий боловсролын сургуулийн 34073 багш, цэцэрлэгийн 28070 багш, ажилтан 100 хувь хамрагдсан байна.

ХОЁР.ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Эрүүл мэнд

2.1.Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх тогтолцоог бэхжүүлж, орчин үеийн оношилгоо, эмчилгээний технологийг өргөжүүлж, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулна.

2.1.1.Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, иргэн бүр урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд тогтмол хамрагдах нөхцөлийг олон улсын жишигт нийцүүлэн сайжруулж, эрүүл, идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлэх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлнэ:

2.1.1.1. “Эрүүл, идэвхтэй амьдрал” арга хэмжээ;

2.1.1.2. “Халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх” арга хэмжээ;

2.1.1.3. “Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” арга хэмжээ;

2.1.1.4. “Хавдрын эсрэг” арга хэмжээ;

Биелэлт: УИХ-ын 2020 оны 5 дугаар сарын 15-ны өдрийн чуулганаар Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.24, 8.5, 44 дүгээр зүйлийн 44.1.6 дахь заалтад хүн амын нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилан зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгоонд хамруулах үйл ажиллагааг зохион байгуулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих, ажил олгогчид өөрийн байгууллагын ажилтныг энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.5-д заасан журмын дагуу өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгоонд товлосон хугацаанд хамруулах талаар нэмэлт, өөрчлөлтийг хэлэлцүүлж батлуулсан.

Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/422 дугаар тушаалаар Улаан хоолой, ходоодны хорт хавдрын урьдчилан сэргийлэлт, эрт илрүүлэх үзлэгийн эмнэлзүйн зааврыг батлав.

2.1.1.5. “Элэг бүтэн Монгол” арга хэмжээ;

2.1.1.6. “Харшлаас сэргийлэх” арга хэмжээ;

2.1.1.7. “Эрүүл чийрэг эр хүн” арга хэмжээ.

2.1.2.“Элэг бүтэн Монгол” арга хэмжээний үр ашиг, өгөөж, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, элэгний Д вирусийн халдвартай иргэдийн 50-аас дээш хувийг эмчилгээнд хамруулж, хорт хавдрын эрт илрүүлгийг олон улсын жишигт хүргэнэ.

2.1.3.Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан иргэд эх орондоо оношлогдон, эмчлүүлэх боломжийг нэмэгдүүлж, орчин үеийн үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төвүүдийг шинээр байгуулна:

2.1.3.1.Эрхтэн шилжүүлэн суулгах үндэсний төв;

2.1.3.2.Зүрх судасны үндэсний төв;

2.1.3.3.Сүрьеэгийн эмнэлэг;

2.1.3.4.Геронтологийн үндэсний төв;

2.1.3.5.Түлэнхийн төв;

2.1.3.6.Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвийн салбар-II;

2.1.3.7.Хавдар судлалын үндэсний төвийн салбар эмнэлэг-II.

2.1.3.8. Захиалгын дагуу барилга байгууламжийн нэг маягийн болон давтан хэрэглэх зураг төсөл боловсруулах ажлыг зохион байгуулна.

Биелэлт: Барилга, хот байгуулалтын сайдын 2020 оны 9 дүгээр сарын 07-ны өдрийн 169 дүгээр тушаалаар Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх барилга байгууламжийн нэг маягийн болон давтан хэрэглэх зураг төсөл боловсруулах ажлыг зохион байгуулж эхлээд байна.

2.1.4.Яаралтай тусламжийн чанар, үйлчилгээг олон улсын стандартад нийцүүлэн хөгжүүлнэ:

2.1.4.1.орон нутагт шаардлагатай газарт яаралтай тусламжийн цэг байгуулна.

2.1.4.2.эрүүл мэндийн байгууллагуудын яаралтай тусламжийн чадавхыг сайжруулж, техник, тоног төхөөрөмжөөр хангана.

2.1.4.3.яаралтай тусламж үйлчилгээнд агаарын үйлчилгээг /нисдэг тэрэг/ нэвтрүүлнэ.

2.1.4.4.түргэн тусламжийн машины парк шинэчлэл хийнэ.

2.1.5.Нийгмийн эрүүл мэндийн тогтолцоог бэхжүүлж, хууль, эрх зүйн орчныг бий болгоно.

Биелэлт: “Тамхины хяналтын тухай хууль”-д нэмэлт өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл боловсруулж байна. 2019 оны байдлаар 15-69 насны хүн амын 5 хүн тутмын 1 нь тамхи татаж байна. Эрчүүдийн тамхины хэрэглээ эмэгтэйчүүдээс 8.7 дахин их байна. 10 хүн тутмын 3 нь гэр, орон сууцандаа, үүнээс эмэгтэйчүүд гэртээ, эрэгтэйчүүд ажлын байранд дам тамхидалтад илүү өртөж байна.

2.1.6.“Цахим Монгол” арга хэмжээний хүрээнд эрүүл мэндийн мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлж, орон нутагт хийгдэх оношилгоо, эмчилгээнд алсын зайн технологи ашиглан, цахим эрт илрүүлэг, эргэн дуудах тогтолцоог бүрдүүлнэ.

Биелэлт: “Эмнэлэгт үзүүлэх цаг захиалгын 1800-0119 нэгдсэн төв”-ийг нээж, ашиглалтад оруулан, иргэд эмнэлэгт биеэр очиж цаг авдаг очер, дараалал сарын дотор 86 хувиар буурч, иргэд чирэгдэлгүй тусламж, үйлчилгээ авах нөхцөлийг бүрдүүллээ. Цаг

захиалгын 1800-0119 дугаарт Эрүүл мэндийн яамны харьяа 9 төрөлжсөн төв эмнэлэг болон аймаг, нийслэлийн нэгдсэн эмнэлэгт цаг товлох үйлчилгээ бүрэн нэвтэрч нийт 39 эрүүл мэндийн байгууллагыг холбон үйл ажиллагаа жигдрээд, дуудлага хүлээн авч байна. Тус төвийг яамны харьяа Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв дээр түшиглэн зохион байгуулж, тусгай мэргэжлийн төв болон төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, дүүргийн Эрүүл мэндийн төвүүдийн ажлын дадлага, туршлагатай 30 цахим бүртгэгч, хүүхдийн 10 эмч, нарийн мэргэжлийн эмч нар зөвлөгөө, мэдээлэл өгч ажиллаж байна.

2.1.7. Гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилтийн оновчтой арга, хэлбэрийг нэвтрүүлж, эрүүл мэндийн даатгалын тусламж, үйлчилгээний нэр, төрлийг нэмэгдүүлж, эрсдэлийн сан байгуулна.

Биелэлт: "Эмнэлгийн хагас бие даасан байдлыг Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг, Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг, Арьсны өвчин судлалын үндэсний төвд нэвтрүүлж гүйцэтгэлээр санхүүжүүлж эхэлсэн. Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/334 дүгээр тушаалаар Эмнэлгийн бие даасан байдлыг хэрэгжүүлэх зааврыг батлав. Мөн Эрүүл мэндийн салбарт 2021 оноос хэрэгжүүлэх шинэчлэлд бэлтгэх ажлын хэсгийг Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/385 дугаар тушаалаар батлуулан ажиллаж байна. "Төрийн болон орон нутгийн өмчит төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, нэгдсэн эмнэлгийн захирлыг сонгон шалгаруулах журам", "Төрийн өмчит төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, орон нутгийн өмчит нэгдсэн эмнэлгийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлд ажиллах олон нийтийн төлөөллийг нэр дэвшүүлэн сонгох хурлыг зохион байгуулах журам"-ыг тус тус шинэчилсэн.

2.1.8. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн чанар, аюулгүй байдлыг хангаж, хүртээмжийг нэмэгдүүлэн бүртгэл, хяналтын цахим тогтолцоог бүрдүүлнэ.

2.1.9. Эрүүл мэндийн ажилтны эрх зүйн шинэчлэл хийж, хүний нөөцийн чадавхыг нэмэгдүүлж, нийгмийн хамгааллыг дэмжинэ.

Биелэлт: 2020 онд Коронавируст халдвар (COVID-19)-ын цартахлын улмаас гадаад сургалтын үйл ажиллагаанд хязгаарлалт тулгарсан хэдий ч олон улсын мэргэжлийн чиглэлийн нийгэмлэг, холбоодын нэр хүнд бүхий алсын зайн, цахим, төлбөртэй сургалтуудад эмч, мэргэжилтнүүдээ хамруулахыг зорьж ажилласан бөгөөд энэ хүрээнд олон улсын чанартай алсын зайн цахим, цуврал модуль бүхий сургалтад давхардсан тоогоор 349 эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнг хамруулсан. Мөн 2020 онд олон улсын эрүүл мэндийн салбарт хамгийн өргөн хэрэглэгддэг цахим платформ "UpToDate"-г ашиглах эрхийг эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдэд нээлттэй болгосон.

2.1.10. Үйлчлүүлэгч, эмчлүүлэгчийн эрүүл мэндийн эрхийг хамгаалах хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.

2.1.11. Бүсийн эмнэлэг, оношилгооны төвийг үе шаттайгаар байгуулна.

2.1.12. Аймаг, сумын эрүүл мэндийн байгууллага, эмнэлгүүдийн барилга байгууламж, дэд бүтцийг сайжруулан стандарт, чанарын шаардлага хангасан тэгш хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээг үзүүлэх орчныг бүрдүүлнэ.

2.1.13. Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн статусыг тодорхой болгож, санхүүжилтийг оновчтой хэлбэрээр шийдвэрлэнэ.

2.1.14.Нүхэн жорлонтой эмнэлгийг үе шаттайгаар орчин үеийн ариун цэврийн байгууламжтай болгоно.

Биеийн тамир, спорт

2.2.Нийтийн биеийн тамирыг эрүүл, идэвхтэй амьдралын хэв маяг, аж төрөх ёсны салшгүй хэсэг болгож, мэргэжлийн спортыг дэмжиж, тамирчдын тив, дэлхий, олимпын түвшинд өрсөлдөх чадвар, амжилтыг нэмэгдүүлнэ.

2.2.1.Хүн амыг хөдөлгөөний дутагдлаас урьдчилан сэргийлэх, эрүүл амьдрах зан төлөвт насан туршийн дадал олгох зорилго бүхий биеийн тамир, спортын хүртээмжтэй үйлчилгээ үзүүлэх төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд суурилсан нээлттэй, уян хатан тогтолцоог үндэсний хэмжээнд бүрдүүлнэ.

2.2.2.Монгол үндэсний уламжлалт спортыг дэлхий нийтэд таниулахад төрөөс бодлогоор дэмжиж, үндэсний спортын төв байгуулж, гадаад улсын баг тамирчдыг оролцуулах тэмцээн, наадмын тогтолцоог хөгжүүлнэ.

2.2.3.Иргэдэд үйлчлэх спортын зориулалтын стандарт талбайн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, олон улсын жишигт нийцсэн спортын барилга байгууламжийг барина.

Биелэлт: 2020 онд дараах биеийн тамир, спортын зориулалттай талбай, барилга байгууламжуудыг барьж ашиглалтанд орууллаа. Үүнд: Биеийн тамир, хүүхдийн тоглоомын талбай /Улаанбаатар хот Чингэлтэй дүүрэг, 10, 11 дүгээр хороо/, "Миний Монгол" цэцэрлэгт хүрээлэнгийн хөл бөмбөгийн иж бүрэн талбай, тохижилт /Дархан-Уул аймаг, Дархан сум/, Наадмын талбайн тохижилт /Увс аймаг, Улаангом сум/, Хорооны дугуйн зам, тохижилт /Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг/, Хүүхэд, залуучуудын цэцэрлэгт хүрээлэн, биеийн тамирын талбай /Хөвсгөл аймаг, Мөрөн сум, 10, 11, 12, 13, 14 дүгээр баг/.

"Үндэсний төв цэнгэлдэх хүрээлэн"-гийн төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, эх загвар зураг (эскиз)-ийг боловсруулж байна. Төслийн концепц, загвар зураг төсөл боловсруулах уралдааныг зарлан, сонгон шалгаруулалтыг хийж "Хаус дизайн" ХХК-ийн боловсруулсан "Хийморь цогцолбор" бүтээлийг шалгарсан. Цэнгэлдэх хүрээлэнг Хан-Уул дүүргийн 8 дугаар хорооны нутаг дэвсгэр 30.0 га газарт байгуулахаар газрын асуудлыг шийдвэрлэсэн.

Боловсрол

2.3.Хүн бүрд чанартай боловсрол эзэмших тэгш боломж бүрдүүлж, тэгш хамруулах тогтолцоог бэхжүүлнэ.

2.3.1.Яслийн үндэсний тогтолцоог сэргээж 1-2, хүүхэд харах үйлчилгээнд 2-3 насны хүүхдийг хамруулж, эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн оролцоог нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

Биелэлт: 2020-2021 оны хичээлийн жилийн статистик мэдээгээр улсын хэмжээнд 12-23 хүртэлх бүлэгтэй төрийн өмчийн 134 цэцэрлэг үйл ажиллагаа явуулж байна. Үүнээс 2021-2022 оны хичээлийн жилд 12-оос дээш бүлэгтэй төрийн өмчийн 60 цэцэрлэгийн дэргэд байршил, хэрэгцээ шаардлагыг харгалзан яслийн бүлэг нээх, үндэсний тогтолцоог сэргээх ажлыг эхлүүлэх асуудлыг Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлэн шийдвэр гаргуулах бэлтгэл ханган ажилласан. Яслийн үндэсний тогтолцоо, хүүхэд харах

үйлчилгээний эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зорилгоор Боловсролын хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлалд энэ асуудлыг тусган баталж, хуулийн төсөлд эдгээр үйлчилгээнд хамрагдах нас болон бусад зохицуулалтыг тусган боловсруулсан. Яслийн нэг бүлэгт 1-2 насны 15 хүүхэд, 1 багш, 2 туслах багш ажиллуулахаар тооцсон бөгөөд цаашид яслийн орчин, хүний нөөцөд тавигдах нийтлэг шаардлагыг хангасан төрийн бус өмчийн цэцэрлэгт нэг хичээлийн жилд хамгийн багадаа яслийн насны 8000 хүүхэд хүлээн авч, ажил хөдөлмөр эрхлэх хүсэлтэй эхчүүдэд энэ үйлчилгээг сонгон хүүхдээ хамруулах боломж бүрдүүлэх эрх зүйн орчныг бий болгохоор төлөвлөн ажиллаж байна.

2.3.2. Сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдах хүүхдийн насыг 3-5 болгож, 5 настай хүүхэд бүрийн сургуульд бэлтгэгдсэн байдлыг хангана.

Биелэлт: Манай Улсын хэмжээнд 2-5 насны 309.6 мянган хүүхэд байгаагаас 2020-2021 оны хичээлийн жилд 1454 цэцэрлэгт нийт 247.040 хүүхэд /үүнээс 2 хүртэлх насны 2538, 2 насны 42536, 3-5 насны 201381, 6 насны 585 хүүхэд/ хамрагдаж, хамран сургалт 79,7 хувь болж өмнөх оноос 4,5 хувиар буурсан дүнтэй байна. Энэ нь Коронавирус /Ковид-19/-ын цар тахлын өндөржүүлсэн бэлэн байдлын үед сургалт эхэлсэн, 9 дүгээр сарын 21-ний өдрөөс цэцэрлэгт 2 настай хүүхдийг элсүүлсэн зэргээс шалтгаалан 2020-2021 оны хичээлийн жилд хамран сургалт буурахад нөлөөлсөн. Хамрагдалтыг нэмэгдүүлж, хүүхдийн сургуульд элсэн суралцах бэлтгэлийг хангах зорилтын хүрээнд цэцэрлэгт хамрагдаж чадаагүй 2389 хүүхдийг төрийн бус өмчийн 14 цэцэрлэгт нэмэлтээр элсүүлэн, цэцэрлэгийн байрны түрээсийн зардалд 2020 онд 643.7 сая төгрөг зарцуулсан. Цэцэрлэгт хамрагдах насыг дэлхий нийтийн жишигт нийцүүлэн өөрчилж 3-5 нас болгох, 5 настай хүүхэд бүрийг сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд хамруулах асуудлыг Боловсролын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлалд тусган баталж, Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөл, түүнийг дагалдан гарах хуулиудын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн УИХ-д өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлээд байна.

2.3.3. Ерөнхий боловсролын сургалтын чанарыг дэлхийн жишигт нийцүүлэх зорилгоор олон улсын PISA үнэлгээнд хамруулж, үндэсний чанарын үнэлгээний тогтолцоог бэхжүүлнэ.

Биелэлт: Эдийн засгийн хамтын ажиллагааны хөгжлийн байгууллага (OECD)-аас 3 жил тутамд ерөнхий боловсролын сургуулийн 15 настай хүүхдийг хамруулан зохион байгуулдаг PISA (Programme for International Student Assessment/) сурлагын амжилтыг үнэлэх олон улсын судалгаанд Монгол Улс 2021 онд хамрагдах хэлэлцээрт талууд 2018 оны 07 дугаар сард гарын үсэг зурсан. PISA 2021 судалгаанд манай орны 15 настай сурагчид унших, математик, байгалийн ухааны хичээл болон бүтээлч сэтгэлгээний чадварыг үнэлэх даалгавар гүйцэтгэж, асуулга бөглөнө. Бүтээлч сэтгэлгээг үнэлэх даалгавар шинээр орж байгаа бөгөөд бүтээлч сэтгэлгээний чадварыг үнэлэх шалгалт нь нийгэм болон шинжлэх ухаанд тулгамдаж буй асуудлын шийдлийг олох, шинэлэг санаа дэвшүүлэх, өөрийн санааг бичгээр болон загвар бүтээх байдлаар илэрхийлэх чадварыг үнэлэх юм. Судалгаа “туршилтын” болон “үндсэн судалгаа” гэсэн хоёр хэсгээр зохион байгуулагдах бөгөөд гэрээнд заасны дагуу туршилтын судалгаа 2020 онд, үндсэн судалгаа 2021 онд тус тус зохион байгуулагдах байсан. Гэвч дэлхий нийтийг хамарсан коронавируст цар тахлын улмаас туршилтын болон үндсэн судалгаа зохион байгуулах хугацааг зохион байгуулагч талаас тус тус нэг жилээр хойшлуулж /туршилтын шалгалт 2021 оны 3-4 дүгээр сард, 2022 онд үндсэн судалгаа тус тус зохион байгуулах/, гэрээнд өөрчлөлт оруулсан. Туршилтын шалгалтад манай улсын ерөнхий боловсролын 32 сургуулийн 2,700 орчим (нэг сургуулиас 72) хүүхэд, үндсэн шалгалтад 150 сургуулийн (нэг сургуулиас 42) 6,500 хүүхэд

тус тус хамрагдана. Шалгалтын үр дүнг Эдийн засгийн хамтын ажиллагааны хөгжлийн байгууллага (OECD)-аас 2023 онд зарлана.

2.3.4. Монголын түүх, хэл, соёл, зан заншил, эх оронч сэтгэлгээ, үндэсний өв уламжлал, шударга ёсны үзэл, хандлага болон олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн агуулгаар баяжуулсан монгол хүний хүмүүжлийг дээдэлсэн, монгол хүний онцлогт тохирсон зан чанар, хүмүүжил, сургалтын хөтөлбөрийг өмчийн хэлбэр харгалзахгүйгээр цэцэрлэг, сургуульд хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Боловсрол шинжлэх ухааны сайдын 2020 оны 11 дүгээр сарын 27-ны өдрийн А/164 дүгээр тушаалаар “Сургуулийн өмнөх боловсролын сургалт, үйл ажиллагаанд баримтлах чиглэл”-ийг батлан, түүх, үндэсний уламжлал, ёс заншлын талаар мэдлэг, чадвар, дадал эзэмшүүлэх агуулгыг тусган хэрэгжүүлэх талаар ажиллаж байна. Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын “Сургалтын хөтөлбөр шинэчлэн батлах тухай” 2019 оны А/390 дүгээр тушаалаар өмчийн хэлбэр харгалзахгүй ерөнхий боловсролын бүх сургуулийн суралцагчдын судлах “Иргэний ёс зүйн боловсрол” сургалтын хөтөлбөрийг баталж, ерөнхий боловсролын сургуулийн 1-12 дугаар ангийн суралцагчид 2019 оны 9 дүгээр сараас уг хичээлийг 7 хоногт тус тус 2 цагаар судалж эхэлсэн. Ерөнхий боловсролын нийт сургуульд “Иргэний ёс зүйн боловсрол” сургалтын хөтөлбөрөөс гадна монгол хэл, бичиг, уран зохиол, түүх зэрэг суралцагчдыг хүмүүжүүлж, төлөвшүүлэх зорилготой олон сургалтын хөтөлбөрийг зэрэгцүүлэн хэрэгжүүлж байна.

2.3.5. Мэргэжилтэн бэлтгэх тогтолцоог төгсөгчдийн мэргэжлээрээ хөдөлмөр эрхлэлттэй уялдуулан судалгаа боловсруулалтын ажлын үр дүнд суурилсан өрсөлдөөнт санхүүжилтийн тогтолцоог бий болгож, судалгаанд суурилсан үндэсний их сургуулийг хөгжүүлнэ.

Биелэлт: Азийн хөгжлийн банкны санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр судалгааны их сургуулийг хөгжүүлэх төслийн зээлийн гэрээ байгуулсан. Төслийг эхлүүлэхээр бэлтгэл ажил хийгдэж байна. Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн УИХ-д өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлээд байна. Судалгааны ажлын явц, үр дүнг хянах, хүлээж авах, үнэлэх үйл ажиллагааны эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох, олон улсад өндөр чансаатай мэргэжлийн сэтгүүлд өгүүлэл хэвлүүлсэн шилдэг судлаачдыг урамшуулах журмын төсөл боловсруулах шатандаа явагдаж байна.

Засгийн газрын 2020 оны 70 дугаар тогтоолоор “Монгол Улсад шаардлагатай тэргүүлэх чиглэлийн мэргэжлийн жагсаалт”-аар 13 чиглэлийн 37 мэргэжлийн хөтөлбөрийг баталсан. Төрийн болон төрийн бус өмчийн 47 их дээд сургууль тэргүүлэх мэргэжлийн чиглэлээр сургалтын үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд тэргүүлэх мэргэжлийн чиглэлээр төгсөгчдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн дундаж үзүүлэлтийг сүүлийн 4 жилийн байдлаар мөшгих судалгаа хийхэд дараах үр дүн гарсан байна. Үүнд: төгсөгчдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн дундаж нь 2016 онд 80.4 хувь, 2017 онд 73.2 хувь, 2018 онд 82.9 хувь, 2019 онд 82.7 хувьтай буюу тэргүүлэх мэргэжлээр төгсөгчдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн сүүлийн 4 жилийн дундаж нь 81.5 хувь байна.

2.3.6. Хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлээр суралцаж байгаа болон сургалт, судалгааны ажлын амжилтаар тэргүүлэгч оюутнуудад 100 хувь хүртэл сургалтын төлбөрийн тэтгэлэг олгох “Ерөнхий сайдын нэрэмжит тэтгэлэгт хөтөлбөр” хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Засгийн газраас баталсан “Шилдэг оюутанд Монгол Улсын Ерөнхий сайдын нэрэмжит тэтгэлэг олгох журам”-ын дагуу жил бүр 40 хүртэл оюутанд тэтгэлэг олгодог. 2020 онд энэхүү тэтгэлэгт 120 оюутны материалыг судалж, журмын шаардлага хангасан 30 оюутанд нийт 40.0 сая төгрөг тэтгэлэг олгосон.

Монгол Улсын Засгийн газар, Японы Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны Байгууллага /ЖАЙКА/, Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны хамтын ажиллагааны хүрээнд хэрэгжиж буй “Инженер, технологийн дээд боловсрол” төслийн Коосэн хөтөлбөрт Япон Улсад амжилттай суралцсан 44, Бакалаврын хамтарсан хөтөлбөрт амжилттай суралцсан 45, нийт 89 төгсөгч эх орондоо ирсэн. Дээрх оюутнуудыг ажлын байранд зуучлах, эзэмшсэн мэргэжил, мэдлэг, үр чадварыг Монгол Улсын хөгжил дэвшилд ашиглах зорилгоор “1000 ИНЖЕНЕР-АЖЛЫН БАЙР” сэдэвт өдөрлөгийг 2 жил дараалан зохион байгуулав. 2020 онд болсон өдөрлөгт нийт 38 төгсөгч эзэмшсэн мэргэжлийн дагуу ажлын байраар хангагдсан нь өмнөх оноос 18 төгсөгчөөр нэмэгдсэн байна.

2.3.7. Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд нийцүүлэн орон нутаг дахь их сургуулиудыг хотхон хэлбэрт үе шаттайгаар шилжүүлнэ.

Биелэлт: Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2020 оны 8 дугаар сарын 28-ны өдрийн А/48 дугаар тушаалаар “Судалгаанд суурилсан үндэсний их сургуулийг хөгжүүлэх, их сургуулийн хотхоныг байгуулах ажлыг үе шаттай эхлүүлж, хяналт тавьж ажиллах” ажлын хэсэг байгуулагдсан. Тус ажилтай холбоотой дараах ажлууд хийгдсэн болно. Үүнд:

1. Багануур дүүрэгт “Шинжлэх ухаан, үйлдвэрлэл, технологийн цогцолбор”-ийг байгуулахаар төлөвлөн 2015 онд ТЭЗҮ, Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж дуусгасан.

2. Дархан-уул аймагт “... бүсийн сургалт, эрдэм шинжилгээ, үйлдвэрлэл, бизнесийн төв” хотхоны ажлыг 2021 онд эхлүүлэхээр төлөвлөн 5 яамны төлөөллийн бүрэлдэхүүнтэй ажлын хэсэг байгуулахаар яамдуудаас санал аван ажиллаж байна.

3. Дорнод аймагт “Зүүн бүсийн сургалт, эрдэм шинжилгээ, үйлдвэрлэл, бизнесийн төв”-ийг байгуулахаар ТЭЗҮ, Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг 2020 онд боловсруулж дууссан бөгөөд бүтээн байгуулалтыг 2021 оноос эхлүүлэхэд бэлэн болсон.

4. Ховд аймагт хотхон байгуулах газрыг шийдвэрлэн, инженер геологийн суурь судалгаа хийгдсэн.

5. Орхон аймагт хотхон байгуулах газрыг шийдвэрлэн, инженер геологийн суурь судалгаа хийгдсэн.

6. Сэлэнгэ аймагт “Хөдөө аж ахуй, био технологийн их сургуулийн ТЭЗҮ, зураг төсөв” боловсруулах чиглэлээр 2021 оны төсөвт 1.2 тэрбум төгрөг батлагдсан.

2.3.8. “Чадварлаг багш” арга хэмжээг хэрэгжүүлж, мэргэжлийн стандартыг нэвтрүүлэн, үнэлэмжийг хөдөлмөрийн бүтээмж, гүйцэтгэлд суурилсан тогтолцоонд шилжүүлнэ.

Биелэлт: Азийн хөгжлийн банкны төслийн хүрээнд багшийн ажлыг үнэлэх үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулах ажлын хэсэг байгуулагдан, “Чадварлаг багш” арга хэмжээний хөтөлбөрийг боловсруулж, Засгийн газрын хурлаар хэлэлцүүлсэн ба хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын төлөвлөгөө боловсруулаад байна. 2020 онд төрийн өмчийн их дээд сургуульд Багш мэргэжлээр суралцдаг 1239 оюутанд 1.4 тэрбум төгрөгийн тэтгэлэг олгож дэмжлэг үзүүлсэн. Багшийн ажлын гүйцэтгэлд суурилсан үр чадварын нэмэгдэл, үр дүнгийн урамшуулал олгох аргачлалыг шинэчлэн боловсруулах ажил хийгдэж байна. Багшийн мэргэжлийг дээшлүүлэх сургалтыг дараах 3 хэлбэрээр зохион байгуулсан.

1. 2020-2021 ОНЫ МЭРГЭЖИЛ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ ҮНДСЭН СУРГАЛТ /давхардсан тоогоор 10880 багш хамрагдсан/
2. ЗАХИАЛГАТ СУРГАЛТ- /давхардсан тоогоор 1757 хүнд хүргэсэн/
3. ТӨРӨЛЖСӨН СУРГАЛТ /сургалтад 21 аймаг, 9 дүүргийн нийт 20769 багш, удирдах ажилтан сургалтад хамрагдсан/

2.3.9. Суралцагчдад ээлтэй сургалтын орчныг бүрдүүлж, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, тусгай хэрэгцээт хүүхдийг ердийн сургууль, цэцэрлэгт сурах, хөгжих боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор дараах бүтээн байгуулалтыг хийнэ:

2.3.9.1.273 цэцэрлэг ашиглалтад оруулах;

Биелэлт: 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар орон нутагт 5265 хүүхдийн хүчин чадал бүхий 42, нийслэлд 4050 хүүхдийн хүчин чадал бүхий 21 буюу нийт 63 цэцэрлэг /нийслэлд 21, орон нутагт-42/-ийн барилга ашиглалтад орсон. 2020 онд барилга угсралтын ажил үргэлжилж байгаа 10-95 хувийн гүйцэтгэлтэй 84 цэцэрлэг байна.

"Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар, хүртээмж сайжруулах төсөл"-ийн хүрээнд дараах 4 цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилга угсралтын ажил үргэлжилж байна. Үүнээс: Нэгдсэн Үндэсний байгууллагын Хүүхдийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2 цэцэрлэгийн барилгын ажлыг эхлүүлсэн. АНУ-ын элчин сайдын яамны санхүүжилтээр 1 цэцэрлэг ашиглалтад орж, 3 цэцэрлэгийн барилгын ажил үргэлжилж байна.

2.3.9.2.200 шинэ сургууль ашиглалтад оруулах;

Биелэлт: 2020 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 54368 хүүхдийн хүчин чадалтай, 148,5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 127 төсөл арга хэмжээ, өмнөх оноос шилжин хэрэгжих 116,6 тэрбум төгрөгийн өртөгтэй, 39498 хүүхдийн хүчин чадалтай, 82 төсөл арга хэмжээ хэрэгжиж, жилийн эцсийн байдлаар 10680 хүүхдийн хүчин чадалтай 31, гадаадын тусламжаар 6, нийт 37 сургууль /нийслэлд-11, орон нутагт-26 / ашиглалтад орсон. Барилга угсралтын ажил нь үргэлжилж байгаа 92 сургуулийн барилга байна.

"Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар, хүртээмж сайжруулах төсөл"-ийн хүрээнд дараах 10 сургуулийн өргөтгөлийн барилга угсралтын ажил үргэлжилж байна. Хятадын Засгийн газрын тусламжаар 3, Япон Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжаар 3 нийт 6 сургууль ашиглалтад бүрэн орсон.

2.3.9.3. тусгай хэрэгцээт сургууль, цэцэрлэгийн барилгыг шинэчилж, өргөтгөх;

Биелэлт: Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд тохирох орчин, хэрэглэгдэхүүн бүрдсэн 320 хүүхдийн хүчин чадалтай тусгай хэрэгцээт хүүхдүүдийн сургуулийн барилга болон тусгай хэрэгцээт хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгад /Сонгинохайрхан дүүрэг/ 2021-2022 онд хэрэгжихээр тус бүр 4 тэрбум батлагдсан. Тус 2 төсөл арга хэмжээний зураг, төсвийг Барилга, хот байгуулалтын яамнаас хийж байна. "Боловсролын чанарын шинэчлэл" төслийн хүрээнд Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг ерөнхий боловсролын сургуульд тэгш хамран сургах зорилгоор Архангай, Булган, Дорноговь, Өмнөговь, Сүхбаатар, Завхан, Төв, Хэнтий аймгуудын төвийн сургуульд "Хүүхдийн хөгжлийг дэмжих танхим" байгуулан нийт 265,2 сая төгрөгийн өртөг бүхий ном, тавилга, тоног төхөөрөмж, тоглоом, туслах хэрэгсэл нийлүүлэх арга хэмжээ авч ажиллалаа. 2020-2021 оны хичээлийн жилд Японы "Хүүхдийг ивээх сан"-гийн "Хүүхэд бүрийг тэгш хамран сургах нь" төслөөс 16 сургууль 5 НТБТ-д 41 сая төгрөгийн өртөг бүхий сургалтын тохирох хэрэглэгдэхүүн нийлүүлсэн байна.

2.3.9.4. жил бүр 100-аас доошгүй нүхэн жорлонтой цэцэрлэг, сургууль, дотуур байрыг орчин үеийн ариун цэврийн байгууламжтай болгох.

Биелэлт: Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2020 оны 9 дүгээр сарын 25-ны өдрийн А/84 дүгээр тушаалаар байгуулагдсан ажлын хэсэг ариун цэврийн байгууламжийн орчин үеийн технологийн шийдлийн судалгаа хийж, 5 төрлийн технологийн шийдлийн зураг, төсөл ажлын даалгаврыг боловсруулж байна. “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ нийгмийн хариуцлагынхаа хүрээнд энэ асуудлыг шийдвэрлэхэд 100 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийн дэмжлэг үзүүлж хамтран ажиллахаа албан ёсоор мэдэгдсэн.

2.3.10. Цэцэрлэг, дотуур байр, ерөнхий боловсролын сургуулийн хүүхдийн хоолны зардлыг инфляц, үнийн өсөлттэй уялдуулан 2-оос доошгүй дахин нэмэгдүүлж, ерөнхий боловсролын сургуулийн “Үдийн цай” арга хэмжээг “Үдийн хоол” болгоно. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдыг шүүлтүүртэй ундны цэвэр усаар хангана.

Биелэлт: Улсын хэмжээнд 2020-2021 оны хичээлийн жилд нийт ерөнхий боловсролын 839 сургуульд 680,837 хүүхэд суралцаж байгаагаас 1-5 дугаар ангийн 356,904 сурагч “Үдийн цай” хөтөлбөрт хамрагдаж байна. Үдийн хоолны үйлчилгээнд хамрагдах суралцагчийн тоог урьдчилсан байдлаар гаргахад 2022-2023 оны хичээлийн жилд 1-9 дүгээр ангийн 643678 сурагч, 2023-2024 оны хичээлийн жилд 1-12 дугаар ангийн 806,972 сурагч хамрагдах тооцоотой байна. 2020 оны хөрөнгө оруулалтаар ерөнхий боловсролын сургууль, сургуулийн дотуур байр, цэцэрлэгийн гал тогооны тоног төхөөрөмжид нийт 4.0 тэрбум төгрөгийг төлөвлөсөн. Сургууль, сургуулийн дотуур байранд 16 нэр төрлийн 84 багц, сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагад 14 нэр төрлийн 100 багц тоног төхөөрөмж худалдан авч, нийлүүлэн бэлтгэл ажлыг хангаад байна. Ерөнхий боловсролын 155 сургуулийг ус цэвэршүүлэгчтэй төхөөрөмжөөр хангахаар төлөвлөлт, тооцоог хийсэн.

2.3.11. Сургуулийн өмнөх боловсрол, ерөнхий боловсролын сургуулийн урлаг, биеийн тамирын хичээлийн агуулга, хөтөлбөрийг сайжруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр бүрэн хангана.

Биелэлт: Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар ерөнхий боловсролын сургуулийн спорт зааланд спортын техник хэрэгсэл худалдан авах 650.0 сая төгрөг, сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагад хөгжмийн техник хэрэгсэл худалдан авах 320.0 сая төгрөг, ерөнхий боловсролын сургуульд хөгжмийн зэмсэг, хөгжмийн кабинетэд тоног төхөөрөмж худалдан авах 320.0 сая төгрөг тус тус батлагдсан.

2.3.12. Цахим сургалтын платформыг хөгжүүлж, цахим сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулан, цахим агуулга, цахим хичээл боловсруулан бүх насны иргэдэд насан туршдаа суралцахуйг дэмжих боломжийг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2020 оны “Теле болон цахим хичээл зохион байгуулах тухай” А/165 дугаар тушаалаар улсын хэмжээнд бүх шатны боловсролын байгууллагын танхимын сургалт, үйл ажиллагааг теле хичээл, цахим хичээл хэлбэрт шилжүүлж сургалтын үйл ажиллагааг тасралтгүй зохион байгуулж байна. Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Econtent.edu.mn нэгдмэл веб хуудсанд Сургуулийн өмнөх, ерөнхий боловсрол, тусгай хэрэгцээт болон насан туршийн боловсролын сургалтын хөтөлбөрийн дагуу 2020-2021 оны хичээлийн жилд суралцагчдын судлах 4800 цагийн теле хичээл, түүний хуваарь, сурах бичиг болон интерактив цахим хичээлийг тухайн хүүхдийн сургалтын

хөтөлбөрийн агуулгад тохирсон байдлаар өөрсдийгөө сорих, хөгжүүлэх дасгал, даалгавруудын хамт тогтмол байршуулан ажиллаж байна.

Дүйцсэн хөтөлбөрийн болон насан туршийн боловсролын 10 агуулгын хүрээнд 193 теле хичээлийг аймаг, дүүргийн насан туршийн боловсролын төв, төрийн болон төрийн бус, олон улсын байгууллага, хувь хүмүүстэй хамтран амжилттай зохион байгуулж, бэлтгэсэн.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар төрийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургуульд 1000 ширхэг зөөврийн компьютер олгох 2,000.0 сая төгрөг, сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагад 2200 ширхэг зөөврийн компьютер олгох 4,000.0 сая төгрөгийг тус тус батлуулж, тендерт шалгарсан “Саммит компьютер технологи” ХХК, “Ай ти зон” ХХК-тай гэрээ байгуулж ажилласан. Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын 2020 оны А/266 дугаартай тушаалаар баталсан хуваарийн дагуу 21 аймаг, 9 дүүргийн нийт 1534 байгууллагын 3275 үндсэн багшид зөөврийн компьютер олгох ажлыг хийсэн.

2.3.13.Боловсролын хүрээлэнгийн бүтэц, зохион байгуулалтыг өөрчилж, чадавхыг дээшлүүлнэ.

Биелэлт: “Боловсролын ерөнхий газар” хэрэгжүүлэгч агентлаг байгуулах үндэслэл, чиг үүрэг, шаардагдах бүтэц, орон тоо, төсвийн тооцооллыг боловсруулан саналыг Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулахаар бэлтгэж байна.

2.3.14.Төрийн өмчийн их, дээд сургуулиудын судалгааны болон бусад зардалд төрөөс зарим дэмжлэг үзүүлнэ.

Биелэлт: Боловсрол, шинжлэх ухааны яамнаас шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг үе шаттай бэлтгэх, сургалт, судалгааны ажлыг дэмжих зорилгоор “Эрдэнэс-Тавантолгой” хувьцаат компанитай хамтран ажиллах санамж бичиг байгуулан энэ онд байгалийн ухаан, инженер технологийн чиглэлээр суралцаж буй 8 докторантад 6.0 сая, 5 магистрантад 4.0 сая төгрөгийн тэтгэлэг олгохоор нийт 68.0 сая төгрөгийн санхүүжилт бүхий судалгааны төслийн сонгон шалгаруулалтыг зарлан зохион байгуулсан. Их сургуулийн төгсөх ангийн судлаач оюутнуудын дунд 5.0 сая төгрөгийн шагналын сан бүхий төслийн уралдаан зарлан хэрэгжүүлээд байна.

2.3.15.Орон нутаг дахь мэргэжил, сургалт, үйлдвэрлэлийн төв, политехник коллеж, их, дээд сургуулиудыг дэмжиж, багш нарт орон нутгийн нэмэгдэл олгож, оюутныг төлбөрийн хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр суралцуулна.

Биелэлт: Дорноговь, Говь-Алтай, Дархан-Уул аймаг дахь анагаахын ухааны салбар сургуулиудад сувилагч мэргэжлээр амжилттай суралцагчид тэтгэлэгт хамрагдсан болно. МУБИС-ийн Архангай дахь Багшийн сургууль, СУИС-ийн салбар Завхан аймаг дахь Хөгжим бүжгийн коллеж, Монгол Улсын Консерваторид нийт 88 сая төгрөгийн хөгжмийн хөтөлбөрийн арга зүйн тоног төхөөрөмжийг 7 сард нийлүүлсэн. АШУУИС-ийн Говь-Алтай аймаг дахь салбар Анагаах ухааны сургуулийн хичээлийн шинэ байрыг улсын төсвийн 6.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр 2020 оны 10 дугаар сарын 23-нд ашиглалтад оруулсан. Тус хичээлийн байр нь 960 оюутны хүчин чадалтай дөрвөн давхар спорт, урлагийн заалтайгаас гадна сургалтын лаборатори ашиглалтад орсноор оюутнууд дадлагажиж, иргэдэд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөл бүрдсэн.

2.3.16.Олон улсад өрсөлдөх чадвартай боловсролын хөтөлбөрийг бий болгох эрх зүйн шинэтгэл хийж, үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Олон улсад өрсөлдөх чадвартай боловсролын тогтолцоог бий болгох, бодлогын хэрэгжилт, зохицуулалтыг хангах, зураглал, төлөвлөгөө боловсруулж, шаардагдах зардлын хүрээ, гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт, хяналт шинжилгээний хүрээг тогтоох Техник ажлын зохицуулалтын багийг байгуулсан. Техник ажлын зохицуулалтын баг нь бага, дунд боловсролын багшийн мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг хангах, баталгаажуулах, олон улсын хөтөлбөрийн сургалттай төрийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургуулийн тоог нэмэгдүүлэх багш нарын англи хэлний чадавхыг дээшлүүлэх, боловсролын удирдах ажилтны манлайлал, менежментийн чиглэлээр дэмжлэг үзүүлж ажиллана.

Шинжлэх ухаан, технологи, инновац

2.4.Эрдэм шинжилгээний байгууллага, их сургуулийн хамтарсан үндэсний төвүүдийг байгуулах замаар нөөцийг төвлөрүүлж, эрдэм шинжилгээний ажлын зардлыг нэмэгдүүлэн зөв ашиглаж, судалгааны ажлын эдийн засаг, нийгэм, шинжлэх ухааны үр ашгийг нэмэгдүүлсэн байна.

2.4.1.Шинжлэх ухаан, технологи, инновацын салбарын судалгаа, шинжилгээний чиглэлийг оновчтой болгон, судлаачийн чадавхыг дээшлүүлж, эрдэм шинжилгээ, судалгаанд зарцуулах төсвийн зардлыг 4 дахин нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Засгийн газрын 2020 оны 33 дугаар тогтоолоор "Үндэсний инновацийн тогтолцоог хөгжүүлэх хөтөлбөр"-ийг 3 зорилт 11 арга хэмжээний хүрээнд, 95 дугаар тогтоолоор "Инновацийн үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэл"-ийг 5 технологи, 11 салбар чиглэлд хэрэгжүүлэхээр тус тус батлуулсан. Засгийн газрын 2020 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдрийн хуралдааны 59 дүгээр тэмдэглэлийг үндэслэн "Үндэсний инновацийн тогтолцоог хөгжүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө"-г баталж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.

2021 онд "Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл", "Шинжлэх ухааны академийн эрх зүй байдлын тухай хуулийн төсөл"-ийг УИХ-ын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлж, батлуулахаар ажиллаж байна. Мөн "Шинжлэх ухааны паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төсөл", "Судалгааны их сургуулийн тухай хуулийн төсөл", "Монгол Улсын Шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэл, цөм технологийг тодорхойлох, тодотгол хийх журмын төсөл"-ийг тус тус батлуулахаар холбогдох бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байна. Эдгээр хууль тогтоомжийн төсөлд судалгаа хөгжүүлэлтийн ажилд зарцуулж буй төсвийн хөрөнгийн үр ашгийг дээшлүүлэх, санхүүжилтийн зарчмыг шинэчлэх, улсын төсвөөс гадна гадаад дотоодын тусгай зорилтот сангууд зэрэг санхүүжилтийн олон эх үүсвэрийг бий болгох замаар оновчтой механизмыг бүрдүүлэн хөгжүүлэх, тэдгээрт шаардагдах хүний нөөц, ялангуяа судлаачдын чадавхийг бэхжүүлэхэд эерэг үр дүнг авчрах зохицуулалтыг тусгасан болно.

2020 оны байдлаар өмнөх жилүүдэд батлагдсан инновацийн 5 грант төсөл, технологийн туршилт зүгшрүүлэлтийн 35 төсөл үргэлжлэн хэрэгжиж байна.

2.4.2.Шинжлэх ухаан, технологи, инновацын чиглэлээр шинжлэх ухааны парк, хүрээлэнгийн цогцолбор, уламжлалт анагаах ухаан, технологийн хүрээлэнгийн барилгын ажлыг эхлүүлж, олон улсын стандартад нийцүүлнэ.

Биелэлт: Монгол Улсад ШУПарк байгуулах техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах ажлын /техникийн/ даалгаврыг боловсруулж, урьдчилсан судалгааг хийсэн. Монгол улсад Шинжлэх ухааны парк байгуулах байршлыг Улаанбаатар хотын олон улсын

нисэх онгоцны шинэ буудлыг даган хөгжих Шинэ Зуунмод /Аэросити/-ын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөнд тусгав.

Улсын төсвийн 94.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар баригдах Шинжлэх ухаан, инновацийн төвийн кластерийн барилгын ажлыг 2020 оны 10 дугаар сард эхлүүлсэн. Уг кластер нь Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүрэгт Ботаникийн цэцэрлэгт хүрээлэнд 4,8 га талбайд баригдах ба 74,300 м² ашиглалтын талбай бүхий үндсэн 7 хэсэг барилга, байгууламжаас бүрдэх бөгөөд цогцолборыг 2022 онд ашиглалтад оруулна. 2020 оны улсын төсөвт 3 тэрбум, 2021 оны улсын төсөвт 24 тэрбум төгрөг батлагдсан. Уг цогцолбор нь олон улсын стандартад нийцсэн нээлттэй, салбарын дундын нэгдсэн, төрөлжсөн лабораториудтай байх бөгөөд Шинжлэх ухааны академийн харьяа хүрээлэнгүүд болон бусад их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагуудын 3300 орчим эрдэмтэн судлаач, албан хаагчид ажиллах хүчин чадалтай шинжлэх ухаан, технологи, инноваци, танин мэдэхүйн төв болох юм.

Азийн хөгжлийн банкны 30 сая ам.долларын хөнгөлөлтэй зээлээр 2021-2024 онуудад хэрэгжих "Судалгаанд суурилсан их сургуулийг хөгжүүлэх" төслийн хүрээнд шинжлэх ухааны байгууллагуудын эрдэм шинжилгээ, туршилт судалгааны ажлын үр дүн, судалгааны бүтээлүүдийг их, дээд сургуулиудын сургалтад ашигладаг механизмыг бүрдүүлж, сургалт, судалгаа, инновацийн төвүүдийг их, дээд сургуулиудад байгуулахаар ажиллаж байна.

2.4.3.Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлыг эдийн засаг, нийгмийн хөгжилд өгч байгаа үр өгөөжийг шалгуур болгон санхүүжүүлдэг өрсөлдөөнт тогтолцоонд шилжүүлж, нэгдсэн, төрөлжсөн, нээлттэй лабораторийг байгуулан салбарын өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.

Биелэлт: "Шинжлэх ухааны паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль"-ийн төслийг боловсруулж, батлуулахаар бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байна.

Салбар дундын нээлттэй, сүлжээ лабораторийн үйл ажиллагааг зохицуулах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох зорилгоор сургалт, судалгаа, шинжилгээ, хяналтын нийт 54 байгууллагын 311 лабораторийн судалгаа хийж, судалгаагаар улсын хэмжээнд 164 лаборатори итгэмжлэгдсэнээс их сургууль хүрээлэнгийн харьяа 13 лаборатори (7.9%), үндэсний болон олон улсын хэмжээнд итгэмжлэгдсэн бол салбар дундын нээлттэй лабораторийн сүлжээнд нэгдэх боломжтой яам, агентлаг, тусгай газрын 11 лаборатори итгэмжлэгдсэн байна. Судалгааны үр дүнд үндэслэн "Шинжлэх ухааны салбар дундын нээлттэй лабораторийн үйл ажиллагааг зохицуулах" журмын төслийг боловсруулав.

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал

2.5.Нийгмийн даатгалын тогтолцоог шинэчилж, нийгмийн халамжийг оновчтой болгон, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, хүн амын хөгжлийг хангаж, дундаж давхаргын хүрээг өргөжүүлэн монгол хүний амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.

2.5.1.Нийгмийн даатгалын шинэчлэл хийж, иргэн бүрд суурь тэтгэвэр олгох, хувийн даатгалын үйлчилгээнд хамрагдах боломж бүхий олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцоонд шилжинэ.

Биелэлт: Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг дахин боловсруулахаар Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2020 оны 10 дугаар сарын 07-ны А/197 дугаар тушаалаар ажлын хэсгийг шинэчлэн байгуулсан бөгөөд хуулийн төслийн үзэл баримтлалын төслийг шинэчлэн боловсруулж 12 дугаар сарын 3-ны өдөр Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд болон Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд хамтран батлаад байна. Түүнчлэн Нийгмийн даатгалын ерөнхий (Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийг дагалдах 10 хуулийн төсөл),

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай, Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулиудын төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дагуу боловсруулж, хуулийн төслүүдийн үр нөлөөний, зардлын тооцооны судалгааг боловсруулав. Хуулийн төслүүдийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр бэлтгэж байна.

2.5.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн нэрийн дансны үлдэгдлийн тодорхой хэсгийг гэр бүлд нь өвлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Нийгмийн даатгалын багц хуулийн батлагдсан үзэл баримтлалын хүрээнд тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн тодорхой хэсгийг гэр бүлд нь өвлүүлэх зохицуулалтыг тусгахаар хуулийн төслийг боловсруулаад байна.

2.5.3. Хуримтлалын нэгдсэн сангаар дамжуулж, иргэн бүрийн боловсрол, эрүүл мэнд, тэтгэвэр, орон сууц, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг цогцоор нь шийдвэрлэх тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжинэ.

Биелэлт: Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2020 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдрийн “Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн, удирдамж батлах тухай” 63 дугаар захирамжаар хуримтлалын нэгдсэн сан бий болгох, бүрдүүлэх, хуримтлалын нэгдсэн сангаас санхүүжүүлэх үйл ажиллагааны талаар судалж, санал боловсруулахыг үүрэг болгосон.

Дэд ажлын хэсэг Сингапур улсын хуримтлалын сангийн туршлага, Норвеги, Бутан улсын тэтгэврийн тогтолцооны туршлагыг тус тус судалж, Монгол Улсад бий болгож болох хуримтлалын сангийн эхний хувилбарыг боловсруулж, 2020 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдөр ажлын хэсгийн нэгдсэн хуралдаанд танилцуулсан. Хуулийн төсөлд ажилгүйдлийн даатгалын эрх зүйн орчныг сайжруулах, боловсронгуй болгохоор хуулийн зохицуулалтуудыг оруулахаар ажиллаж байна.

2.5.4. Хөдөлмөрийн зах зээлийг орчин үеийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцүүлэн шинэчилж, бүтээмж, үр дүнд суурилсан цалин хөлс, ажлын үнэлгээний систем нэвтрүүлж, зайнаас болон цагаар ажиллах уян хатан зохицуулалт бий болгон хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: “Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, дагалдах бусад хуулийн төсөл”-ийг Засгийн газраас УИХ-д өргөн мэдүүлсэн бөгөөд Улсын Их Хурлын чуулганаар болон байнгын хорооны хурлаар хэлэлцүүлэх шатанд байна.

Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуулийн төслийг Монгол Улсаас гадаад улсад, гадаад улсаас Монгол Улс руу чиглэсэн ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний харилцаанд хүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, шилжилт хөдөлгөөний удирдлага, зохион байгуулалтыг үндэсний хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээлэлд тулгуурлан, нэгдмэл байдлаар зохицуулах зорилгоор 5 бүлэг, 41 зүйлтэй байхаар боловсрууллаа. Хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэн дэмжигдэж 2020 оны 4 дүгээр сарын 09-ний өдөр УИХ-д өргөн мэдүүлсэн.

2.5.5. Цалин хөлс, тэтгэвэр, тэтгэмжийг инфляц, хөдөлмөрийн бүтээмжтэй уялдуулан үе шаттайгаар нэмэгдүүлнэ.

2.5.6. “Цахим Монгол” арга хэмжээний хүрээнд хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарыг бүхэлд нь цахимжуулж, иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээг ил тод, шуурхай, хүртээмжтэй болгоно.

Биелэлт: Нийгмийн халамжийн нэгдсэн систем болох ehalamj.mn системийг 2020 оны 8 дугаар сарын 25-ны өдрөөс эхлэн нэвтрүүллээ. Цахим систем нэвтэрсэнээр нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагдахын тулд өмнө нь олон тооны баримт, материал бүрдүүлдэг байсан бол 39 нэр төрлийн баримтыг өөрийн биеэр халамжийн байгууллагад ирж бүрдүүлэх шаардлагагүй болж, тухайн иргэний мэдээллийг төрийн мэдээллийн нэгдсэн сангаас авч эхэллээ. Тухайлбал, “Жирэмсэн эхийн тэтгэмж”, “0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмж”, “Ихэр хүүхдийн тэтгэмж”, “Өрх толгойлсон эх/эцэг/-ийн тэтгэмж”, “Насны хишиг”, “Эхийн алдар” одон зэрэг нийгмийн халамжийн 6 үйлчилгээг “Нийгмийн халамжийн нэгдсэн систем”-ээр дамжуулан иргэдэд цахимаар хүргэн ажиллаж байна. 2020 оны 11 дүгээр сарын байдлаар ehalamj.mn цахим системээр дамжуулан жирэмсэн эх, 0-3 насны хүүхэд асарсны тэтгэмж, Эхийн алдар одонтой эхийн мөнгөн тусламж, ихэр хүүхдийн тэтгэмжийг нийт 163.3 мянган эхчүүдэд 7.9 тэрбум төгрөгийн мөнгөн олголтыг иргэдийн дансанд шилжүүллээ.

Нийгмийн даатгалын үйлчилгээг сайжруулах зорилгоор нийгмийн даатгалын 33 төрлийн үйлчилгээнээс 2020 онд 12 төрлийн үйлчилгээг цахимжууллаа.

Монгол Улсын иргэдийг гадаадад хөдөлмөр эрхлэхэд зуучлах тусгай зөвшөөрөл олгох үйлчилгээ, ажлын байрны төлбөрөөс зохих журмын дагуу чөлөөлөгдөх аж ахуй нэгж, байгууллагын мэдээллийн төрийн цахим системийн эхний шатны хөгжүүлэлт, системийг сайжруулах, бүрэн ашиглалтанд оруулахаар туршилтын ажил хийгдэж байна.

2.5.7. Өрхийн амьжиргааны түвшинг тогтоох аргачлалыг боловсронгуй болгож, нийгмийн халамжийн үйлчилгээг зорилтот бүлэгт чиглүүлэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ядуурлыг тууштай бууруулна.

Биелэлт: Орлогыг орлуулан тооцох аргачлалыг шинэчлэн боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2020 оны А/225, А/60 тоот хамтарсан тушаалаар баталсан бөгөөд шинэчлэн боловсруулах хүрээнд шаардлагатай хувьсагч үзүүлэлт сонгох, коэффицеинт бодож шалгах зэрэг холбогдох тооцоо судалгааг хийх, 2018 оны өрхийн нийгэм, эзийн засгийн судалгааны дата мэдээллийг, гааль, татвар мэдээллийн технологийн төв байгууллагын татвар орлогын талаарх дата, мэдээлэлтэй тулгах ажлыг зохион байгуулж байна.

2.5.8. Гэр бүл, хүүхэд залуучууд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийг дээдэлсэн, нийгмийн бүх бүлгийн оролцоог хангасан хүний хөгжлийн цогц бодлого хэрэгжүүлнэ.

2.5.9. Орлого багатай өрхийн ажил эрхлэхгүй байгаа насанд хүрсэн гишүүдийг мэргэшил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтад хамруулж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

Биелэлт: Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2019 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдрийн 01 тогтоолоор зорилтот бүлгийн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зорилго бүхий “Хөдөлмөрт бэлтгэх, хөдөлмөр эрхлэлтийн ур чадвар олгох хөтөлбөр”, “Ажлын байрыг дэмжих хөтөлбөр”, “Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлт, гарааны бизнесийг дэмжих хөтөлбөр”, “Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр”, “Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний ажлын байрыг дэмжих хөтөлбөр”-т нэмэлт, өөрчлөлтийг оруулж батлуулан, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Дээрх хөтөлбөрүүдэд ажил олоход хүндрэлтэй иргэн, ажилгүй хүн, ажилгүйдэлд өртөж болзошгүй иргэн гэх мэт зорилтот

бүлгийн иргэдийг хамруулдаг бөгөөд "Хөдөлмөрт бэлтгэх, хөдөлмөр эрхлэлтийн ур чадвар олгох хөтөлбөр"-өөр иргэнийг хөдөлмөрт бэлтгэх, мэргэжлийн болон давтан сургалт, ажлын байранд дээр буюу үйлдвэрлэл дээрх сургалт тус тус зохион байгуулж, хэрэгжилтийг хангадаг. 2020 оны 11 дүгээр сарын эцсийн байдлаар уг хөтөлбөрт 2492 иргэн хамрагдаж, 195,444.5 мянган төгрөгийг зарцуулсан байна.

2.5.10.Томоохон бүтээн байгуулалт, үндэсний болон орон нутгийн хөгжлийн зорилттой уялдуулан мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг төрөлжүүлж, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, хэрэгцээнд бүрэн нийцүүлнэ.

Биелэлт: "Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын салбарын мэдээллийн нэгдсэн систем"-ийн 2 дугаар шатны хөгжүүлэлтийн хүрээнд asc.mn, mergejl.mn зэрэг дэд системүүдийг нэгтгэн вэб технологид суурилсан мэргэжлийн боловсрол, сургалтын салбарын цахим мэдээллийн нэгдсэн системийг хөгжүүлж байна. Хөгжүүлэлтийн баг иргэд олон нийт системээр дамжуулан мэргэжлийн боловсрол, сургалтын салбарын мэдээллүүдийг нээлттэйгээр хүлээн авах, боловсролын баримт бичиг шалгах, нөхөн авах, сургалтын алба, суралцагчийн удирдлагын программын суралцагчийн элсэлт, анги бүлэг үүсгэх, төгсөлт, шилжилт хөдөлгөөн, анги дэвшилт, ирц, тэтгэлэг олголт зэрэг сургалтын алба, суралцагчтай холбоотой бүхий л үйл ажиллагааг цахим хэлбэрт шилжүүлж байна. Ингэснээр суралцагчийн бүртгэлийн давхардал, тэтгэлэг олголт хойшлох асуудлыг шийдэж, иргэдийн өмнөх мэдлэг, ур чадварыг үнэлэх RPL үнэлгээнд хамрагдах иргэд хүсэлтээ илгээх, онолын мэдлэгээ үнэлүүлэх, үнэлгээтэй холбоотой төлбөрөө төлөх, ур чадварын шалгалтын хуваарь товлох зэрэг үйл ажиллагааг цахимжуулж иргэдэд хүрэх үйл ажиллагааг нээлттэй түргэн шуурхай хүргэж байна. Мөн сургалтын байгууллага, суралцагч, эцэг эх, аж ахуйн нэгж байгууллага, төрийн болон төрийн бус байгууллага, иргэд хоорондын харилцааг цахим хэлбэрт шилжүүлж, мэдээллийн ил тод байдал, хамтын ажиллагааны уялдаа холбоог сайжруулсан.

2.5.11.Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын шинэ хотхон, дадлагын бааз байгуулж, санхүүгийн бие даасан байдлыг хангана.

2.5.12."Хуримтлалтай хүүхэд" арга хэмжээ хэрэгжүүлж, хүүхдийн мөнгийг тэдний хүнс, тэжээлийн хэрэгцээ, бие бялдар, хувь хүний хөгжил, чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрүүлэх, хүүхдийн хуримтлал бий болгоход зарцуулах тогтолцоог бүрдүүлнэ.

2.5.13.Тусгай хэрэгцээ /байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээл/-тэй 0-16 насны хүүхдээ асран ажил хөдөлмөр эрхэлж чадахгүй байгаа эх /эцэг/-ийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төрөөс төлөх боломжоор хангах хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг боловсруулахаар Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын тушаалаар ажлын хэсгийг шинэчлэн байгуулж, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн төслийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байна. Хуулийн төсөлд байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй 0-16 насны хүүхдээ асран, ажил хөдөлмөр эрхэлж чадахгүй байгаа эх /эцэг/-ийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төрөөс төлөх зохицуулалтыг оруулахаар ажиллаж байна.

2.5.14.Бүтээн байгуулалтын томоохон төслүүдийн үр дүнд болон хувийн хэвшил, жижиг, дунд үйлдвэрлэл, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих замаар 150 мянган ажлын байр шинээр бий болгоно.

Биелэлт: Монгол Улсын Засгийн газар, Олон Улсын Хөгжлийн Ассоциаци хооронд байгуулсан "Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр"-ийн хүрээнд бичил бизнес эрхлэгчдэд хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас 2020 онд 7,415,000,000.0 (долоон тэрбум дөрвөн зуун арван таван сая) төгрөгийг Төрийн банк болон ХААН банкаар олгохоор 2020 оны 10 дугаар сарын 22-ны өдөр гэрээ байгуулж зээл олгож эхлээд байна. 2020 оны 11 дүгээр сарын байдлаар өссөн дүнгээр дамжуулан зээлдэх гэрээний дагуу 916 зээлдэгчдэд 8.1 тэрбум төгрөгийн жижиг зээл олгож, 1076 ажлын байр бий болж үүнээс 597 ажлын байр шинээр бий болсон байна.

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрүүдэд өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэх, ажлын байраа өргөжүүлэх, аж ахуй эрхлэх зорилгоор эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй санхүүгийн дэмжлэг олгох, борлуулалтын болон ажлын байрны түрээсийн дэмжлэг үзүүлэх зэрэг арга хэмжээг хэрэгжүүлж байна. Энэхүү арга хэмжээнд малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, нөхөрлөл, хоршоо байгуулах иргэн хамрагддаг ба 2020 оны 11 дүгээр сарын байдлаар 6791 иргэн хамрагдаж, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас 12,079.6 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

2.5.15.Гадаадад сурч, хөдөлмөрлөж байгаа монгол иргэдийг дэмжих, эх орондоо эргэн ирж ажиллаж хөдөлмөрлөхөд дэмжлэг үзүүлэх хөдөлмөрийн бирж бий болгоно.

Биелэлт: Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг Хөдөлмөр, ниймийн хамгааллын сайдын 2020 оны 07 дугаар сарын 29-ны өдрийн А/162 дугаар тушаалаар шинэчлэн байгуулж, холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу тооцоо, судалгаа бусад баримт бичгийн хамт боловсруулж, төлөвлөгөөний дагуу 2021 оны 4 дүгээр сард Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр ажиллаж байна. Уг хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд гадаадад ажиллаж, амьдарч, сурч байгаа иргэдийн эх орондоо эргэн ирж, хөдөлмөр эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зохицуулалт тусгахаар тооцоо, судалгаа хийж байна.

Хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллийн системийг шинэчлэх, сайжруулах, ажил зуучлах үйлчилгээний цахим хэлбэрийг хөгжүүлэх зорилгоор БНСУ-ын Хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн яам, "Воркнэт" төсөлтэй хамтран ажиллаж байна.

Үндэсний бахархал, өв соёл

2.6.Үндэсний үнэт зүйл, уламжлалт өв соёлоо дээдэлж, иргэдийг соён гэгээрүүлж, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, дэлхийн нүүдлийн соёл иргэншлийн төв болно.

2.6.1.Үндэсний бахархал, монгол өв соёлыг өвлүүлж, олон улсын стандарт шаардлагад нийцсэн дараах барилга байгууламжийг барьж ашиглалтад оруулна:

2.6.1.1."Чингис хаан" хаад, язгууртны музейн шинэ барилга, бусад түүхэн газар нутагт баригдаж байгаа цогцолборууд;

Биелэлт: Чингис хаан музейн барилга угсралтын ажлыг "Билгүүн Монгол" ХХК Улсын төсвийн 62.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар гүйцэтгэж байна. 2020 оны Улсын төсөвт барилга угсралтын ажилд 48.8 тэрбум төгрөг, үзмэр цуглуулгад 2,0 тэрбум төгрөгийг хуваарилсан бол 2021 оны Улсын төсвөөс барилга угсралтын ажилд 11,0 тэрбум, үзмэр цуглуулгад 10,0 тэрбум, шилэн хорго, тоног төхөөрөмжид 4,0 тэрбум төгрөгийг тус тус хуваарилсан. Барилга угсралтын ажлын өнөөгийн явц 80 орчим хувьтай үргэлжилж

байна. Барилгыг 2021 оны 1 дүгээр улиралд ашиглалтад оруулж, музейн үйл ажиллагааг 2 дугаар улиралд нээхээр төлөвлөж байна.

2.6.1.2. Байгалийн түүхийн музейн шинэ барилга;

Биелэлт: Засгийн газраас музейн барилгыг Их тэнгэрийн аманд баригдаж байсан Асем зочид буудал, үндэсний хурлын танхимын барилгын зориулалтыг өөрчилж музей болгож үргэлжлүүлэн барихаар шийдвэрлэсэн. Энэ хүрээнд музейн зураг төсвийг боловсруулж, 2020 онд гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулахаар 3 удаагийн тендер зохион байгуулсан ч амжилтгүй болсон. 2020 оны Улсын төсвөөс музейн барилга угсралтын ажил болон дуусаагүй барилгын нөхөн төлбөрт 18,0 тэрбум төгрөгийг хуваарилсан бол 2021 оны Улсын төсвөөс музейн барилга угсралтын ажлыг үргэлжлүүлэхэд зориулан 13,3 тэрбум төгрөгийг хуваарилсан. Дуусаагүй барилгын гүйцэтгэл музейн зураг төслийн харьцуулсан дүнгээр 25 орчим хувийн гүйцэтгэлтэй юм. Музейн барилга угсралтын ажлыг 2022 онд багтаан дуусгаж, музейг 2023 онд нээхээр төлөвлөж байна.

2.6.1.3. Үндэсний номын сангийн шинэ барилга;

Биелэлт: Барилгын гадна фасадны ажил 100 хувьтай, дулаалгын ажил 95 хувьтай, 1 давхрын чулуун фасадны чулууны ажил 80 хувьтай, "А", "В" блокийн дээврийн ажил дууссан, дотор шаврын ажил, "Б" блокийн дээврийн ажил, дотор халаалт, дотор цахилгаан, дотор холбоо, галын дохиоллын монтажны ажил дууссан, гадна цахилгааны трассын ажлууд хийгдсэн, гадна инженерийн шугам сүлжээний ажил дууссан, барилгыг битүүлж, дулаан авсан бөгөөд барилгын гадна фасадын дулаалга 90 хувьтай байна. АНУ-ын Элчин сайдын яамны тусгай хэрэгцээний газраас 2000 м.кв талбайг Монгол Улсын Үндэсний номын санд номын сангийн зориулалтаар шилжүүлэх Нийслэлийн Засаг даргын 2020 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн А/1288 тоот захирамж гарсан.

2.6.1.4. Үндэсний урлагийн их театрын шинэ барилга;

Биелэлт: Улсын төсвийн хөрөнгөөр Сүхбаатар дүүргийн 9, 11 дүгээр хороо, 10 га газарт Үндэсний урлагийн их театр баригдахаар тусгагдсан бөгөөд тус байршлын нөлөөлөлд 160 нэгж талбар өртсөн. Нийслэлийн Засаг даргын газар эзэмших эрх олгох тухай 2020 оны 5 дугаар сарын 11-ний өдрийн А/635 дугаар захирамжаар 5,5 га газарт Үндэсний урлагийн их театрт эзэмшүүлсэн. Одоогийн байдлаар нийт оноогдсон газрын 89 хувь нь баталгааждаг байна.

Барилгын зураг төслийг "Бьюлдингс Техноложи" ХХК хийж, загвар зургийг Соёлын яаманд батлуулахаар ирүүлсэн. УСУГ-аас цэвэр бохир ус, Мэдээлэл холбооны сүлжээ ТӨХК-аас холбооны техникийн нөхцлүүд авч, Эрчим хүчний яамнаас цахилгаан дулааны техникийн нөхцлүүдийн бэлтгэл ажил хангагдсан. Барилгын газар чөлөөлөх ажил 2021 оны 4 дүгээр сар хүртэл үргэлжилнэ. Барилга угсралтыг 2021 оны 5-6 сард эхлүүлэхээр төлөвлөсөн.

2.6.1.5. Үндэсний археологи, палеонтологи, угсаатны зүйн музей, лаборатори;

Биелэлт: Музей, лабораторийн барилгын зураг, төсөл боловсруулах гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж, зураг, төслийн ажил 70 хувьтай хийгдэж байна. 2021 оны 2 дугаар улиралд багтаан барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэх тендерыг зарлахаар төлөвлөж байна.

2.6.1.6. Хөвсгөл нуурыг түшиглэсэн "Хөвсгөл нуур музей, соёл мэдээллийн төв";

2.6.1.7. Хүүхдийн номын сан, хүүхэлдэйн театр;

Биелэлт: Нийслэлийн Засгийн дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагч 2020 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр Хүүхдийн төв номын сан, Хүүхэлдэйн театрын шинэ барилгыг Чингэлтэй дүүргийн 5-р хороонд байрлах Тасганы овоонд 11000 м² талбай бүхий газар олгосон. Соёлын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын тушаалаар “Цогцолбор барилгын ажлын загвар, зураг боловсруулах ажлын даалгавар”-ыг 2020 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр баталсан. Баталсан ажлын даалгаврын дагуу загвар зургийг боловсруулах ажлыг “Гангоо архитектуртс” ХХК гэрээний дагуу гүйцэтгэсэн.

2.6.1.8. соёлын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор орон нутгийн соёл, урлагийн байгууллагын хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Архангай аймгийн Хөгжимт драмын театрын барилга угсралтын ажил 80 хувьтай явж байна. Барилгын нийт төсөв 9.9 тэрбум төгрөг, 2019 онд 2.7 тэрбум төгрөг тусгагдсан, 2020 онд 3543.8 сая төгрөг батлагдсан. Завхан аймгийн театрын шинэ барилгын төсөв 9.9 тэрбум төгрөг, театрын барилга угсралтын ажил 90 хувийн гүйцэтгэлтэй хэрэгжиж байна. Хэнтий аймгийн чуулгын барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 2020 оны байдлаар 80% хувьтай байна. Увс аймгийн хөгжимт драмын “Ойрад” театрын барилга угсралтын ажил 2020 оны Улсын төсөвт 4800.0 сая төгрөг тусгагдан батлагдсан, Театрын барилга нь 2021 онд ашиглалтанд орно. Барилга угсралтын ажил 70 хувьтай байна. Дундговь аймгийн театрын шинэ барилгын ажлыг 2021-2022 онд дуусгахаар төлөвлөсөн. Дорноговь аймгийн Саранхөхөө театрын барилга 2021 онд 1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтыг улсын төсөвт тусган, 2021 онд барилгын ажлыг эхлүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Говьсүмбэр аймгийн чуулгын барилга угсралтын ажлыг 2021 оны 5 сард эхлүүлж, 2022 онд ашиглалтад оруулах төлөвлөгөөтэй байна.

2020 онд нийт 163.7 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий 68 соёлын төв орон нутагт шинээр ашиглалтад орсон. 2020 оны эцсээр барилга угсралтын ажил үргэлжилж байгаа 70-95 хувийн гүйцэтгэлтэй 42 соёлын төв, 50-69 хувийн гүйцэтгэлтэй 10 соёлын төв, 30 хувь хүртэлх гүйцэтгэлтэй 11 соёлын төв байна.

2.6.1.9. “Төв Азийн түүх, соёлын голомт” судалгаа, сурталчилгаа, хамгаалалтын цогцолборыг Орхон-Тамир, Хануй-Хүнүйгийн дурсгалуудыг түшиглэн байгуулна.

Биелэлт: Орхон-Тамир, Хануй-Хүнүй голын хөндийд орших цогцолбор дурсгалд нөлөөллийн судалгааг хийж, урьдчилсан ТЭЗҮ-г бэлтгэх, судалгаа, сурталчилгаа, хамгаалалтын цогцолборын байршлыг тогтоох арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн. Цогцолборын барилга, байгууламжийн ажлын даалгаврыг боловсруулаад байна.

2.6.2. Соёл, урлагийн тогтвортой хөгжлийн зорилтыг хангахад чиглэсэн үндэсний зорилтот арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилтийг нэгдсэн удирдлагаар хангаж, харилцан уялдаатай, үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ:

2.6.2.1. “Цахим соёл” арга хэмжээ;

Биелэлт: Цахим орчинд нийт 85 шууд бичлэг /live/-т уран бүтээлчдийг оролцуулж, мэргэжлийн урлагийн байгууллагын нийт 214 бүрэн болон богино хэмжээний тоглолт, дүрслэх, дизайн урлагийн нийт 286 уран бүтээлчдийн 378 бүтээлийг цахим үзэсгэлэн хэлбэрээр түгээсэн нь давхардсан тоогоор нийт 3,580,104 хэрэглэгчдэд хүрсэн.

2.6.2.2. "Бүх нийтийн соёлын боловсрол" арга хэмжээ;

Биелэлт: Оюуны өмчийн эрхтэйгээр уран бүтээлийн франчайзинг 4 театрт хэрэгжүүлсэн. Орон нутгийн хүүхэд, залуучуудад урлагийн боловсрол олгох зорилгоор орон нутгийн театр, чуулгуудад оюуны өмчийн эрхтэйгээр уран бүтээлийн франчайзинг Улсын Хүүхэлдэйн театр, Баянхонгор аймгийн Тэмүүжин театр, Дундговь аймгийн Хөгжимт Драммын Театр, Дархан-Уул аймгийн Шарын голын соёлын төвүүдэд хэрэгжүүлсэн.

"Урлаг ба Хүн" хөтөлбөрөөр дамжуулан Хөвсгөл, Увс, Ховд аймгийн 800 орчим сурагчдыг хамруулсан. "Урлагийн боловсролын хөтөч" хөтөлбөрөөр дамжуулан 500 орчим сурагчдыг хамруулсан. Соёлын цаг аян-Нийтийн соёл, урлагийн боловсролыг дээшлүүлэх соёл урлагийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулах чиглэлээр 9 дүүрэг, 21 аймагт соёл урлагийн байгууллагууд өөрсдийн уран бүтээлийг хүргэж ажилласан. "Бүх нийтийн хөгжмийн баяр-2020" аян-Хөгжмөөр дамжуулан ард иргэдэд урлагийн боловсролыг олгох чиглэлээр хөгжмийн уралдаан, наадмыг нэгтгэн шинэлэг менежментээр улс орон даяар зохион байгуулсан.

2.6.2.3. "Сонгодог урлаг-III" арга хэмжээ;

Биелэлт: "Сонгодог урлаг-III" арга хэмжээний хэрэгжилт 2019 оны байдлаар хэрэгжилт 20 хувь, 2020 онд 10 хувь, нийт 30 хувийн биелэлттэй байна. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд 2019-2020 онд улс, орон нутгийн төсвөөс нийт 635.854.134 сая төгрөг, Олон Улсын хандив тусламж, төсөл хөтөлбөрийн шугамаар 280.000.000 сая төгрөг, нийт 915.854.134 сая төгрөгийн санхүүжилтийг зарцуулсан байна. Арга хэмжээний биелэлтийг 2021 онд 40 хувьд хүргэхээр шаардлагатай төсөв, хөрөнгийг тусгуулан бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байна.

"Гэгээн Муза-15" олон улсын театрын наадам 2020 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр "Хүн" театрт болж, драмын урлагийн шилдэг уран бүтээл, уран бүтээлчдийг шалгаруулсан. Наадамд орон нутгийн 10 гаруй театр, чуулга, продакшны бүтээл оролцсон, 12 улсын уран бүтээлчид, Монгол, ОХУ, Словени, Швейцар, Швед, Грек зэрэг улсын шүүгчид хамтран ажилласан. Наадамд нийт 90 гаруй уран бүтээлч 23 бүтээлээрээ монодрам, хөгжимт жүжиг, хүүхдийн жүжиг, хоёр хүний жүжиг, драмын тоглолт гэсэн үндсэн таван төрөлд нэр дэвшиж өрсөлдсөөс Дорнод аймгийн ХДТ-ын "Мангасуудын хаан" жүжиг Гранпри шагналыг хүртсэн.

2.6.2.4. "Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл-II" арга хэмжээ;

Биелэлт: Арга хэмжээг боловсруулах хүрээнд шаардлагатай "Соёлын үйлдвэрлэл, инновацын хөгжлийн бодлогын хамрах хүрээ ба түүний нийгэм, эдийн засагт оруулах хувь хэмжээг нэмэгдүүлэх боломж" эхний шатны тандалт судалгааг хийсэн. 2021 онд "Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл-II" арга хэмжээний төслийг боловсруулж, батална.

2.6.2.5. "Монгол өв ба дэлхий дахин" олон улсын арга хэмжээ.

Биелэлт: 2021 оны 6 дугаар сард БНХАУ-ын Фужан хотноо зохион байгуулагдах Дэлхийн өвийн хорооны 44 дүгээр чуулганаар Буган чулуун хөшөө бүхий хүрлийн үеийн цогцолборыг дэлхийн өвийн жагсаалтад бүртгүүлэх асуудлыг хэлэлцүүлэхээр бэлтгэлийг ханган ажиллаж байна. Дэлхийн өвийн жагсаалтад Монгол Алтайн өндөр уулс өвийг холимог ангиллаар бүртгүүлэхээр холбогдох баримт бичгийг бүрдүүлж, Дэлхийн өвийн төвд хүргүүлээд байна. 2021 онд Дэлхийн өвийн үндэсний урьдчилсан жагсаалтад орсон

Хүннүгийн язгууртны оршуулгын газар, Говийн хадны зураг өвийг нэр дэвшүүлэх техникийн баримт бичгийг боловсруулах судалгааны ажлыг гүйцэтгэхээр төлөвлөж байна.

2.6.3. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, үндэсний агуулгатай инновац шингэсэн соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл-инновацын салбарыг хөгжүүлж, монгол брэндийг бий болгож, соёл, урлагийн эдийн засаг, нийгмийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ:

2.6.3.1. монгол хэл, соёлыг дэлхий дахинд түгээн дэлгэрүүлэх “Монголын соёлын төв”-ийг их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагыг түшиглэн байгуулна.

Биелэлт: “Монгол Үндэстний үнэлэмж” цогц арга хэмжээ, “Дэлхийн Монголчууд-II” цогц арга хэмжээний төслийг тус тус боловсруулан, Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр бэлтгэлийг ханган ажиллаж байна.

2.6.3.2. олон улсад өрсөлдөх чадвар бүхий соёл урлагийн чадварлаг хүний нөөцийг бэлтгэж, ажлын байраар хангах тогтолцоог сэргээнэ.

Биелэлт: 2020-2021 оны хичээлийн жилд ОХУ-д Кино, телевизийн найруулагч, кино зураглаач, хөгжмийн зохиолч, бүжиг дэглээч, барималч, дуучин, хөгжимчин мэргэжлээр 7-н оюутан суралцуулахаар шалгаруулж, шалгарсан оюутнуудын баримт бичгийг ОХУ-ын Боловсролын яаманд илгээсэн. Соёл, урлагийн салбарын хүний нөөцийн хөгжлийн 2021 оны төлөвлөгөө, 2021-2024 оны хөтөлбөрийг тус тус боловсруулж байна. Монголын номын санчдын улсын 7 дугаар зөвлөгөөнийг 2020 онд зохион байгуулж, 170 соёлын ажилтныг мэргэжил дээшлүүлсэн. Соёлын ажилтны мэргэжил дээшлүүлэх институтын зураг төсөл боловсруулахаар ажиллаж байна.

2.6.3.3. үндэсний агуулгатай инновац шингэсэн соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжиж, соёлын аялал жуулчлал, кино урлаг, сонгодог урлагийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нэр төрлийг олшруулан, эдийн засгийн эргэлтэд оруулна.

Биелэлт: УИХ-ын 2020 оны 10 дугаар сарын 08-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар Кино урлагийг дэмжих тухай болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжин, ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна.

Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжих чиглэлээр Монгол Улсын Засгийн газар, олон улсын болон төрийн бус байгууллага, үндэсний үйлдвэрлэгч нар болон бизнесийнхэн нэгдэн “Экспорт Монгол 2020” олон улсын цахим форум үзэсгэлэнг 12-р сарын 15-18-ны хооронд зохион байгуулахад хамтран ажиллаж, виртуалаар оролцуулж, олон улсын 47 орноор дамжуулан сурталчилсан.

Соёлын яам, Association-YATOO нийгэмлэг, Монголын Байгалийн Уран Бүтээлчдийн Холбоо хамтран “Дэлхийн Нүүдлийн Урлагийн Төсөл “GNAP-2020” олон улсын хөтөлбөрийг зохион байгуулж, уран бүтээлчдийн зургийн үзэсгэлэнг Франц, Монгол, Солонгос Улсад зохион байгуулахаар төлөвлөж байсан боловч Ковид 19 цар тахлын улмаас энэ жилийн хамтарсан үзэсгэлэн онлайн хэлбэрээр БНСУ-ын Гонжу хот, Улаанбаатар хотноо 2020 онд нээлтээ хийв. Үзэсгэлэнд Монгол, Солонгос, Франц, Австрали, Герман, Унгар, Итали, Индонез, Энэтхэг зэрэг 9 орны 20 гаруй уран бүтээлчдийн 80 гаруй бүтээл дэлгэгдсэн. Соёлын яамнаас санаачлан Б Контемпорари арт галерейтай хамтран зохион байгуулж буй “Алтан намар-2020” судалбар зургийн үзэсгэлэнг гурав дахь жилдээ МУЭ-ийн дэргэдэх Б Контемпорари арт галерей-д зохион байгуулагдлаа. Энэ удаагийн судалбар зургийн

үзэсгэлэнд нийт 75 мэргэжлийн уран бүтээлчийн 170 гаруй бүтээл цугласнаас шилдэг 70 орчим бүтээлүүд дэлгэгдсэн.

2.6.3.4. нүүдлийн соёл иргэншлийн суурь дээр тулгуурласан мэргэжлийн урлагийг хөгжүүлж, бүс нутаг, олон улсад өрсөлдөх чадвар бүхий монгол брэндийг бий болгож соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг идэвхжүүлнэ.

Биелэлт: "Монгол төрийн үндэсний хөгжмийн их найрал байгуулах тухай" Монгол улсын ерөнхийлөгчийн 2005 оны 20 дугаар зарлигийн хүрээнд шинээр баригдах Үндэсний урлагийн их театрын хүний нөөцийн бодлогын хөтөлбөрт үндэсний их найрал хөгжлийн хөгийн судалгаа хийх бэлтгэл ажлыг эхлүүлсэн.

Улсын филарманийн "Симфони найрал хөгжим"-ийн зэмсгийг шинэчлэхэд зориулж нэг тэрбум 800 сая, "Морин хуурын чуулга"-д шаардлагатай 200 сая төгрөгийг Засгийн газрын нөөц сангаас гаргах тухай Засгийн газрын 2020 оны 9 дүгээр сарын 30-ны өдрийн 128 дугаар тогтоолоор батлав. Худалдан авах ажиллагааны тендерийн ажил үргэлжилж байна.

2.6.3.5. соёлын удирдлага, зохион байгуулалтын нэгдсэн тогтолцоог боловсронгуй болгож, санхүүжилтийн олон эх үүсвэртэй, хүртээмжтэй, үр ашигтай механизмыг бүрдүүлэн соёлын үйлчилгээг иргэдэд чанартай, шуурхай хүргэнэ.

Биелэлт: Соёлын сайдын 2020 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдрийн А/35 дугаар тушаалаар ажлын хэсэг байгуулагдан, жишиг соёлын төвийн шалгуур, стандартыг боловсруулж байна. Аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллах хэрэгжүүлэгч агентлагуудын тогтоолд нөхцөл байдлын шинжилгээ хийж, аймгуудын Боловсрол, соёл, урлагийн газруудын бүтэц, орон тоог шинэчлэн батлуулахаар ажиллаж байна.

2.6.3.6. иргэн, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоонд суурилсан соёлын өвийг хамгаалах үр ашигтай, тогтвортой механизм бүрдүүлж, соёлын биет болон биет бус өвийн оршин тогтнох чадавхыг бэхжүүлж, цахим соёлын санг бүрдүүлнэ.

2.6.3.7. соёлын өвийн эсрэг гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх зорилгоор хууль, эрх зүйн орчныг сайжруулна.

Биелэлт: Цагдаа, Тагнуул, Гааль, Мэргэжлийн хяналтын зэрэг хууль сахиулах байгууллагын соёлын өвийн эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх, чадавхыг үнэлэх зорилгоор холбогдох байгууллагатай хамтран судалгааны арга зүйг боловсруулж байна. Үнэлгээний ажлыг 2021 оны эхний хагас жилд зохион байгуулахаар төлөвлөж байна.

2.6.4. Хэвлэл мэдээллийн салбарыг үнэн бодит мэдээлэл түгээх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр хөгжүүлнэ.

ГУРАВ.ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

Санхүү, төсвийн зохицуулалт

3.1. Санхүү, эдийн засгийн хүндрэлийг богино хугацаанд даван туулж, эдийн засгийн тогтвортой, хүртээмжтэй өсөлтийг хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.

3.1.1.Инфляцын зорилтот түвшин, эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангаж, валютын нөөцийн хүрэлцээтэй байдлыг нэмэгдүүлэх макро эдийн засгийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Инфляц нам доогуур түвшинд хадгалагдаж 2020 оны 12 дүгээр сарын байдлаар 2.4 хувьд хүрч, зорилтот түвшнээс доогуур гарлаа. 2020 онд КОВИД-19 цар тахлын нөлөөгөөр Монгол Улсын эдийн засаг агшиж 5.3 хувийн бууралттай гараад байна. Үүнд, КОВИД-19-ын тархалттай холбоотойгоор улс орнуудын хилийн боомтуудад хязгаарлалт хийгдсэн, гадаад эрэлт буурсантай холбоотойгоор экспортын орлого буурсан, иргэдийн хөл хөдөлгөөнд хязгаарлалт хийсэн зэрэг нь эдийн засгийн салбаруудад сөрөг нөлөө үзүүлээд байна. Иймд Монгол Улсын Засгийн газраас КОВИД-19 тархалттай холбоотой зах зээлийн нийт эрэлтийн агшилтыг хязгаарлах үүднээс эдийн засгийг дэмжих багц арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлж байна. Түүнчлэн эдийн засагт учирч буй эрсдэлийг бууруулах, төсөвт дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор хөгжлийн түнш орнуудаас авах гадаад зээл, тусламжийг нэмэгдүүлээд байна. 2020 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр гадаад валютын нийт албан нөөц 4.5 тэрбум ам.долларт хүрч түүхэн дээд түвшиндээ хүрсэн үзүүлэлттэй байна.

3.1.2.Эдийн засгийн эрсдэлээс сэргийлж, эдийн засаг өсөлттэй үед төсвийг тогтворжуулж, хямралтай үед тэлэх мөчлөг сөрсөн төсвийн бодлого хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Эдийн засгийн идэвхжил КОВИД-19 цар тахлаас үүдэн суларсантай холбоотойгоор Засгийн газраас төсвийн зардлыг нэмэгдүүлэх замаар нийт эрэлтийг дэмжиж, мөчлөг сөрсөн бодлогыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлсэн нь ДНБ-ний агшилтыг хязгаарлахад хувь нэмэр оруулж байна. Мөн Засгийн газраас цар тахлын үед аж ахуйн нэгж, байгууллага болон иргэдэд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор авч хэрэгжүүлж буй татвар, нийгмийн даатгалаас чөлөөлөх зэрэг арга хэмжээнүүд нь өрхийн хэрэглээг дэмжиж эдийн засгийн агшилтыг хязгаарлахад хувь нэмэр оруулж байна. Засгийн газраас эдийн засгийг идэвхжүүлэх, иргэдийн эрүүл мэнд, орлогыг хамгаалах, аж ахуйн нэгжийг дэмжих бодлогын арга хэмжээнүүдийг 2021 онд үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж байна. УИХ-аар баталсан төсвийн хүрээний баримт бичигт төсвийн алдагдлыг ДНБ-ний - 5.1, -3.6, -2.8 хувьд тус тус байхаар баталсан.

3.1.3.Банкны салбарын шинэчлэлийг богино хугацаанд хийж, банк, санхүүгийн байгууллагуудын өөрийн хөрөнгийг нэмэгдүүлж, эдийн засгийн өсөлтийг өртөг багатай санхүүжилтээр дэмжиж, банкны зээлийн сарын хүүг 1 хувиас хэтрүүлэхгүй болгож, эрсдэл даах чадамжтай болгоно.

Биелэлт: Банкны салбарт реформ хийх хүрээнд банкны салбарын хууль эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох, хяналт шалгалтыг сайжруулахаар Банкны тухай хууль, Төвбанкны тухай хууль, Банк эрх бүхий этгээдийн мөнгөн хадгаламж, төлбөр тооцоо, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль зэрэг хуулиудын нэмэлт өөрчлөлт, шинэчилсэн найруулгын төслийг Монголбанкнаас боловсруулан УИХ-д өргөн барихаар ажиллаж байна.

3.1.4.Санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар эдийн засгийн өсөлтийг тэтгэж, зээлийн хүүг бууруулна.

Биелэлт: Санхүүгийн түрээс /лизинг/-ийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлийн 49 дүгээр зүйлд тусгасан бөгөөд Хууль тогтоомжийн тухай хуульд

заасан шаардлагын дагуу тандан судалгаа, үзэл баримтлалын төсөл болон хуулийн төсөл зэргийг боловсруулж байна.

3.1.5. Санхүүгийн түрээсийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Санхүүгийн түрээс /лизинг/-ийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлийн 49 дүгээр зүйлд тусгасан бөгөөд Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан шаардлагын дагуу тандан судалгаа, үзэл баримтлалын төсөл болон хуулийн төсөл зэргийг боловсруулж байна.

3.1.6. Иргэдийг санхүүгийн эрсдэл, дарамтад өртөхөөс сэргийлэх, санхүүгийн хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах хууль, эрх зүйн орчныг шинээр бүрдүүлэх замаар мөнгө хүүлэлтийг таслан зогсооно.

Биелэлт: Санхүүгийн хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах тухай хуулийн төслийг боловсруулж байна. "Чанаргүй активыг бууруулах стратеги"-ийг хэрэгжүүлэх хүрээнд шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэгдэхгүй уддаг болон шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн ажиллагаанд учирдаг хүндрэлүүдийг судалж холбогдох хуулиудад нэмэлт өөрчлөлт оруулах ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна.

3.1.7. Иргэн, хуулийн этгээд хөрөнгийн биржийн арилжаанд сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологид тулгуурласан, цахим арилжааны дэд бүтцээр шууд оролцох боломжийг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны арилжаанд блокчэйн технологи ашигласан шинэ системийг нэвтрүүлэх ажлыг гүйцэтгэгч байгууллага болон төлбөр тооцоо гүйцэтгэгч, үнэт цаас хадгалагч байгууллагуудтай хамтран гүйцэтгэж, системийг эхний байдлаар бэлэн болгосон. 2020 оны 6 дугаар сараас арилжааны туршилтуудыг хийж эхэлсэн бөгөөд 2020 оны 12 дугаар сар хүртэл сар бүр 2-оос доошгүй удаа арилжааны туршилтыг хийж гүйцэтгэсэн. Bonds.mn цахим системээр дамжуулан арилжаа эрхлэх хүрээнд Төрийн банк болон Хаан банкны зүгээс системийн холболтыг хийгээд байгаа бөгөөд Цар тахлын үеэр үүсээд буй хөл хорионоос шалтгаалаад иргэд, байгууллага арилжааны банк дахь салбарт Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны арилжаанд оролцох данс болон Харилцагч, Банк, Сангийн яам хооронд байгуулах гэрээг үзэглэх боломжгүй болсон тул Хаан банк, Худалдаа хөгжлийн банкны "Гялс банк" болон "Интернет банк" үйлчилгээнүүдийг ашиглан Харилцагчдын арилжааны банкинд биеэр очиж гэрээ байгуулалгүйгээр Засгийн газрын дотоод үнэт цаасанд bonds.mn системээр нэвтрэх боломжийн талаар судалж байна.

3.1.8. Банк, санхүүгийн систем дэх чанаргүй зээлийг шуурхай, зардал багатай шийдвэрлэх хууль, эрх зүйн шинэчлэл хийнэ.

Биелэлт: Банк санхүүгийн салбарт чанаргүй зээлийн хувь хэмжээг бууруулах зорилгоор "Чанаргүй активыг бууруулах стратеги"-ийг Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн 2018 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдрийн хурлаар баталсан. "Чанаргүй активыг бууруулах стратеги"-ийн хүрээнд активыг төлүүлэхэд шүүхийн шатанд удаашрал, хүндрэлтэй нөхцөл байдал үүсдэг тул Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль, Иргэний хууль зэрэг хуулиудад нэмэлт өөрчлөлт оруулах ажлын хэсгийг Монголбанкны ерөнхийлөгчийн тушаалаар байгуулж хуулийн төслүүдийг боловсруулж байна.

3.1.9.Хугацаа тулсан гадаад өр төлбөрийг макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг алдагдуулахгүйгээр шийдвэрлэн Засгийн газрын өрийн дарамтыг бууруулж, санхүүгийн нөөцийг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Засгийн газрын гадаад өрийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Өрийн удирдлагын тухай хууль, Засгийн газрын 2019-2022 оны өрийн удирдлагын стратегид нийцүүлэн Засгийн газрын 2020 оны 9 дүгээр сарын 9-ний өдрийн 102 дугаар тогтоолын дагуу олон улсын санхүүгийн зах зээлд жилийн 5.125% -ийн купонтой 5.5 жилийн хугацаатай 600.0 сая ам.долларын Номад бондыг 2020 оны 9 дүгээр сарын 28-ны өдөр арилжаалж, 2021 оны 4 дүгээр сард төлөх Мазаалай бонд, 2022 оны 12 дугаар сард төлөх Чингис бондуудын тодорхой хэсгийг буцаан худалдан авсан. Дэлхий даяар тархаад буй Ковид-19 цар тахлын нөлөө Монгол Улсын эдийн засагт сөргөөр нөлөөлж буй энэ цаг үед Засгийн газар нь 2021 онд эргэн төлөгдөх 10.875 хувийн хүүтэй Мазаалай бондыг 5.125 хувийн бага хүүтэй шинэ бондоор сольж, жил бүр Засгийн газрын гадаад бондын хүүгийн зардлаас 26.7 сая ам.долларыг хэмнэх боломжтой болсон.

3.1.10.Гадаад худалдааг дэмжсэн гаалийн үйлчилгээг хялбаршуулж, иргэдийг хууль бус, хуурамч бараанаас сэргийлэх, байгалийн баялгаас татварыг бүрэн хураахад чиглэсэн гаалийн шинэчлэлийг үргэлжлүүлнэ.

3.1.11.Татварын тайлагналт, хураалтын үйл ажиллагааг цахимжуулж, ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх замаар татварын үйлчилгээг иргэд, татвар төлөгчдөд хүндрэлгүй болгож, татварын суурийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Татвар төлөгчийн бүртгэл, татварын тайлан, татварын төлөлт зэрэг татварын албаны үйл ажиллагаа нь бүрэн цахимжсан бөгөөд татварын үйлчилгээг ил тод, бүрэн цахим болгосноор татвар төлөгчийн цаг, зардлыг хэмнэх, татварын үйлчилгээг түргэн шуурхай авах, цар тахлын үед халдвараас урьдчилан сэргийлэх ач холбогдолтой юм. 2020 оны 1 дүгээр сараас эхлэн газар, үл хөдлөх эд хөрөнгө, буу, авто тээвэр зэрэг хувь хүнд хамаарах бүхий л татварын нэхэмжлэлийг цахим төлбөрийн баримтын системээр хүргүүлэн, богино хугацаанд цахимаар, хялбар төлөх боломжийг олгоод байна.

3.1.12.Төсөв, санхүүгийн нэгдсэн цахим систем нэвтрүүлж, төрийн үйлчилгээг шуурхай, үр ашигтай болгож, гадаадын зээл, тусламж, төсвийн урсгал болон хөрөнгө оруулалтын зардлыг ил тод, хэмнэлттэй зарцуулах нөхцөл бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Төрийн албаны шинэтгэлийг эрчимжүүлж, төрийн албан хаагчийн орон тоо, цалин хөлсний зардлын төлөвлөлт, хэрэгжилт, хяналтыг сайжруулах зорилгоор Төрийн албаны зөвлөлийн Хүний нөөцийн удирдлагын системд бүртгэлтэй 4200 төсвийн байгууллагын албан хаагчдын цалин хөлсийг байгууллагын нягтлан бодогч Төрийн албаны цалингийн нэгдсэн систем (ТАЦНС)-ээр тооцоолж эхлээд байна.

Сангийн Сангийн сайдын 2018 оны 295 дугаар тушаалаар батлагдсан “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төслүүдийг үнэлэх, эрэмбэлэх, сонгох үйл ажиллагааны журам болон аргачлалууд”-ын дагуу төслүүдийг сонгож, мэдээллийг PIMIS системд оруулж төсвийн хөрөнгө оруулалтын цахим систем, гар утасны аппликэйшны хөгжүүлэлтийг үргэлжлүүлэн хийв. Монгол Улсын Засгийн газар, Азийн хөгжлийн банктай хамтран 2019-2023 онд “Төсвийн санхүүгийн удирдлагын ил тод, үр ашигтай байдал төсөл”-ийн хүрээнд яам, газар, орон нутгийн хөрөнгө оруулалт хариуцсан ажилтнуудад өндөр хүчин чадалтай тоног төхөөрөмж худалдан авсан. Төслийн хүрээнд татварын удирдлага, төсвийн хөрөнгө оруулалтын ил тод, үр дүнтэй байдлыг бэхжүүлж, төсөв, санхүү, хөрөнгө

оруулалт, татварын мэдээлэл болон хяналтын системийн дэд бүтцийг сайжруулах ажил үе шаттай хийгдэж байна.

Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн санхүүжилтээр хэрэгжиж буй төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийн гүйцэтгэл, зарцуулалт, татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн хүсэлтийг хянах, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний удирдлагыг сайжруулах, хэрэгжилтийн үр ашиг, өгөөжийг нэмэгдүүлэх, төсвийг бүрэн ашиглах, нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах, төсөлд оролцогч талуудын хяналтыг нэмэгдүүлэх, үүрэг хариуцлагыг өндөржүүлэх зорилгоор Цахим систем /odamis.mof.gov.mn/-ийг шинээр хөгжүүлж 2020 онд нэвтрүүлсэн.

3.1.13. Бизнесийн шударга өрсөлдөөнийг дэмжсэн, хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалсан шинэчлэлийн бодлого хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Өрсөлдөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Зар сурталчилгааны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслүүдийг тус тус боловсруулах ажлууд хийгдэж байна.

"Монголын үндэсний их сургууль" ХХК-ийн хуулиар хориглосон зар сурталчилгаа түгээсэн үйлдэлд Зөрчлийн тухай хуулийн 10.1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт зааснаар таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох шийтгэлийг оногдуулсан. "Зар сурталчилгааны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах, хууль зөрчихөөс урьдчилан сэргийлэх талаар цахим сургалт"-ыг zoom аппликэйшн ашиглан 21 аймгуудын Засаг даргын Тамгын газрын 56 албан хаагчдад зохион байгуулсан.

3.1.14. Эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэлийг дэмжсэн бодлого, хууль, эрх зүйн орчныг тодорхой болгоно.

Биелэлт: Ковид-19 цар тахлын дараах эдийн засгийн нөхцөл байдлыг урьдчилан таамагласны үндсэн дээр хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулж, илүү таатай болгох эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон дагалдан гарах журмын төслүүдийг боловсруулж байна.

Үндэсний санхүүжилтийн нэгдсэн хүрээ буюу "Integrated National Financing Framework (INFF)"-ыг боловсруулахад НҮБ-ын "ТХЗ-ын сан"-аас дэмжлэг үзүүлэхээр Монгол Улсыг сонгосон бөгөөд Монгол Улсын Засгийн газар болон Нэгдсэн үндэстний байгууллага хамтран хөтөлбөрийн удирдах хороог байгуулан хуралдуулж, хийх ажлын төлөвлөгөөг гаргав. Тогтвортой хөгжлийг санхүүжүүлэх Үндэсний Нэгдсэн Санхүүгийн хүрээг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх зорилгоор сангийн дэд сайдаар ахлуулсан, салбарын дундын Ажлын хэсэг байгуулаад байна.

3.1.15. Дотоодын давхар даатгал хөгжих, урт хугацааны даатгалын хүртээмжийг нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж, даатгалын салбарын эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог сайжруулан салбарын тогтвортой өсөлтийг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Даатгалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Жолоочийн даатгалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай зэрэг хуулийн төслүүдийн үзэл баримтлал болон хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулаад байна.

3.1.16. Төрийн худалдан авах ажиллагаагаар дамжуулан эх оронч худалдан авалтыг дэмжиж, тендер шалгаруулалтын үйл ажиллагааг хиймэл оюун ухаан, сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологид тулгуурлан хүний оролцоог багасгана.

Биелэлт: 2020 онд төрийн байгууллагуудын уялдаа холбоог сайжруулж, худалдан авах ажиллагааны цахим системд холбогдсон мэдээллийн системийн тоог нэмэгдүүлэх, цахим системд бүртгэгдэж буй машин унших боломжтой өгөгдлийн тоог нэмэгдүүлж, нээлттэй өгөгдлийг түгээх, тендер шалгаруулалтын үнэлгээнд хүний оролцоог бууруулах арга хэмжээний хэрэгжилтийг ханган дараах үр дүнд хүрсэн. 1. Тендер шалгаруулалтад шаардлагатай техник тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийн мэдээллийг лавлах, тендерийн үнэлгээнд ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлсэн. 2. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлтэй хамтран ажиллах гэрээг байгуулан тендер шалгаруулалтад шаардлагатай шүүхийн төрөлжсөн архивын тодорхойлолтыг цахимаар олгох шийдлийг боловсруулсан. 3. ХУР системээр дамжуулан нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн лавлагааг сүүлийн 3 сараар, хуулийн этгээдийн лавлагааг үүсгэн байгуулагдсан үеэс эхлэн түүх байдлаар авч, тендерийн үнэлгээнд ашиглах боломжийг бүрдүүлсэн. 4. Гэрээний гүйцэтгэлийн мэдээллийг бүртгэж, тухайн мэдээлэл нь ижил төстэй ажлын түүх болон үнэлгээнд ашиглагдах боломжийг бүрдүүлсэн. 5. "Худалдан авах ажиллагааны цахим систем" /www.tender.gov.mn/-ийн гар утасны аппликэйшнг хөгжүүлэн PlayStore-д байрлуулсан. 6. Тендерт оролцогчид шалгарсан оролцогчийн нууц биш тендерийн материалтай танилцах боломжийг бүрдүүлж, захиалагч байгууллага тендер шалгаруулалтын үр дүнг цаг хугацаанд оруулаагүй тохиолдолд тендерт оролцогчид шаардлага тавих, хяналт тавих боломжийг бүрдүүлсэн. Ингэснээр 2020 онд нийт 22604 тендер зарлагдсанаас 20685 нь "Үр дүн гарсан" төлөвтэй байгаа нь нийт зарласан тендер шалгаруулалтын 91,5 хувийг эзэлж байгаа ба 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 2 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Мөн шалгарсан 1619 тендерт оролцогчийн нууц биш 9281 тендерийн материалыг 1459 тендерт оролцогч нийт 22186 удаа үзэж танилцсан байгаа ба нь 2019 оны үзүүлэлттэй харьцуулахад 46 дахин өссөн үзүүлэлттэй байна.

3.1.17. Чөлөөт бүсүүдийн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын ажлыг үе шаттайгаар хийж, экспорт болон дотоодын зах зээлд чиглэсэн худалдаа, үйлчилгээ, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдыг дэмжиж ажиллана.

3.1.18. Хилийн боомтуудын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, хөрш орнуудын хилийн боомтуудын жишигт хүргэнэ. Хилийн заставуудын барилга, объектуудыг шинэчилж чанарыг сайжруулна.

Биелэлт: 2020 онд "Замын-Үүд боомтын шугам сүлжээ /Дорноговь, Замын-Үүд сум/" төсөлд 1.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон. 2021 оны төсвийн тухай хуулиар Сангийн сайдын багцад "Хөгжлийн хөтөч-Дэд бүтэц" төсөл, хилийн боомтын дэд бүтцийн хүрээнд хийгдэх ажлын техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг, төсөв /Улсын хэмжээнд/" төсөл, арга хэмжээнд 5.0 тэрбум төгрөг батлагдсан. 2020 онд улсын төсвөөс "Гаалийн боомтуудыг шилэн кабельд холбох /Улсын хэмжээнд/" төсөлд 3.0 тэрбум төгрөг олгосон бөгөөд 2021 оны төсвийн тухай хуульд 2.5 тэрбум төгрөг батлагдсан.

3.1.19. Зах зээл болон байгалийн нөөц баялагт ойр, ажиллах хүчний хангалттай нөөцтэй, аж үйлдвэрийг хөгжүүлэх тааламжтай орчин бүрдсэн бүс нутгийг сонгон хилийн дагуух эдийн засгийн хамтын ажиллагааны бүс байгуулна.

3.1.20. Бүтээгдэхүүнээ экспортод гаргасан аж ахуйн нэгжийг тусгайлан дэмжих "Экспортын баталгааны сан" байгуулж ажиллуулна.

3.1.21. Нийслэлээс 1000 км-ээс дээш алслагдсан бүсэд үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгжүүд 10 дахин бага буюу 1 хувийн татвар төлөх хуулийн хөнгөлөлтийг

үргэлжлүүлж, орон нутагт томоохон аж ахуйн нэгж салбараа байгуулахыг санхүү, татварын бодлогоор дэмжиж, бүсийн нэмэгдэл олгоно.

Биелэлт: УИХ-ийн 2016 оны 2 дугаар сарын 5-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар ААНОАТ-н хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж "аймаг, сумын төв нь нийслэл /Улаанбаатар/ хотоос 550 км-ээс хол байршилтай аймаг, суманд байнгын үйл ажиллагаа явуулдаг, бүртгэлтэй, орон нутгийн төсөвтэй харьцдаг, гурваас доошгүй ажлын байр бий болгож байгаа албан татвар төлөгчийн орлогын албан татварыг 550 км-ээс хол алслагдсан аймаг, суманд 50 хувиар, 1000 км-ээс хол алслагдсан аймаг, суманд 90 хувиар" хөнгөлөх гэсэн заалтыг оруулсан болно. Хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах үүрэгтэй Татварын ерөнхий газраас нийслэл хотоос 550 км болон түүнээс хол алслагдсан аймаг, сумын төвийн байршил, зайн хэмжээ болон олон улс, улсын чанартай авто замын чиглэлийн мэдээллийг орон нутгийн татварын албадад хүргүүлж, хууль хэрэгжүүлэх талаарх сургалтыг орон нутгийн татвар төлөгч, татварын улсын байцаагч нарт танхимын болон онлайн хэлбэрээр зохион байгуулсан.

3.1.22. Хүн амын өсөлтийн бодлогын хүрээнд 3 ба түүнээс дээш хүүхэдтэй гэр бүлд хүүхдийн тооноос хамаарсан татварын хөнгөлөлт үзүүлнэ.

Биелэлт: Улсын Их Хурлаас 2020 оны 4 дүгээр сарын 09-ний өдөр баталсан Хувь хүний орлогын албан татварыг чөлөөлөх тухай хуулийн хүрээнд 889,356 иргэнийг 198.8 тэрбум төгрөгийн татвараас чөлөөлсөн байна.

Уул уурхай, хүнд үйлдвэр

3.2. Ил тод, хариуцлагатай уул уурхай, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, эрдэс баялгийн сан хөмрөгийг арвижуулах замаар тогтвортой, олон тулгуурт эдийн засгийн бүтцийг бий болгож, баялгийн шударга хуваарилалтын зарчмыг хэрэгжүүлнэ. Газрын тос, нүүрс-хими, зэсийн баяжмал, төмөрлөг зэрэг хүнд үйлдвэрүүдийн бүтээн байгуулалтыг эхлүүлж, холбогдох дэд бүтцийн төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.

3.2.1. Стратегийн ач холбогдол бүхий ордуудын эдийн засгийн үр өгөөжийг дээшлүүлнэ:

3.2.1.1. Оюутолгойн төслийг Монгол Улсын хууль тогтоомжид нийцүүлж, далд уурхайг ашиглалтад оруулна.

Биелэлт: Оюутолгойн далд уурхайн нэвтрэлт 48,173 экв.метр, 112 хувь, газрын гадарга руу гарах туузан дамжуурга 12,762 экв.метр, 85 хувь, инженерийн зураг төсөл 99.7 хувь, босоо ам 3, 4-ийн барилгын ажил 60.44 хувь, материал гаргах систем 64.9 хувийн хэрэгжилттэй ба 2020 онд төлөвлөсөн далд уурхайн бүтээн байгуулалт 95 хувьд хүрсэн.

3.2.1.2. "Эрдэнэт үйлдвэр" төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын өмчлөлтэй холбоотой асуудлыг эцэслэн шийдвэрлэж, ил уурхай, баяжуулах үйлдвэр, засвар механикийн заводод өргөтгөл, шинэчлэлийг хийж, үйлдвэрлэлийн хүчин чадал, өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Хүдрийн ил уурхайд мөчлөгт урсгалт тээврийн технологи нэвтрүүлэлт 30 хувь, баяжуулах үйлдвэрийн өргөтгөл, шинэчлэл 18 хувь, засварын механикийн заводын өргөтгөл, шинэчлэл 15 хувь, эмульсийн тэсрэх бодисын үйлдвэрийн хөрөнгө оруулалт 80 хувьд тус тус хүрч 2020 оны ажлын гүйцэтгэл 100 хувийн хэрэгжилттэй байна.

3.2.1.3.Цагаан суваргын зэс, молибденийн ордыг ашиглалтад оруулна.

Биелэлт: Техник эдийн засгийн үндэслэлийн тодотголыг бэлтгэсэн. Хөрөнгө оруулалтыг шийдвэрлэх зорилгоор уулзалт, хэлэлцээрүүд хийгдэж байна.

3.2.1.4.Багануур, Шивээ-Овоогийн нүүрсний уурхайд өргөтгөл хийж, олборлолтын хүчин чадлыг нэмэгдүүлж өртөг, зардлыг бууруулна.

Биелэлт: Багануурын нүүрсний уурхай үндсэн тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл 51 хувь буюу 2020 оны гүйцэтгэл 100 хувь, Шивээ-Овоогийн нүүрсний уурхайн үндсэн тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт 36 хувь буюу 2020 оны ажлын гүйцэтгэл 100 хувьд тус тус хүрсэн.

3.2.1.5.Асгатын мөнгөний ордыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулахад шаардлагатай туршилт, судалгаа хийж, хөрөнгө оруулалтын асуудлыг шийдвэрлэнэ.

Биелэлт: Туршилт судалгааны ажил 30 хувь, зөвлөх үйлчилгээний хөрөнгө оруулалтыг 60 хувь, дэд бүтэц, бэлтгэл ажлын хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл 0.6 хувьд тус тус хүрсэн.

3.2.1.6.Тавантолгойн нүүрсний бүлэг ордын дэд бүтцийг бүрдүүлж, үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах ажлын хүрээнд нүүрс баяжуулах үйлдвэрийг ашиглалтад оруулна.

Биелэлт: Төслийн Монгол Улсын стандарт шаардлага хангасан ТЭЗҮ боловсруулах ажил дууссан. Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн шинжээчдийн баг 2020 оны 11 дүгээр сарын 12-нд томилогдон ажиллаж, дүгнэлтийг 2021 оны 1 дүгээр сард гаргасан. ЭБМЗ-ийн хуралдаанд хэлэлцүүлэхээр хүлээгдэж байна. ТЭЗҮ-ийг боловсруулах, батлуулах ажил 95 хувьд хүрсэн.

3.2.2.Томоохон ордуудыг ашиглалтад оруулж, экспортын хэмжээг нэмэгдүүлнэ:

3.2.2.1.Салхитын мөнгөний ордыг төслийн хүчин чадалд хүргэж ашиглана.

Биелэлт: "Эрдэнэс сильвер ресурс" ХХК-ийн Дундговь аймгийн нутаг дахь Салхитын мөнгөний ордыг ил аргаар ашиглах уурхай 2020 оны гүйцэтгэлээр 209.3 мян.тн хүдэр олборлож, 105.9 мян.тн хүдэр баяжуулж, 1944.2 тн баяжмал үйлдвэрлэж, нийт 101.1 тэрбум төгрөгний борлуулалтын орлоготой ажилласан байна. Цаашид тус компанийн зүгээс Салхитын мөнгөний ордыг төслийн хүчин чадалд хүргэж ашиглах хүрээнд жилд 300 мян.тн хүдэр баяжуулах хүчин чадалтай үйлдвэрийг барихаар бэлтгэл ажлыг хангаж байна.

3.2.2.2.Зүүн цагаан дэлийн жоншны далд уурхайг ашиглалтад оруулна.

Биелэлт: Далд уурхайн ТЭЗҮ-ийг 2020 оны 9 дүгээр сарын 29-нд АМГТГ-д хүргүүлж, тус газраас томилогдсон шинжээчтэй гэрээ байгуулсан. Шинжээчийн дүгнэлтийн дагуу холбогдох засварыг хийсэн. ТЭЗҮ-ийн боловсруулах ажил 80 хувьтай байна.

3.2.3.Улсын төсвийн хөрөнгөөр хийгдэх геологи, судалгааны ажлыг эрчимжүүлж, эрдэс баялгийн нөөцийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: 1:50000-ны масштабын геологийн зураглал, ерөнхий эрлийн ажлын хэмжээг нэмэгдүүлэх хүрээнд 2020 онд шинээр Овоот толгой-50, Улаангом-50, Уушгийн улаан-50, Торлог уул-50, Хар хайрхан-50, Их бэрх уул-50, Цэцэрлэг-50, Их элээт уул-50, Их хараат уул-50, Үнэгт уул-50, Цагаан овоо-50, Индэртийн нуруу-50, нийт 12 төслийг шинээр хэрэгжүүлж эхэлсэн. Улсын геологийн 1:200000-ны масштабын иж бүрдэл зургийг К хавтгайн хэмжээнд нэгтгэх ажлыг нутаг дэвсгэрийн 220,395 кв.км талбайд буюу 14 хувьд хийж дууссан. Монгол орны баруун хэсэгт буюу 104,044.0 кв.км талбай /6.6%/г хамарсан агаарын геофизикийн 1:200000-ны масштабын 5 сувгийн судалгааны ажил хийгдэж байна. 2020 онд Монгол орны төв, зүүн хэсэгт буюу L-47, 48, 49, M-47, 48, 49 хавтгайд хээрийн судалгааны дээжлэлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд ингэснээр судалгааны талбайн 65 хувьд хээрийн судалгааг гүйцэтгэсэн.

3.2.4. Үндэсний геомэдээллийн нэгдсэн санг хөгжүүлж, цахим системийг нэвтрүүлж, төрийн үйлчилгээг түргэн шуурхай үзүүлнэ.

Биелэлт: Геомэдээллийн сан хөтөлбөрийн хүрээнд бүх төрлийн геологийн судалгааны ажлын явцад авсан чулуун дээжийг цэгцлэх, мэдээллийн сан үүсгэх болон геологийн баримтын төв архивт хадгалагдаж байгаа анхдагч баримт бичгүүд, цаасан тайланг цахим архивт оруулах зорилгоор УУХҮС-ын 2021 оны төсвийн багцад батлагдсан санхүүжилтийн эх үүсвэрээр Цахим архив-1, Чулуун дээжийн сан-1 төслүүдийг хэрэгжүүлэхээр тооцоо, судалгааг хийн бэлтгэл ажлыг хангаж байна.

3.2.5. Өндөр технологийн түүхий эд болох газрын ховор элемент, үнэт, өнгөт, хар, холимог металл, металл бус ашигт малтмал болон газрын тосны эрэл, хайгуулын ажлын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх замаар эрдэс баялгийн нөөцийг арвижуулна.

Биелэлт: Сүхбаатар аймгийн Мөнххаан сумын нутагт орших 245.01 кв.км талбайд үнэт, холимог металлын чиглэлээр эрэл-үнэлгээний ажил (ЭҮ-1-2020)-ыг шинээр хэрэгжүүлж 2020 онд хээрийн судалгааны ажлын анхдагч баримт материалыг хүлээн авсан. 2019 оноос хэрэгжүүлж эхэлсэн "БӨМ-Алт-2019"-ын 2020 оны төсөв, төлөвлөгөөг УУХҮС-ын 2019 оны А/254 дүгээр тушаалаар батлуулсан. Төслийн 2020 оны суурин болон хээрийн судалгааны ажлын хэмжээ, арга аргачлалыг ЭБМЗ-ийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн УУХҮС-ын А/125 дугаар тушаалаар батлуулж судалгааны ажлыг эхлүүлсэн. Хээрийн ажлын баримт материалыг хүлээн аваад байна.

2020 оны 8 дугаар сарын 14-ний өдрөөс эхлэн 6 багцаар 53 талбай зарласнаас 27 хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгоод байна. Сонгон шалгаруулалт СШ-46, СШ-47 дугаар багцууд УОК-оос гаргасан шийдвэрийн дагуу техникийн санал нээх явц хойшлогдсон. СШ-45-н техникийн саналыг үнэлэн санхүүгийн саналыг нээсэн. Улсын төсөвт 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар 4.0 тэрбум төгрөг төвлөрүүлсэн.

3.2.6. Уул уурхайн салбарын институцийг бэхжүүлж, хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлж, лиценз олголтыг олон нийтэд нээлттэй болгож, хууль зөрчиж олгосон зөвшөөрлийг хүчингүй болгоно.

Биелэлт: Ашигт малтмалын тухай хуулийн шинэчлэн найруулгын төслийг боловсруулах ажлын хэсгийг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын тушаалаар батлуулан, боловсруулж байна.

3.2.7. Хүнд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, эрдэс түүхий эдийн боловсруулалтын түвшинг ахиулан, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэнэ:

3.2.7.1. хар төмөрлөгийн /кокс, ширэм, шууд ангижруулсан төмөр/ үйлдвэрлэлийг Дархан-Уул, Орхон, Дорноговь аймагт хөгжүүлнэ.

Биелэлт: Дэлхийн банкны “Уул уурхайн дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл”-ийн хүрээнд “Дархан-Сэлэнгийн бүс нутагт хар төмөрлөгийн цогцолборыг дэд бүтцийн хамт байгуулах төсөл”-ийн техник-эдийн засгийн үндэслэлийг Канад Улсын “Hatch” компани гүйцэтгэн 2017 онд, “Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээ”-г Монгол Улсын “Экотон” ХХК болон “Ажид” ХХК, “Экосфер” ХХК-иуд гүйцэтгэж 2019 онд тус тус хүлээлгэн өгсөн.

- Ган бөмбөлгийн цувих үйлдвэр барих талбайн инженер геологийн судалгаа;
- 25000 тн/жил хүчин чадалтай ган бөмбөлгийн давтах аргын үйлдвэр;
- 6 кв-ын цахилгаан дамжуулах кабелийн шугам, 6 кв-ын хуваарилах байгууламж, 6/0.4 кв-ын 2х2500 кВА чадалтай дэд станцын барилга;
- Бэлдэц үйлдвэрлэх цех дэх 25 тн багтаамжтай шанаган зуухны тоног төхөөрөмж;
- Бэлдэц үйлдвэрлэх цехийн 6/0.4 кв-ын 1600 кВА дэд станц, үйлдвэрийн 110/22/6.6/6 кв-ын Төмөрлөг дэд станцыг 110/22 кв-ын 6.3 МВА дэд станцаар өргөтгөсөн өргөтгөл, 22кв-ын цахилгаан дамжуулах кабелийн шугам, барилга;
- Хаягдал төмрийг боловсруулах пресс хайчны тоног төхөөрөмжийн угсралт;
- Цахилгаан соронзон холигч, хэлбэлзүүлэгч ширээ, зэс талсжуулагч шинээр суурилуулах ажлыг 2019 оны 03 сард эхлүүлсэн бөгөөд туршилтын ажлыг хийж 04 сард ашиглалтад оруулсан. Төслийн хүрээнд дээрх бүтээн байгуулалтын ажилд нийтдээ 630.8 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдээд байна. Төслийн явц 75 хувьтай байна.

3.2.7.2. Эрдэнэт үйлдвэрийг түшиглэн үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулна. Паркийн бүрэлдэхүүнд зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр болон исэлдсэн хүдрийг нуруулдан уусгах технологиор катодын зэсийн үйлдвэр байгуулна.

Биелэлт: “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ нь үйлдвэрлэсэн зэсийн баяжмалаа тасралтгүй ажиллагаатай хос SKS технологиор зэсийн баяжмал хайлуулан, боловсруулах металлурги-химийн үйлдвэр байгуулах ТЭЗҮ-ийг боловсруулахаар БНХАУ-ын ENFI болон NFC консорциумтай 2019 оны 9 сарын 25-ны өдөр 5/289-19 тоот гэрээ байгуулж, 2020 оны 9 дүгээр сард ТЭЗҮ-ийн эцсийн тайланг хүлээн авсан. Үйлдвэрлэлийн туршилтын ажлыг хийж гүйцэтгэх, хамтран ажиллах гэрээ байгуулах Үнэлгээний хороо байгуулагдсан.

Эрдэнэт үйлдвэрийг түшиглэн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулах, техник, технологийн үнэлгээ хийлгэх, паркийн геоэкологи, гидрогеологийн судалгаа гүйцэтгэх ажлыг тайлант хугацаанд зохион байгуулсан. Мөн байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ гүйцэтгэх ажлыг зохион байгуулсан.

3.2.7.3. үнэт металл цэвэршүүлэх үйлдвэрийг барьж байгуулна.

Биелэлт: “Эрдэнэс Алт ресурс” ХХК төслийн хэрэгжилтийг хангах хүрээнд 2020 онд дараах ажлыг гүйцэтгэсэн байна. Үүнд:

- БОАЖЯ-ны Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний мэргэжлийн зөвлөлийн 2020 оны 1 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хурлаар төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээг хэлэлцүүлж дүгнэлт гаргуулсан;

- Япон улсын хөрөнгө оруулалтын SBI групптэй төслийн хөрөнгө оруулалтын асуудлаар уулзалт, хэлэлцээр хийж, харилцан мэдээлэл солилцож байна;

- Үйлдвэрийн барилгын зураг төсөл, төсөв болон Төслийн инженер-геодезийн зургыг боловсруулсан.

3.2.7.4. үнэт металлын сорьц тогтоох салбар лаборатори байгуулж, үнэт металлыг сорьцлох, эрдэнийн чулууг тодорхойлох үйл, ажиллагааг өргөжүүлж иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Үнэт металлын сорьц тогтоох салбар лаборатори байгуулах байршлыг тогтоох, судалгааны шинжилгээг холбогдох төрийн байгууллагуудтай хамтран хийж байна. 2020 оны жилийн эцэст давхардсан тоогоор 3794 аж ахуйн нэгж, иргэдэд ажил үйлчилгээ үзүүлж, 20,2 тн алтны, 3,7 тн мөнгөний сорьц тогтоох шинжилгээ хийж 2 тэрбум 546 сая 600 мянган төгрөгний үндсэн орлого (301 хувь), 2 сая 90 мянган төгрөгийг нэмэлт орлого (116 хувь) улсын төсөвт төвлөрүүлсэн нь түүхэн дээд амжилт болсон. Үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр алт хайлах зуух шинээр худалдан авсан (Итали- F12-D/400), хайлах цех, химийн лабораторийн агааржуулалтын системийг шинэчлэн засварласан, эрдэнийн чулуу таних багаж худалдан авсан (АНУ Gemlogis), сорилтын үр дүнг цахимаар илгээх боломж бүрдэж, тоон гарын үсэг нэвтрүүлэх ажлыг амжилттай туршсан. Мөн Үнэт металлын сорьц тогтоох шинжилгээнд гарал үүсэлтэй, баталгаажсан алт, мөнгийг үйлдвэрлэгч (Швейцарь Улс-Argor)-ээс нь авч хэрэглэж эхэлсэн нь шинжилгээний үр дүнд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлсэн үр дүнтэй ажил боллоо.

3.2.7.5. Оюутолгойн ордыг түшиглэн зэсийн баяжмалыг боловсруулах үйлдвэр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.

Биелэлт: 2020 онд Өмнөговь аймгийн Ханбогд суманд ажиллаж үйлдвэрийн ус хангамжийн найдвартай байдлыг хангах зорилгоор гадаргын болон газрын доорхи усны эх үүсвэр олох судалгааг гүйцэтгэж, үр дүнгээр тайлан боловсруулсан. Зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэрийн макетыг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж, үйлдвэрийн дэд бүтцийн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах, гадаад дэд бүтэцтэй холбох судалгааны ажлын хүрээнд үйлдвэр байгуулах талбайн топо суурь зураг, цахилгаан эрчим хүчний агаарын шугам, дэд өртөө, салбар төмөр зам байгуулах замын зураглалыг гүйцэтгэсэн. ЗББҮ-ээс гарах дайвар бүтээгдэхүүн болох хүхрийн хүчлээр фосфорын баяжмалыг боловсруулан фосфорын бордоо үйлдвэрлэх ТЭЗҮ-ийн төсөл боловсруулан УУХҮЯ-ны ЭБМЗ-ийн БҮСХ-аар хэлэлцүүлэхээр хүргүүлээд байна.

3.2.8. Дотоодын түүхий эдэд тулгуурласан газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна:

3.2.8.1. газрын тос, уламжлалт бус газрын тосны эрэл, хайгуул, ашиглалтыг эрчимжүүлж нөөцийг өсгөнө.

Биелэлт: Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу газрын тосны хайгуулын үйл ажиллагаа явуулж буй Гэрээлэгч компаниуд болох “Жи Өү Эйч” ХХК, “Монголын Алт” ХХК, “Зон Хэн Юу Тиан” ХХК, “Смарт петролеум” ХХК, “Түмэн Ойл” ХХК, “Макс Ойл” ХХК нар 2020 онд газрын тосны чичирхийллийн судалгаа, цооногийн геофизикийн судалгаа, хайгуулын өрөм, усны цооног өрөмдөх, цооногийн туршилт хийх, нөөцийг тооцоолол хийх зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэн, хайгуул, судалгааны ажилд нийт 33.4 сая ам.доллар зарцуулахаар хөтөлбөр, төсвийг баталсан. Дэлхий нийтийг хамарсан Ковид-19 цар тахлын улмаас гадаад ажиллах хүч, машин механизм, тоног төхөөрөмж Монгол Улсын хилээр нэвтрэх боломж нөхцөл хязгаарлагдсан, эдийн засгийн байдал хүндэрсэнтэй холбоотойгоор гэрээлэгчдийн үйл ажиллагааг түр зогсоох буюу 1 жилийн мораториум олгох шийдвэрийг АМГТГ-аас гаргасан. Номгон IX талбайд нүүрсний давхаргын метан хийн хайгуул, судалгааны ажил гүйцэтгэж буй Жи Өү Эйч ХХК нь дотоодын нөөц боломжийг

ашиглан, 2020 оны 07 дугаар сараас хайгуулын ажлыг эхлүүлж, 1.2 сая ам.долларын хөрөнгө оруулалтаар хайгуулын 4 цооног өрөмдөж, 105 км чичирхийллийн судалгааны ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. 2020 онд нийт 5 Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ байгуулсан.

Газрын тосны хайгуулын Матад-ХХ талбайд бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ байгуулсан "Петроматад ХХК-ийн хайгуулын ажлын үр дүнгээр тогтоогдсон газрын тосны нөөцийн тайланг 2020 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдөр УУХҮЯамны ЭБМЗ-ийн өргөтгөсөн хуралдаанаар хэлэлцэж Матад-ХХ талбайн газрын тосны баталгаат зэрэглэлийн нөөцийг 1.04 сая баррель, мадагтай зэрэглэлийн нөөцийг 3.45 сая баррель, боломжит зэрэглэлийн нөөцийг 18.27 сая баррелиар тооцоолсныг Эрдэс баялагийн нэгдсэн санд бүртгэж авахаар шийдвэрлэсэн.

Улсын хэмжээнд 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар нийт 550 мян.тонн газрын тос олборлож, 555 мян.тонн газрын тосыг экспортолж, борлуулалтын орлогоос улсын төсөвт 102,8 тэрбум төгрөг төвлөрүүлсэн.

3.2.8.2.газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг түүхий эдээр хангах, дамжуулах хоолой барих санхүүгийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэж, бүтээн байгуулалтын ажлыг гүйцэтгэнэ.

Биелэлт: Дорнод, Сүхбаатар, Дорноговь аймгуудын нутаг дэвсгэрийг дамжин өнгөрөх трассын дагуу хээрийн судалгааны ажил хийж гүйцэтгэн хоолойн трассыг шинэчлэн тогтоож, 540 км урттай байхаар төлөвлөөд байна. Дамжуулах хоолойн техник, эдийн засгийн үндэслэл /ТЭЗҮ/-ийн ажлын даалгавар боловсруулах, трассыг эцэслэн тогтоох, уг трассын дагуух газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авах талаар санал, дүгнэлт боловсруулж танилцуулах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг сайдын 2020.10.23-ны өдрийн А-267 дугаар тушаалаар байгуулж трассын дагуух газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авхуулаар холбогдох мэдээллийг Газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн газарт хүргүүлээд байна. Дамжуулах хоолойн төслийг санхүүжүүлэх, барих гүйцэтгэгчийг олон улсын нээлттэй сонгон шалгаруулалтаар шалгаруулах талаар Засгийн газрын 2020 оны 12 дугаар сарын 09-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж 69 дүгээр тэмдэглэлээр өгөгдсөн үүргийн дагуу сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулах Үнэлгээний хороог байгуулсан.

3.2.8.3.Дорноговь аймгийн Алтанширээ сумын нутагт дотоодын түүхий эдэд тулгуурласан газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.

Биелэлт: Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн инженерчлэл, зураг төсөл боловсруулах ажлын хүрээнд технологийн зарим байгууламжийн барилга угсралтын ажлын ерөнхий гүйцэтгэгчийн урьдчилсан сонгон шалгаруулалт болон гүн боловсруулалтын технологийн лиценз эзэмшигчдийг сонгох ажлууд дуусах шатанд байна. Уг ажлуудыг төслийн менежментийн зөвлөх БНЭУ-ын Engineers India Limited компанитай хамтран гүйцэтгэж байгаа ба зөвлөхөөр буюу "Захиалагчийн инженер"-ээр Итали улсын "Prometheus" компани ажиллаж байна. Үйлдвэрийн технологийн бус барилга байгууламжын ажил /EPC-1/-ыг гүйцэтгэх Энэтхэгийн JMC Projects India компанийг шалгаруулж, 2020.10.13-ны өдөр гэрээ байгуулан барилга угсралтын ажлыг эхлүүлэх бэлтгэлийг хангаж байна. Уг гэрээ байгуулснаар үйлдвэр барих төсөл төлөвлөлтөөс бүтээн байгуулалтын үе шатанд шилжиж байна. Мөн үйлдвэрийн гол дэд бүтэц болох газрын тос дамжуулах хоолой байгуулах төслийн нарийвчилсан техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах ажлын даалгавар болон Инженерчлэл, Худалдан авалт, Барилга угсралтын (EPC) ажлыг гүйцэтгэх компанийг сонгон шалгаруулах тендерийн баримт бичгийн төслийг боловсруулж төслийг санхүүжүүлэх, барьж байгуулах гүйцэтгэгчийг олон улсын нээлттэй сонгон шалгаруулалтаар шалгаруулахаар тендерийн баримт бичгийг боловсруулан бэлтгэл ажлыг

хангаж байна. "Газрын тосны үйлдвэрийн хотхон"-ы барилга угсралт, үйлдвэрийн хашаа барих ажил, талбай тэгшлэх ажлууд эрчимтэй явагдаж, ашиглалтанд хүлээн авсан, үйлдвэрийн гаднах дэд бүтцийн байгууламжуудыг төрийн өмчид бүртгүүлж, ашиглалт, засварын ажлыг цаг хугацаанд нь хийж гүйцэтгэж байна.

"Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг дэмжих тухай" хуулийн төслийг боловсруулан, Засгийн газрын 2020 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн дэмжиж Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэв.

3.2.9. Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийг хэрэгжүүлж, уул уурхайгаас олох үр шимийг Баялгийн сангаар дамжуулан иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх тогтолцоог бүрдүүлнэ.

Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэр

3.3. Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, борлуулалтын сүлжээг хөгжүүлж, гол нэрийн хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэгцээг дотоодоос бүрэн хангаж, импортыг орлох болон экспортын баримжаатай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

3.3.1. Атрын IV аяныг хэрэгжүүлж, тариалангийн тогтвортой үйлдвэрлэлийн хөгжлийг хангаж, бүтээгдэхүүнийг экспортлох, боловсруулах хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, таримлын сэлгээ, тэжээл үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх замаар салбарын бүтээмж, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Засгийн газрын 138 дугаар тогтоолын дагуу 10.8 тэрбум төгрөгийн үнэ бүхий 23 нэр төрлийн 277 ширхэг техник, тоног төхөөрөмжийг 263 иргэн, аж ахуйн нэгжид, 2.6 тэрбум төгрөгийн үнэ бүхий 177 тонн ургамал хамгааллын бодис, 842 тонн нийлмэл бордоо, 72 тонн гумины бордооны үнийг тус тус 50 хувиар хөнгөлж нийтдээ 335 иргэн, аж ахуйн нэгжид 20-50 хүртэл хувийн урьдчилгаатайгаар тариалалтын өмнө зээлээр олгох ажлыг зохион байгуулав. Мөн БНХАУ-ын Засгийн хөрөнгөөр нийлүүлсэн төмс, хүнсний ногооны зориулалттай 50-80 морины хүчтэй дугуйт трактор, хүнсний ногооны үйлдвэрлэлд зориулсан техник тоног төхөөрөмжийн үнийг ХХААХҮ-ийн сайдын 2020 оны 145 дугаар тушаалаар 50 хувиар бууруулж, ногоочдод олгосон. Хүнсний ногооны механикуулалтын түвшин ногооны төрлөөс хамаарч 45-60 хувьтай байна.

ЖДҮ-ийг хөгжүүлэх сангаас 2020 онд Говь-Алтай, Орхон, Сэлэнгэ, Төв, Увс, Ховд, Хөвсгөл аймаг Улаанбаатар хотын 19 аж ахуйн нэгжид хүлэмжийн аж ахуйг байгуулахад зориулан 1,886.0 сая төгрөгийн хөнгөлттэй зээл олгоод байна. Улсын төсвийн 74.2 сая төгрөгийн санхүүжилтээр 32 м² талбай бүхий 45 иж бүрдэл нийлэг хальсан зуны хүлэмж нийлүүлж хүлэмжийн талбайг 1440 м² талбайгаар нэмэгдүүлэв. АХБ-ны санхүүжилтээр хэрэгжиж буй "Хоршоолсон хэлбэрээр хүнсний ногооны аж ахуйг хөгжүүлэх" төслийн хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн Ерөө суманд 228 сая төгрөгийн өртгөөр 500 м² өвлийн хүлэмжийг байгуулж байна. Тус төслийн хүрээнд 345.5 сая төгрөгийн санхүүжилтээр 32 м² талбай бүхий 110 иж бүрдэл, 120 м² талбай бүхий 50 иж бүрдэл нийт 9520 м² талбай бүхий зуны хүлэмж нийлүүлж Сэлэнгэ, Төв, Дархан-Уул, Увс аймгийн ногоочдод олгов.

Хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар Улаанбаатар хотод 4 аж ахуйн нэгж 6.4 тэрбум төгрөгөөр 11200 м², Төв аймагт 3 аж ахуйн нэгж 1.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгөөр 2400 м² хүлэмж байгуулав. Эдгээр арга хэмжээний үр дүнд хүлэмжийн талбай 30000 м²-аар, хүлэмжийн ногооны үйлдвэрлэл 700 тонноор нэмэгдэх боломж бүрдэж байна.

3.3.2. Газар тариалан, хөдөө аж ахуйн төв Дархан, Сэлэнгэ бүс нутагт агротехникийн засвар үйлчилгээний төв байгуулах ажлыг хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Сэлэнгэ аймгийн Сант суман дахь Хөдөө аж ахуйн сургалт үйлдвэрлэлийн баазыг өргөтгөн хөгжүүлж, газар тариалангийн бүсэд эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэх малчид, тариаланчдыг сургах, давтан сургах, залуу тариаланч, малчдыг бэлтгэх "Илгээлтийн эзэн" аяныг өрнүүлэх талаар Монгол, Германы хамтарсан Хөдөө аж ахуйн тогтвортой хөгжил төсөл болон Германы Хөдөө аж ахуйн яаманд уламжлан хамтран ажиллах саналыг хүргүүлсэн. ХААИС-ийн Инженерийн сургуультай хамтран ажиллаж байна.

3.3.3. Гол нэрийн хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэгцээг дотоодын үйлдвэрлэлээр бүрэн хангаж, махны экспортын хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Нийслэлийн хүн амын 2020-2021 оны өвөл, хаврын улирлын махны хэрэгцээнд зориулан арилжааны банкны шаардлага хангасан 16 аж ахуйн нэгжтэй "Мал, мах бэлтгэх, махны нөөц бүрдүүлэх, түүнийг хадгалах, худалдан борлуулахад хяналт тавих гэрээ" байгуулсан. Гэрээгээр дээрх аж ахуйн нэгжүүд нийт 13 мянган тн мах бэлтгэж, нөөцлөхөөс 2021 оны 01 дүгээр сарын 16-ны өдрийн байдлаар 8.0 мянган тн мах бэлтгэж, нөөцөлсөн байна. Махны нөөц бүрдүүлэлтийн явц 70 хувьтай байна. 28 аж ахуйн нэгжийн 21.2 мянган тонн бэлтгэсэн нөөцийн махны хүүгийн хөнгөлөлтөд 2020 онд 5,9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг олгож ажилласан.

2020 онд 38,6 мянган тонн мах экспортолсон гүйцэтгэлтэй байна. 2020 онд махны экспортыг нэмэгдүүлэх зорилгоор 40 мянган тонн дулааны аргаар боловсруулсан мах, 15 мянган тонн адууны мах нэмэлтээр экспортлох тоо хэмжээг тогтоон, аж ахуйн нэгжүүдэд хуваарилсан.

3.3.4. Бэлчээрийг усжуулах, худагжуулах ажлыг үргэлжлүүлэн малын бэлчээрийн нөөцийг нэмэгдүүлэх, хамгаалах, нөхөн сэргээх, тогтвортой байдлыг хангах, малын чанар, ашиг шимийг сайжруулж, малын тоог чанарт шилжүүлж малын генийн санг хамгаалах, биотехнологийн ололтыг нэвтрүүлэх, эрчимжсэн мал аж ахуйн салбарын хөгжлийг дэмжиж, "Монгол мал-II" арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: 2020 онд Мал үржүүлэг, технологийн ажил үйлчилгээний 18 нэгж шинээр байгуулагдаж, улсын хэмжээнд Мал үржүүлэг, технологийн ажил үйлчилгээний нийт 139 нэгж 21 аймаг, нийслэлийн 115 сум, 2 дүүрэгт тогтмол үйл ажиллагаа явуулж байна. 2020 онд улсын төсвийн 430.0 сая төгрөгийн хөрөнгөөр хийгдсэн малын үзлэг ангилалтын ажлыг 59 мал үржүүлэг технологийн нэгжтэй гэрээ байгуулж гүйцэтгүүлэв.

Бог малын хээлтүүлэгчийг ялган төвлөрүүлэх ажлыг 21 аймаг, нийслэлийн хэмжээнд зохион байгуулсан бөгөөд 2020 оны эцсийн байдлаар нийт 202,0 мянган хээлтүүлэгчийг ялган төвлөрүүлснээс Мал үржүүлэг технологийн ажил үйлчилгээний 77 нэгжид 9,7 мянган хээлтүүлэгчийг ялган төвлөрүүлээд байна.

Монгол Улсад баталгаажсан 52 үүлдэр, омгийн малын цөм сүргийг бүрдүүлэх, үзлэг ангилалт хийж ялган тэмдэглэх, бүртгэлжүүлэх ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулж, технологит хугацаанд нийт 12.9 мянган малчин өрхийн цөм сүрэгт бүртгэгдсэн 325.4 мянган малыг шинээр ялган тэмдэглэж, Малын үндэсний бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн санд /оффлайн, онлайн/ 1.555.2 сая малын мэдээллийг орууллаа. Мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн 1.5 сая малын 1.1 хувь 17.4 мянга нь үржлийн хээлтүүлэгч байна.

2020 онд гойд ашиг шимтэй махны чиглэлийн Сэлэнгэ, Геререфорд, Сүүний чиглэлийн Швейцын бор, Хар тарлан үүлдрийн бухаас 5500 тун үр, тоо толгой цөөрч доройтож мөхөх,

устахаас хамгаалах зорилгоор Баянхонгорын Бөмбөгөрийн улаан, Увс аймгийн Баяд үүлдэр, Сартуул үүлдрийн хуцаас 4800 тун үр, гойд ашиг шимт Суффолк, Романов, Брекшон, Дүйчер, Меринос үүлдрийн хуцаас 2500 тун үр, нийт 12800 тун үр үйлдвэрлэн малын генийн санд баяжилт хийв. 2020 онд нийт 9290 малд зохиомол хээлтүүлгийн ажлыг 85,6-90,0 хувийн үр дүнтэй хийж гүйцэтгэв.

2020 онд Улсын төсвийн 250.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Баян-Өлгий, Булган, Говь-Алтай, Завхан, Увс, Төв, Хөвсгөл аймгийн 209 цэгт хайгуулын ажил хийв. 2020 онд Бэлчээрийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор 21 аймгийн 193 сумдад улсын төсвийн 1,670.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 83, гадаадын төсөл, хөтөлбөрийн 3,700.0 сая төгрөгөөр 180, орон нутгийн төсвийн 3,700.0 сая төгрөгөөр 287 инженерийн хийцтэй худаг, малчдын өөрсдийн санаачлагаар 170 гар худаг, нийт 9,000.0 сая төгрөгөөр 550 инженерийн хийцтэй худаг гаргасан нь 825.0 мянган га бэлчээр, 2.7 мянган малчин өрхийн 1.5 сая толгой малын усан хангамжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ болсон.

3.3.5.Бэлчээрийн ашиглалт, хамгаалалт, сайжруулалтын хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, бэлчээрийн доройтол, цөлжилтийг бууруулна.

Биелэлт: Бэлчээрийн хөнөөлт үлийн цагаан оготнотой тэмцэх арга хэмжээнд 2020 онд нийт 17 аймгийн 174 гаруй сум, 4 аймаг дундын отрын бүс нутгийн 1.63 сая га бэлчээрийн талбай хамрагдаж үлийн цагаан оготны хөнөөлөөс хамгаалж, мал аж ахуйн үйлдвэрлэлд ашиглах боломжийг бүрдүүлж ажиллав. Ингэснээр эрдэм шинжилгээний байгууллагаас гаргасан нийт тэмцэх шаардлагатай талбайн 15.47 хувьд тэмцэх ажил зохион байгуулав. 2020 оны гүйцэтгэл нь өмнөх оноос 600 мянган га, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 1.0 сая га талбайгаар тус тус нэмэгдсэн байна. Мөн онд бэлчээрийн 66 мянган га талбайн ургамлыг царцааны хөнөөлөөс хамгаалж, мал аж ахуйн үйлдвэрлэлд хэвийн ашиглах боломжийг бүрдүүлсэн.

3.3.6.Малчдыг дэмжих анхдугаар аян зохион байгуулж, мал сүргийг гэмт халдлагаас хамгаалж, хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эд боловсруулах үйлдвэрийг бүсчилсэн байдлаар байгуулан нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэн экспортолж, малчид, иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: “Монгол малчин” үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө /2020-2024 он/ батлан, хэрэгжүүлж эхэллээ. 2020 оны гуравдугаар улирлын статистик үзүүлэлтээс харахад малчин өрхийн сарын дундаж орлого 1225237 төгрөг болсон нь 3.4 хувиар өссөн байна.

3.3.7.Мал аж ахуйг байгаль, цаг уурын эрсдэлээс хамгаалах, бэлэн байдлыг хангах, сумдад өвс тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх, малчдыг өвс тэжээл нөөцлөх сүлжээг бий болгоно.

Биелэлт: 2019-2020 оны өвөлжилт, хаваржилтын хүндрэлийг даван туулахад зориулж Монгол Улсын Засгийн газраас 2019 оны 419, 2020 оны 85 дугаар тогтоолоор 18 аймагт улсын нөөцийн 5771 тн өвсийг үнэгүй, 4759 тн тэжээлийг 50 хувь хямдруулан малчдад, хамгийн эрсдэл өндөртэй 7 аймагт 350.0 сая төгрөг олголоо. Засгийн газрын 138 дугаар тогтоолоор аймаг дундын 7 отрын бүсэд өвөлжиж, хаваржиж буй малчдад зориулсан аюулгүйн нөөцийн ногоон тэжээл 612.5 тн, хивэг 350 тн хивэг худалдан авах 406.0 сая төгрөг шийдвэрлүүлэв.

3.3.8. Мал эмнэлгийн тогтолцооны шинэчлэлийг төгөлдөржүүлж, халдварт, гоц халдварт өвчинтэй тэмцэх, гоц халдварт өвчингүй, тайван бүсийг баталгаажуулж, мал аж ахуйн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний экспортын боломжийг нээнэ.

Биелэлт: Биокомбинат үйлдвэрийн дэд бүтэц, үйлдвэрийн технологийг шинэчлэх төслийн хүрээнд Унгарын Мега-ложистик компани шинэ үйлдвэрийн, биоаюулгүй ажиллагааны 3 дугаар зэргийн лабораторийн барилгын зураг төсөв, технологийн зураг хийгдэж байна. Үйлдвэрийн барилгын зураг төсөв нь нарийн төвөгтэй, олон улсын стандартын дагуу хийгдэж буй тул цаг хугацаа нилээд шаардагдаж байна. Төслийн үе шатны ажлын хуваарийн дагуу 2020 оны 11-р сарын 06-ны өдрөөс төслийн ажлыг эхлүүлсэн бөгөөд 2021 оны II улирлаас шинээр баригдах барилгын ажлыг эхлүүлэхээр тохиролцсон.

Мал эмнэлгийн ерөнхий газрын даргын 2020 оны А/43 дугаар тушаалаар баталсан төлөвлөгөөний дагуу орон нутгаас санхүүжүүлэх 9 нэрийн өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд 2020 онд 11.6/11.8 сая толгой мал, амьтан хамруулж 98.8, иргэн, хуулийн этгээдээс санхүүжүүлэх 3 нэрийн вакцинд 4.9/5.0 сая толгой мал, амьтан хамруулж 97.7 хувь, нийт 12 нэрийн мал, амьтны халдварт өвчнөөс сэргийлэх дархлаажуулалтын арга хэмжээнд давхардсан тоогоор 16.5/16.8 сая толгой мал, амьтан хамруулсан. Өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 2020 онд мал, амьтны 8 нэрийн халдварт өвчний голомтын тоо 22.3 хувиар өсч, тохиолдлын тоо 1.1 хувиар буурсан.

Монгол улсад 2020 оны 12 дугаар сарын эцсийн байдлаар мал, амьтны гоц халдварт өвчингүй, тайван байна. Монгол улсын баруун бүс буюу Ховд, Баян-Өлгий, Увс, Завхан, Говь-Алтай, Баянхонгор, Хөвсгөл аймгийг шүлхийгүй, вакцин хэрэглэдэггүй бүс болохыг ДМАЭМБ-аар хүлээн зөвшөөрүүлэхээр илгээх баримт бичиг (dossier)-ийг 2020 оны 09 дүгээр сард МЭЕГ-ын албан ёсны цахим хаягаар дамжуулан ДМАЭМБ-ын захирлын болон холбогдох цахим хаягуудаар илгээсэн, хүлээгдэж байна.

3.3.9. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжих замаар мах, ноос, ноолуур, арьс шир боловсруулах үйлдвэрийн бүтээмжийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Арьс шир, ноос ноолуурын салбарын техник технологийн хүрсэн түвшинг тогтоох, тулгарч буй асуудал, гарц шийдэл, R&D судалгаа хөгжүүлэлт, инновац дамжуулалтын чиглэлийг тодорхойлох, дотоод ба гадаад хамтын ажиллагааг уялдуулан өргөжүүлэх ХХААХҮ-ийн Судалгаа хөгжлийн төвийг Засгийн газрын 2020 оны 9 дүгээр сарын 02-ны өдрийн 93 дугаар тогтоолоор байгуулсан.

"Гоёл кашимер" ХХК нь АНУ-ын DFC банкнаас 5 сая ам. долларын зээлийн хөрөнгө оруулалтаар шинэ үйлдвэрийн байр ашиглалтад оруулж, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийсэн. Европын холбооны Трам төсөлтэй хамтран сарлагийн хөөвөр боловсруулах чиглэлээр загвар төслөөс "Жинст мөрөн" ХХК, "Сноу филдс" ХХК, "Мөнхбумууд" ХХК, "Бест кашемир" ХХК, "Уужин" ХХК, "Сор кашемир" ХХК зэрэг үйлдвэрүүд кластерын зарчмаар ажиллах загвар хэрэгжүүлж, бүтээгдэхүүнээ Европт гаргах эхлэлийг тавьж, Герман улсад бараа бүтээгдэхүүнийг борлуулах дэлгүүрийг 2020.11.20-нд нээхэд дэмжлэг үзүүлсэн. 2020 онд 44 аж ахуйн нэгжид 103,9 тэрбум төгрөгийн хүүгийн хөнгөлөлттэй зээлийг ноолуур бэлтгэлийн зориулалтаар олгосон.

3.3.10. Мал, малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах байгальд ээлтэй цогцолбор байгуулж, хөдөө аж ахуйн гаралтай бараа, бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Дархан арьс ширний цогцолборын бүтээн байгуулалтад нийт 42.12 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтыг хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжээс оруулаад байна.

Үйлдвэрүүдэд ноолуур бэлтгэлийн зориулалтаар 2020 онд 44 аж ахуйн нэгжид 103,900.0 сая төгрөгийн хүүгийн хөнгөлөлттэй зээлийг МУХБ-наас олгосон.

3.3.11.Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж, үндэсний үйлдвэрт бүтээгдэхүүнээ нийлүүлсэн малчид, тариаланчдад төрөөс урамшуулал олгоно.

Биелэлт: УИХ-ын 2020 оны 32, Засгийн газрын 2020 оны 167 дугаар тогтоолоор 2019 оны жилийн эцсийн мал тооллогоор А дансанд бүртгэгдсэн мэдээлэлд үндэслэн, бэлтгэсэн нэг килограмм ноолуур тутамд 20,000 төгрөгийн урамшуулал олгохоор баталж, нэг ямааны ноолуурын гарцыг дунджаар 300 гр-аар тооцон 203 641 малчин, мал бүхий этгээдэд 175 тэрбум төгрөгийн урамшуулал олгосон. Үндэсний үйлдвэрүүдийг түүхий эдээр хангах, нөгөө талаас малчдын орлогыг нэмэгдүүлэх бодлогын хүрээнд 37,825 малчин /2,610,197 ширхэг арьс ширэн түүхий эд/-д 9.9 тэрбум, 49,625 малчин /11.5 мян.тн ноос/-д 12.9 тэрбум төгрөгийн урамшуулал олгосон. Засгийн газрын 2020 оны 130 дугаар тогтоолоор "Сүү боловсруулах үйлдвэр, цехэд гарал үүсэл нь баталгаажсан эрүүл малыг, техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцсэн түүхий сүүг нийлүүлсэн малчин, эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэгчид мөнгөн урамшуулал олгох" журам баталсан. Сүүний 8 үйлдвэрт 1,939,944.0 литр түүхий сүү нийлүүлсэн 2375 малчин, ЭМАА эрхлэгчдэд 969,97 сая төгрөгийн урамшуулал олгосон. Тариаланчдад нийт 23,900.0 сая төгрөгийн урамшуулал олгосон. Тариаланчдад олгох буудайн урамшууллын журмыг шинэчлэн боловсруулж байна.

3.3.12.Хөдөө аж ахуйн тээвэр, борлуулалтын логистикийн сүлжээг байгуулж, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний бэлтгэн нийлүүлэлтийн чанарын хяналт, баталгаажуулалтын оновчтой тогтолцоог бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Төмс, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнэ, махны хадгалалт борлуулалтын цогцолбор төвийн ТЭЗҮ-ийг 2018-2019 онд боловсруулсан, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээг хийсэн, газрын асуудлыг Нийслэлийн Захирагчийн ажлын албанаас шийдвэрлэсэн. Зураг төсөл хийгдэж байна.

Монгол Улс-БНПУ-ын Засгийн газар хооронд Монгол Улсад "Хүнсний ногооны үйлдвэрлэлд нэмүү өртгийн сүлжээг хөгжүүлэх" 10.2 сая еврогийн санхүүжилттэй төслийн хүрээнд төмс, хүнсний ногооны агуулах байгуулах ажлыг 7.0 сая еврогоор 5 аймаг, нийслэлд нийт 6 байршилд 8500 тонн багтаамжтай иж бүрэн механикжсан агуулахыг байгуулахаар, мөн хүнсний ногооны үйлдвэрлэлд зориулсан трактор,техник тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлийг 3.2 сая еврогоор хэрэгжүүлэхээр тус тус төлөвлөж байна.

3.3.13.Жижиг, дунд үйлдвэр, бизнес эрхлэгчдэд орчин үеийн санхүүжилтийн хэлбэрүүдийг нэвтрүүлж, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг төрөөс бизнес инкубацын үйлчилгээгээр бойжуулж, томруулах бодлого хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан нь 2020 онд эргэн төлөлтийн эх үүсвэрийн хүрээнд төсөл хүлээн авах үйл ажиллагааг зохион байгуулж, нийт 1579 төслийн 238,4 тэрбум төгрөгийн зээлийн хүсэлт хүлээн авч 249 аж ахуйн нэгжийг 22,9 тэрбум төгрөгөөр дэмжиж, 1497 шинэ ажлын байрыг бий болгов.

3.3.14.Оюутолгой, Эрдэнэт зэрэг томоохон үйлдвэрийн захиалгат ажлыг үндэсний жижиг, дунд бизнес эрхлэгчид гүйцэтгэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: "Оюу толгой" компани "Монголд үйлдвэрлэв" худалдан авалтын стратегийн хүрээнд "Хос-Аз" ХХК-тай хөдөлмөр хамгааллын гутал ханган нийлүүлэх 3 жилийн

хугацаатай, 2.7 тэрбум төгрөгийн үнийн дүн бүхий гэрээг байгуулж, жилдээ "S3" олон улсын стандартын шаардлага хангасан хөдөлмөр хамгааллын 5,000 хос гутлыг нийлүүлж байна. "Дархан минж" ХХК нь "Оюу толгой" компанид сард 15000 ширхэг ажлын арьсан бээлийг тогтмол нийлүүлж байна. Уул уурхайн зориулалт бүхий хүнд даацын шуудайн "Шинэ гантиг" ХХК, "Цасода пластик" ХХК, "Минерал байг" ХХК нь "Эрдэнэт Үйлдвэр" ТӨҮГ, "Оюу толгой" ХХК-тай баяжмал савлах зориулалттай шуудай, бэлдэц материалыг нийлүүлэх гэрээ байгуулан, гэрээний дагуу нийлүүлж байна. "ISO 9001-2015 Олон улсын чанарын удирдлагын тогтолцоо" стандартыг "Мон-Ирээдүй" ХХК арьс шир боловсруулах үйлдвэр, "Бест Шүес" ХХК гутлын үйлдвэр, "Дархан Нэхий" ХК нэхий, арьс шир боловсруулах үйлдвэрүүдэд нэвтрүүлж, баталгаажуулалтын гэрчилгээ авлаа.

3.3.15.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурласан, байгаль орчинд ээлтэй, хүлэмжийн хий багатай ногоон төслүүдийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Агаар, орчны бохирдол, хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулахад чиглэсэн байгальд ээлтэй ногоон төсөл, үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад олгох ногоон зээлийн хүүгийн хөнгөлөлтийг санхүүжүүлэх ажлыг Хаан банк, Төрийн банк, Хас банктай хамтран банкаар дамжуулан иргэдийн ногоон зээл ангиллаар 11, бизнесийн ногоон зээлийн ангиллаар 9 бүтээгдэхүүнд ногоон зээлийг 2019 оны 09 сараас олгож эхэлсэн. 2020 оны 3 улирлын байдлаар 120 гаруй иргэн, аж ахуйн нэгж 1.1 тэрбум гаруй төгрөгийн ногоон зээлийн хүүгийн хөнгөлөлтийн санхүүжилтэд хамрагдаад байна. Аялал жуулчлалын салбарт Хаан банктай Ногоон зээлийг санхүүжүүлэх гэрээ байгуулсан бөгөөд нийт 11 зээлдэгчид зээлийн хүүний хөнгөлөлтөд нийт 471 сая төгрөгний хүүгийн зардлыг санхүүжүүлсэн байна. Мөн Хас банкнаас 2019, 2020 оны гэрээний үндсэн хүүгийн санхүүжилтээр 14 аж ахуй нэгжид хүүгийн хөнгөлөлтөд 586 сая төгрөг олгожээ.

Аялал жуулчлал

3.4.Байгаль, түүх, соёлын өвд түшиглэсэн тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.

3.4.1.Төрөөс аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх бодлогын хүрээнд "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-I"-ийг Хөвсгөл, Хэнтий, "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-II"-ийг Архангай, Баян-Өлгий, Өвөрхангай, Увс, Ховд зэрэг аймагт хэрэгжүүлж, орон нутгийн иргэд, аж ахуйн нэгжийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-1" хэрэгжүүлэх нэгжийн Эко аялал жуулчлалын мэргэжилтэн, Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн мэргэжилтэн, Авто замын инженер, Ус хангамж ариутгах татуургын инженер, Байгаль орчны хамгааллын мэргэжилтэн, Барилгын инженер, жолооч, Хөвсгөл, Хэнтий аймаг хариуцсан мэргэжилтэн зэргийг шалгаруулж дууссан. Мөн эко аялал жуулчлалын төлөвлөлт, ариун цэврийн болон хатуу хог хаягдлын байгууламжийн зураг төсөл, хяналт, Ханх сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх компаниудыг сонгон шалгаруулаад байна. "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-2"-ийн ТЭЗҮ-г боловсруулж байна.

3.4.2.Түүхэн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх ажлын хүрээнд "Мянганы суут хүн Чингис хаан цогцолбор"-ын ажлуудыг цогц байдлаар дуусгаж, Монголын нууц товчооны дурсгалт газруудыг хамгаалах, олон улсад сурталчлан таниулах, дэд бүтцээр холбох ажлуудыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.

Биелэлт: “Хүлэгбаатар Боорчи-Андлалын өргөө” цогцолборын барилгын ажил хийгдэж дууссан бөгөөд дотоод засал чимэглэл, гадаад тохижилтын ажлыг хийж гүйцэтгэж байна.

“Шихихутаг” цогцолбор төслийн барилга угсралтын ажил хийгдэж байна. 2020 оны ажлын гүйцэтгэл 50 хувь, хөшөө 90 хувьтай байна.

“Их хуралдай” цогцолбор төслийн барилга угсралтын ажил хийгдсэн бөгөөд тус цогцолборын барилгын интерьер, дотоод уран сийлбэр шинэчлэл, гадна цахилгаан хангамжийн ажлыг гүйцэтгүүлэх гэрээ байгуулаад байна.

“Монголын нууц товчоо” цогцолборын барилгын ажлыг гүйцэтгэх ажлын талбайд геодизи хэмжилтийн ажил болон инженер геологийн судалгааны ажил хийгдсэн. Зураг төслийн эскиз зураг хийгдэж баталгаажсан, үүний дагуу цогцолборын зураг төсөл боловсруулах даалгавар батлагдсан. Барилгын ажлыг батлагдсан зураг төслийн дагуу хэмжээгээр нь ухаж, тэгшилгээ, өндөржилт, хэмжилтийг хийж дуусгасан.

3.4.3. Манзуширын түүхэн дурсгалт газрыг түшиглэн соёл, шашин, аялал жуулчлалын олон улсын цогцолбор байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.

Биелэлт: Төслийн хувьд 250 гаруй тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт шаардлагатай, үүнээс зөвхөн сэргээн засварлах ажлуудыг улсын төсвийн санхүүжилтээр шийдвэрлэж, үлдсэн санхүүжилтийг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлэхээр төлөвлөж байна. Төслийн хөрөнгө оруулалт: 45 хувийг хөнгөлөлттэй зээл, 13 хувийг төсвийн хөрөнгө оруулалт, 36 хувийг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар, 6 хувийг шашин, төрийн бус байгууллагын хөрөнгөөр байгуулахаар ТЭЗҮ-д тусгасан. Хөрөнгө оруулалт татах чиглэлээр ажиллаж байна.

3.4.4. Аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, чанар, стандартыг сайжруулж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэн, иргэд, жуулчдын тоог нэг саяд хүргэнэ.

Биелэлт: НҮБ-ын Дэлхийн аялал жуулчлалын байгууллагатай хамтран цар тахлын дараа аялал жуулчлалын салбарыг сэргээх стратеги төлөвлөгөөг боловсруулан баталсан. “Аялал жуулчлалын тухай хууль”-ийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулаад байна.

3.4.5. Монголын нүүдлийн соёлын онцлогт тохирсон үндэсний шинэлэг, сор бүтээл, брэнд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

Биелэлт: БОАЖЯ-аас “Айрагны баяр”-ыг 2020 оны 8 дугаар сарын 22-ны өдөр, Төв аймгийн Алтанбулаг суманд “Хонины найр” арга хэмжээг 7 дугаар сарын 25-ны өдөр, Баян-Өлгий аймаг Бугат суманд “Бүргэдийн баяр” арга хэмжээг 9 дүгээр сарын 03-ны өдөр, Хуралдай наадам “Шонхорын баяр”-ыг Чингис Хааны хүрээ аялал жуулчлалын цогцолборт 10 дугаар сарын 03-ны өдөр, Сүхбаатар аймагт Агтана хүрээт хүлэгч эрсийн наадам, олон улсын гэрэл зурагчдын уралдааныг орон нутгийн онцлогт тулгуурлан иргэдийн оролцоотой тус тус зохион байгуулсан.

3.4.6. Баян-Өлгий, Увс, Ховд, Өвөрхангай, Архангай, Баянхонгор, Өмнөговь, Дорнод, Завхан аймгуудад аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлж, отоглох цэг, авто зам дагуу үйлчилгээний цогцолборуудыг байгуулна. Говийн бүсийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.

Биелэлт: Увс аймгийн Увс нуур, Хяргас нуурын Хар тэрмис болон Хэцүү хад, Архангай аймгийн Өгийнуур, Ховд аймгийн Хар ус нуурын УТХГ, Гурван Цэнхэрийн агуйд

цэвэрлэх байгууламжтай нийтийн бие засах газар, сүүдрэвч, машины зогсоол, гэрэлтүүлэг, спорт талбай бүхий 5 отоглох цэгийг байгуулсан.

"Аялал жуулчлалын гол чиглэл болон хот хоорондын нийтийн тээврийн маршрутын дагуух үйлчилгээний цэгүүдийн мэдээлэл, судалгаа боловсруулах" судалгааны ажил хийгдсэн бөгөөд үр дүнд Аялал жуулчлалын гол чиглэл, авто зам дагуух түр буудаллах цэг, үйлчилгээний цогцолбор шинээр байгуулах 30 байршлыг тодорхойлж тухайн байршлыг улсын тусгай хэрэгцээнд авахаар ИТХ-д танилцуулан шийдвэрийг ирүүлэх чиглэлийг өгөв.

Говийн бүсийн аялал жуулчлалын цогц төсөл хэрэгжүүлэх талаар судалгааны ажил хийгдэж байна.

3.4.7. Хил орчмын аялал жуулчлалыг дэмжиж, жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: "Хил орчмын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх" чиглэлээр эрх зүйн болон бодлогын цогц ажлуудыг хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна. Түүнчлэн 2020 оны 10 дугаар сарын 20-ны өдөр зохион байгуулсан Орос, Монгол, Хятад гурван улсын аялал жуулчлалын сайд нарын 5 дугаар хуралдаанаар Цайны зам төслийг эрчимжүүлэх ажлыг зөвлөлдөж, хамтарсан төлөвлөгөө боловсруулах ажлыг эхлүүлээд байна.

3.4.8. "Цахим Монгол" арга хэмжээний хүрээнд аялал жуулчлалын салбарт технологийн дэвшил нэвтрүүлж, гадаад сурталчилгааг өргөжүүлнэ.

Биелэлт: Монгол Улсын гадаад сурталчилгааны www.mongolia.travel цахим платформыг хөгжүүлээд байна. Гадаад сурталчилгааны сэтгүүлийг Англи, Япон, Хятад, Орос, Франц, Герман хэлээр бэлтгэн, голлох зах зээлийн орнуудын жуулчдад цахимаар болон хэвлэмэл байдлаар түгээх ажлыг зохион байгуулсан. Гадаад сурталчилгааны 30 секундээс 10 минут хүртэлх 15 видео контентыг боловсруулж, түгээх ажлыг зохион байгуулсан. Нийгмийн сүлжээнүүдэд Монгол Улсыг сурталчлах хуудаснуудыг нээж, тогтмол мэдээлэл нийтэлж, идэвхижүүлэх ажлыг хэрэгжүүлж байна. Цар тахлын дэгдэлттэй холбогдуулан Үндэсний их баяр наадмыг цахимаар зохион байгуулахтай холбогдуулан наадмын арга хэмжээг аялал жуулчлалын сурталчилгааны контент болгох ажлыг зохион байгуулж, нийт 5 хэл дээр, 10 цагийн бичлэг, 2,000 фото зураг боловсруулсан. Гадаадын жуулчдад зориулан нэг дороос мэдээлэл авах, аялах газраа сонгох, захиалга өгөх боломжийг бүрдүүлсэн "Travel to Mongolia" гар утасны аппликейшныг англи хэл дээр боловсруулж, 2020 оны 6 дугаар сараас ажиллуулж байна.

3.4.9. Аялал жуулчлалын сургалтын төв байгуулж, салбарын чадварлаг хүний нөөцийг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Аялал жуулчлалын сургалт, дадлагын төвийг байгуулах хүсэлтийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамнаас Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яаманд хүргүүлсний дагуу сургалт, дадлагын төвийг Богдхан уулын Дархан цаазат газрын нутаг, Арцатын задгай хэмээх газар байгуулахаар талууд тохиролцсон. Энэхүү сургалт, дадлагын төвийг байгуулах төсөл нь БНСУ-ын Засгийн газрын Буцалтгүй тусламжийн хяналтын хороо, Олон улсын хөгжлийн хамтын ажиллагааны комиссоос дэмжигдсэн урт хугацааны төсөл бөгөөд аялал жуулчлалын сургалтын төв байгуулахад 5 тэрбум 500 сая вон төсөвлөсөн байна. Сургалт, дадлагын төв байгуулагдсанаар аялал жуулчлалын салбарын боловсон хүчин бэлтгэх үндсэн үйл ажиллагаанаас гадна Монгол Улсад зочлох Солонгос жуулчдад үйлчлэх мэдээллийн төв, хоёр улсын оюутан залуусын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх төв зэргээр өргөн хүрээний үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх боломжтой юм.

Эрчим хүч

3.5. Эрчим хүчний найдвартай, аюулгүй, тогтвортой байдлыг бүрэн хангана:

3.5.1. Цахилгаан, дулааны эрчим хүчний үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэн, өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэгцээг дотоодоос бүрэн хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ:

3.5.1.1. Дулааны IV цахилгаан станцын хүчин чадлыг 46 МВт-аар, Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын хүчин чадлыг 35 МВт-аар тус тус өргөтгөж шинэчилнэ.

Биелэлт: Дулааны IV цахилгаан станцын хүчин чадлыг 46 МВт-аар өргөтгөх төслийн эхний үе шатанд турбоагрегат №1, 4-ийг 2019 онд ашиглалтад оруулж горим ажиллагаанд холбосон. Төлөвлөгөөний дагуу турбоагрегат №2-ыг шинэчлэх ажлыг 2020 онд хийж дуусгасан бөгөөд турбоагрегат №3-ын шинэчлэх ажил дуусч 2021 оны 1 дүгээр сарын 07-ны өдөр сүлжээнд залгасан. Төсөл хэрэгжсэнээр цахилгааны нийлбэр хүчин чадал 89 МВт-аар, дулааны нийлбэр хүчин чадал 75 Гкал/ц-аар нэмэгдэж, уурын турбинуудын АҮК 2.5-3 хувиар нэмэгдэж, жилд 20000 орчим тонн жишмэл түлш, нүүрс хэмнэх юм.

Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын хүчин чадлыг 35 МВт-аар өргөтгөх төслийн барилга угсралтын ажил 85 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Төслийн удирдах хорооны 2020.10.30-ны өдрийн хурлаар Захиалагч, гүйцэтгэгч хооронд байгуулсан гэрээний хугацааг ковид цар тахлын нөхцөл байдалтай уялдуулж 2021.06.01-ний өдрийг хүртэл сунгасан.

3.5.1.2. Эрдэнэбүрэнгийн 90 МВт-ын усан цахилгаан станцын барилга угсралтын ажлыг эхлүүлж, Эрдэнэбүрэн-Мянгад-Улиастайн 220 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барина.

Биелэлт: ЭХЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2020.11.23-ны өдрийн А/253 дугаартай тушаалаар Эрдэнэбүрэнгийн УЦС-ын барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах Үнэлгээний хороо байгуулагдан тендерийг зохион байгуулан ажиллаж байна. 2020 онд төслийн бэлтгэл ажлын хүрээнд 35кВ-ын ЦДАШ болон 35/10 кВ дэд станцын техникийн нөхцөл гаргасан, мөн төслийн талбайн инженер-геологийн судалгааны ажлын тайланд эксперт, магадлалын дүгнэлт гаргав. ЭХЗХ-ноос төсөл хэрэгжүүлэх нэгжид Эрчим хүчний барилга байгууламж барих /Сэргээгдэх эх үүсвэр/ тусгай зөвшөөрөл олгосон. Төслийн Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээний зөвлөх үйлчилгээний ажлыг "Ньюгидро проект" ХХК болон "ЕНКО" ХХК-ийн түншлэл гүйцэтгэж байна.

3.5.1.3. Чойбалсангийн дулааны цахилгаан станцын хүчин чадлыг 50 МВт-аар өргөтгөнө.

Биелэлт: Төсөл нийт 79,5 сая ам.доллараар хэрэгжих бөгөөд үүнээс Монгол Улсын хөрөнгө оруулалтаар 52 тэрбум төгрөг /19,5 сая ам.доллар/, Монгол улсын хөгжлийн банкны санхүүжилтээр 420 сая юань /60 сая ам.доллар/-аар санхүүжигдэнэ. Монгол Улсын төсвийн тухай хуульд 52 тэрбум төгрөг батлагдаж, 2020 онд 10 тэрбум төгрөг тусгагдсан ба төсвийн тодотголоор 7 тэрбум төгрөг болсон. 2021 оны Улсын төсөвт 6 тэрбум төгрөг тусгагдсан. Төслийн ерөнхий гүйцэтгэгч "ТБЕА" компани 2019 онд төслийн талбай дээр инженер-геологийн судалгааны ажил хийж дүгнэлт гаргуулсан. Мөн гэрээгээр хүлээсэн үүргийн дагуу нийт гэрээний үнийн дүнгийн 30 хувийг өөрөө эхлэн санхүүжүүлж, ажлыг эхлүүлсэн бөгөөд, 2020 онд төслийн барилга угсралтын суурийн ажил гүйцэтгэв. 2021 оны хавар үндсэн барилга, тоноглолын угсралтын ажил эхэлнэ. 2020 онд:

1. Деаэратор болон нүүрсний бункерийн суурь -100 хувь
2. Турбины суурь - 85 хувь

3. Зуухны суурь - 100 хувь

4. Яндангын суурь - 90 хувь

5. Хөргөлтийн цамхагын суурь -100 хувь хийж гүйцэтгэсэн. Төслийн барилга угсралтын ажлын нийт гүйцэтгэл 37 хувьтай байна. Төсөл 2022 оныг дуустал үргэлжилнэ.

3.5.1.4.Тавантолгойн 450 МВт-ын цахилгаан станц, холбогдох дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтыг эхлүүлнэ.

Биелэлт: Тавантолгойн 450 МВт-ын цахилгаан станц, холбогдох дэд бүтцийг Засгийн газрын 2020.04.08-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн, станцыг төрийн хөрөнгө оруулалтаар барьж байгуулах тухай 124 дүгээр тогтоол гарсан. Хувьцаа эзэмшигчдийн 2020.10.05-ны өдрийн хурлаар "Тавантолгой дулааны цахилгаан станц" ТӨХХК-ийн дүрэм, бүтцийг баталсан. Эрчим хүчний сайдын 2020.09.29-ний өдрийн 207 дугаар тушаалаар төслийн тендерийн сонгон шалгаруулалтын материал бэлтгэх ажлын хэсгийг холбогдох яамдаас төлөөлөл оруулан ажиллаж байна. Төслийн санхүүжилтийн 30 хувийг шийдвэрлэх асуудлаар Засгийн газрын 2020.11.11-ний өдрийн 175 дугаар тогтоол гарч "Тавантолгой дулааны цахилгаан станц" ТӨХХК-ийн 30 хувийг "Эрдэнэс-Тавантолгой" ХК-д эзэмшүүлэх ажлыг зохион байгуулав.

3.5.1.5.төвийн, зүүн болон говийн бүсийн нүүрсний орд газруудыг түшиглэн 300-400 МВт-ын цахилгаан станцын барилга угсралтын ажлыг эхлүүлнэ.

Биелэлт: Багануурын цахилгаан станцын суурилагдсан хүчин чадлыг бууруулахгүйгээр нэгж агрегатын хүчин чадлыг бууруулан 2*200МВт+300МВт болгосон ТЭЗҮ-ийг Эрчим хүчний яамны Шинжлэх ухаан, технологийн зөвлөлийн 2020.01.09-ний өдрийн хурлаар хэлэлцэн зөвшилцсөн. Концессын гэрээний дагалдах Цахилгаан эрчим хүч худалдах худалдан авах гэрээнд өөрчлөлт оруулж, диспетчерийн зохицуулалтад оруулах асуудлыг шийдвэрлэхээр ажиллаж, гэрээний өөрчлөлтийг тохирсон. Үндэсний хөгжлийн газрын даргын 2020.11.17-ны өдрийн А/86 дугаар тушаалаар Багануурын цахилгаан станцын төслийн концессын 2 дугаар нэмэлт гэрээнд өөрчлөлт оруулах ажлын хэсэг байгуулагдаж, 2020.11.18-наас 2020.12.11-ний өдрүүдэд концессын гэрээний нэмэлт өөрчлөлтийг харилцан тохиролцож, улмаар Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлэхээр ажиллаж байна. Барилга угсралтын ажлын хувьд нийгэм ахуйн барилга байгууламж 70 хувь, станцын үндсэн туслах тоноглол үйлдвэрлэгдэж байгаа, үйлдвэрлэлийн барилгын ажил эхэлсэн явцтай байна.

3.5.1.6.160 МВт.ц багтаамжтай цахилгаан цэнэг хураагуурын станц барина.

Биелэлт: Төслийн ТЭЗҮ, байгаль орчны үнэлгээний болон бусад холбогдох тайлангууд хийгдэж батлагдсан. Төсөл хэрэгжих газрын эзэмшлийг шийдвэрлэсэн. 2020 оны 09 дүгээр сард төслийн бие даасан 2 зөвлөхийг нээлттэй сонгон шалгаруулж, гэрээ байгуулан, Төслийн зөвлөх компанийг сонгон шалгаруулах болон Түлхүүр хүлээлгэн өгөх гэрээний гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах тендерийн баримт бичгийг боловсруулсан ба төслийн зөвлөх компанийн сонгон шалгаруулалтын хүрээнд техникийн саналыг үнэлсэн, санхүүгийн саналыг нээж байна. Түлхүүр хүлээлгэн өгөх гэрээний гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах тендерийг 2021 оны 4 дүгээр сард зарлах ба гүйцэтгэгчтэй гэрээ байгуулах ажил 2021 оны 05 дугаар сард хийгдэж, барилга угсралтын ажлыг эхлүүлэхээр төлөвлөсөн.

3.5.1.7.Амгалангийн дулааны станцын хүчин чадлыг хосолмол 50МВт-аар нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Төслийн санхүүжилтийн эх үүсвэрийн талаар Хөгжлийн банктай хамтран ажиллаж байна, банкны шаардлагын дагуу ТЭЗҮ-д нэмэлт оруулж, хүргүүлсэн. 2020 онд Хөгжлийн банкнаас “Амгалан дулааны станц” ХХК-ийг бие даасан төрийн өмчит компани болгон өөрчлөн зохион байгуулсны дараа зээл олгохыг шийдвэрлэхээ мэдэгдсэн. Засгийн газрын 2020.02.19-ний өдрийн 71 дүгээр тогтоолоор “Амгалан дулааны станц” төрийн өмчит хувьцаат компани болгон бүтэц, зохион байгуулалтыг нь өөрчилсөн. 2020 оны 04 дүгээр сард хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийг байгуулсан. Бие даасан компани болсноос эхлэн Хөгжлийн банканд зээлийн судалгаа эхлээд байна.

3.5.1.8. Улаанбаатар хотын өсөн нэмэгдэж байгаа цахилгаан, дулааны хэрэглээ болон эрчим хүчний системийн найдвартай ажиллагааг хангах зорилгоор Улаанбаатар хотын Дулааны II цахилгаан станцын дэд бүтцийг түшиглэн хийн цахилгаан станцын ажлыг төр, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар эхлүүлнэ.

Биелэлт: Монгол Улсын эрчим хүчний системд түргэн маневрлах чадвартай турбингенератортой болох зорилгын хүрээнд 50*2 МВт-ын хийн генератор бүхий 100 МВт-ын цахилгаан станцыг ДЦС-2-ыг түшиглэн барьж байгуулах ТЭЗҮ-ийг боловсруулан 2020 оны 02 дугаар сард ШУТЗ-ийн хурлаар хэлэлцүүлэн дэмжүүлсэн. Төслийн санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэхээр гадаадын хөрөнгө оруулагч хэд хэдэн байгууллагад хүсэлт хүргүүлсэн боловч одоогоор шийдвэрлэгдээгүй байна. Дэлхий нийтийг хамарсан цар тахлын хорио цээрийн улмаас төслийн талбарыг хөрөнгө оруулагчдад танилцуулах боломж бүрдэхгүй байна.

3.5.1.9. нийслэлийн Багануур, Налайх дүүргүүдэд дулааны станцын өргөтгөл шинэчлэлт хийх; эрчим хүчний шинэ эх үүсвэр, дэд станц шинээр бий болгоно.

3.5.2. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжуулан Оросын Холбооны Улсаас Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс руу байгалийн хий дамжуулах хоолойн техник, эдийн засгийн үндэслэлийг дуусгаж, барилга угсралтын ажлыг эхлүүлэх бэлтгэл хангана.

Биелэлт: Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2020 оны 1 дүгээр сарын 6-ны өдрийн 03 тоот захирамжаар Оросын Холбооны Улс, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсыг холбох байгалийн хийн хоолойг Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжуулан барих төслийн бэлтгэл ажлыг нэгдсэн бодлого, удирдлагаар хангах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг байгуулсан. Оросын Холбооны Улс, БНХАУ-ыг холбох байгалийн хийн хоолойг Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжуулан барих төслийн бэлтгэл ажлыг хангах асуудлын хүрээнд зарим аймаг, сумдын нутаг дэвсгэрийг хамарсан байр зүйн зургийг бэлтгэв.

3.5.3. Төвлөрсөн хот, сум, суурин газарт дулааны эх үүсвэр шинээр барих, өргөтгөх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, дулаан хангамжийн чанар хүртээмж, ард иргэдийн ая тухтай амьдрах нөхцөлийг сайжруулна. /Завхан, Говь-Алтай, Баянхонгор, Өвөрхангай, Архангай, Дундговь, Говьсүмбэр, Төв, Сүхбаатар, Хэнтий аймагт дулааны станц барина./

Биелэлт: Монгол Улсын Засгийн газар, БНСУ-ын “Экспорт-Импорт банк”-ны холбогдох албан тушаалтнууд 2018.12.17-ны өдөр гарын үсэг зурж, 2018.12.26-ны өдөр хүчин төгөлдөр болсон. 2018 онд БНСУ-ын буцалтгүй тусламжаар төслийн ТЭЗҮ-ийг боловсруулж, Байгаль орчин, нийгэмд үзүүлэх нөлөөллийн судалгаа хийгдсэн. Төслийн Зээлийн гэрээнд заасны дагуу барилга угсралтын ажлын ерөнхий гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах нээлттэй тендерийг БНСУ-ын компаниудын дунд зарлаж, саналыг 2020.05.06-ны өдөр хүлээн авч, Үнэлгээний хороонд цахим хувилбарыг ирүүлэхээр зохион байгуулсан

боловч дурьдсан хугацаанд нэг ч компани тендерийн материал ирүүлээгүй. БНСУ-ын "Экспорт-Импорт" банк 2020.10.30-ны өдөр дахин тендер зарлах зөвшөөрөл ирүүлсний дагуу 2020.11.24-ний өдөр ЭХЯ-ны ТНБД-ын тушаалаар байгуулагдсан Үнэлгээний хороо ажиллаж байна. Үнэлгээний хороо, төсөл хэрэгжүүлэх нэгж, Зөвлөх компани хамтран өмнөх тендерүүд амжилтгүй болсон шалтгаан, дахин зарлах тендерийн баримт бичигт холбогдох өөрчлөлтүүдийг оруулан боловсруулж байна.

3.5.4. Эрчим хүчний хэмнэлт, үр ашгийг дээшлүүлэх, алдагдлыг бууруулах инновац, шинэ техник технологи нэвтрүүлж, эрчим хүчний үнэ тарифыг үе шаттайгаар зах зээлийн зөв тогтолцоонд шилжүүлнэ.

Биелэлт: Дэлхий даяар COVID-19 халдварт өвчин гарсантай холбоотойгоор Монгол Улсын цахилгаан эрчим хүчний хэрэглээ төлөвлөсөн хэмжээнээс 2.3 хувиар буурч, хэрэглэгчдийн төлбөрийн чадвар буурах, хэрэглэгчдээс авах авлагын хэмжээ нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор хэрэглэгчдийн цахилгаан, дулааны тарифыг индексжүүлэх асуудал хойшлогдсон.

Түгээх сүлжээний алдагдлыг бууруулах, ухаалаг тоолуур суурилуулах, ухаалаг тоолуур, борлуулалтын нэгдсэн программ хангамж нэвтрүүлэх ажил хийгдэж байна. Борлуулалт, арилжааны программ нэвтрүүлэх ажлын хувьд "ЕСМ" ХХК-тай хийсэн гэрээний дагуу программыг нийлүүлж, хэрэгжүүлж, хүлээн авсан. Орхон, Булган, Өвөрхангай, Хархорин, Архангай салбаруудад мэдээллийн бааз хөрвүүлж сургалт хийгдэх ажлын гүйцэтгэл 85 хувь болж борлуулалтын үйл ажиллагаа шинэ бүтцээр ажиллах боломжтой бүрдсэн. Төслийн БУА-уудаас Говьсүмбэр аймгийн төвийн шугам сүлжээг шинэчлэх ажил 92,7 хувь, Багануур дүүргийн шугам сүлжээг шинэчлэх ажил 89,0 хувь, Өвөршандын 35/10кВ-ын 10МВА дэд станцын БУА 100 хувь, Булган аймгийн төвийн шугам сүлжээний шинэчлэлт 84,4 хувь, Архангай аймгийн төвийн шугам сүлжээний шинэчлэлт 86,4 хувь, Эрдэнэтийн 35/6кВ-ын 2*10МВА дэд станц 100 хувийн гүйцэтгэлтэй хэрэгжиж байна.

3.5.5. Бүс нутгийн эрчим хүчний сүлжээг өндөр хүчдэлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамаар холбож, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн мега төслүүдийн цахилгаан хангамжийг үе шаттайгаар шийдвэрлэж, ухаалаг систем бий болгоно. /Чойр-Сайншандын 230 км урттай 220 кВ-ын хүчдэлтэй цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станцыг барина.

Биелэлт: 2020 онд төслийн зөвлөхийг сонгон шалгаруулж, "Чойр-Сайншандын 220 кВ-ын ЦДАШ, 220 кВ-ын дэд станц"-ын техник эдийн засгийн үндэслэл, байгаль орчин, нийгмийн судалгааг хийлгэж байна. Мөн Техникийн тусалцааны хүрээнд төслийн Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээг хийлгэхээр зөвлөхийг сонгон шалгаруулж гэрээ байгуулсан.

3.5.6. Сэргээгдэх эрчим хүчний үйлдвэрлэлийг зохистой харьцаагаар хөгжүүлж, хүлэмжийн хийн ялгаруулалтыг бууруулах ногоон үйлдвэрлэлийн төслүүдийг хэрэгжүүлнэ. /Салхины цахилгаан станцын 15 МВт-ын хоёр, нарны цахилгаан станцын 35 МВт-ын дөрвөн төсөл хэрэгжүүлнэ./

Биелэлт: Завханы Улиастайн 5 МВт-ын НЦС, 3.6 МВт*ц-ийн цэнэг хураагуурын станцын БУА-ын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулж, гүйцэтгэгчээр шалгарсан Япон Улсын JGC, NGK, Монгол Улсын MCS international түншлэлтэй гэрээ байгуулж байна. Говь-Алтайн Есөнбулагийн 10 МВт-ын НЦС, Алтай сумын НЦС-ын өргөтгөлийн олон улсын нээлттэй тендерийг 2020 оны 02 дугаар сард зарласан. Цар тахалын улмаас тендерийг 2020 оны 10 дугаар сард дахин зарласан. Коронавируст халдварын нөхцөл байдлаас шалтгаалж тендерт оролцогчдоос ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу

тендерийг нээх хугацааг сунгасан. Тендерийг 2021 оны 2 дугаар сарын 01-нд нээж, Алтай сумын нарны цахилгаан станцын өргөтгөлийн тендерийг үнэлж дуусган үнэлгээний тайланг Азийн хөгжлийн банканд илгээсэн, Есөнбулаг сумын 10 МВт-ын нарны цахилгаан станцын техникийн үнэлгээ хийгдэж байна.

3.5.7. Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд үндэслэн орон нутагт хэрэгжүүлэх иргэний болон үйлдвэрлэлийн барилга байгууламжийн томоохон төслийн эрчим хүчний эх үүсвэр, шугам сүлжээ, дэд бүтцийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төслийг хийнэ. /Хөшигийн хөндийд баригдах бүтээн байгуулалттай холбоотой дулаан, цахилгааны эх үүсвэрүүдийг судалж, үе шаттай хэрэгжүүлнэ./

Биелэлт: Олон улсын нисэх онгоцны "Чингис хаан" буудлыг түшиглэн бий болох Богд хаан төмөр зам, авто замын зангилаа бүхий олон улсын тээвэр, ложистикийн нэгдсэн төвийн инженерийн дэд бүтцийн судалгаа, эх үүсвэрийг тодорхойлох үнийн тооцоо болон зураг төсөл боловсруулах, техник эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах ажлын даалгавар"-ын төслийг боловсруулан сонгон шалгаруулалт зарлаад байна.

220/110/35 кВ-ын Сонгино дэд станцын барилга угсралтын ажлыг дуусгаж ашиглалтад оруулсан. Тус дэд станцыг ашиглалтад оруулснаар эрчим хүчний салбарын 2020-2021 оны өвөлжилтийг хүндрэлгүй давах, улмаар цахилгаан хангамжийн тасралтгүй найдвартай, аюулгүй байдлыг дээшлүүлэх, Улаанбаатар хотын цахилгаан эрчим хүчний өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэглээг хангах, олон улсын нисэх онгоцны буудлын цахилгаан хангамжийн асуудал шийдвэрлэгдсэн.

Тээвэр, логистик

3.6. Эдийн засгийн өсөлтийг хангахуйц, тээврийн ухаалаг системд суурилсан үндэсний тээвэр, ложистикийн сүлжээг байгуулна.

3.6.1. Эдийн засгийн өсөлтийг хангах, экспортыг нэмэгдүүлэх зам тээврийн сүлжээг өргөжүүлнэ:

3.6.1.1. Тавантолгой-Гашуунсухайт, Тавантолгой-Зүүнбаян чиглэлийн төмөр замыг барьж дуусган, Сайншанд-Баруун-Урт-Хөөт, Хөөт-Бичигт, Хөөт-Чойбалсан, Зүүнбаян-Ханги чиглэлийн төмөр замын төслийг эхлүүлнэ.

Биелэлт: 2020 оны 04 дүгээр улиралын байдлаар Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажлын явц: газар шорооны ажил: 99.29 хувь, хоолойн ажил: 100 хувь, гүүрийн ажил: 85.34 хувь, өртөө, зөрлөгийн барилгын ажил: 8.8 хувь, төмөр замын дээд бүтцийн ажил: 189 км буюу 70.6 хувь, бетон дэр үйлдвэрлэл: 100 хувь балласт үйлдвэрлэл: 71.06 хувийн тус тус гүйцэтгэлтэй байна.

2020 оны 4 дүгээр улиралын байдлаар Тавантолгой-Зүүнбаян чиглэлийн төмөр замын төслийн бүтээн байгуулалтын ажилд 32 аж ахуйн нэгж 1306 хүн ажиллаж байна. Уг төслийн газар шорооны ажил-100 хувь, гүүрийн ажил-95.47 хувь, өртөө зөрлөгийн барилгын ажил-93,3 хувь, эрчим хүчний ажил-80,4 хувь, дээд бүтцийн ажил-224,9 км буюу 54 хувь, шилэн кабелийн ажил-71 хувь, бетон дэр үйлдвэрлэл-73 хувь, балласт үйлдвэрлэл-76,7 хувийн тус тус гүйцэтгэлтэй байна.

3.6.1.2. Улаанбаатар төмөр замд техникийн болон парк шинэчлэлийг эхлүүлж, 200 км гол замд их засвар хийнэ.

Биелэлт: "УБТЗ" ХНН 2020 оны зам засварын төлөвлөгөөнд 69 км төмөр замыг 57,9 тэрбум төгрөгөөр засварлахаар тусгуулсан бөгөөд 2020.10.27-ны өдрийн байдлаар төлөвлөгөөнд туссан 69 км төмөр замын их засварын ажлыг бүрэн хийж дуусгаад байна.

3.6.1.3. Богдхан төмөр зам болон баруун босоо чиглэлийн төмөр замын техник, эдийн засгийн үндэслэлийг хийж дуусгана.

Биелэлт: Азийн хөгжлийн банкны техникийн туслалцаагаар хэрэгжиж буй "Богдхан төмөр зам" төслийн судалгааны ажлын Зөвлөхийн сонгон шалгаруулалтын бэлтгэл хангах ажлыг үргэлжлүүлэн хийж байна. Зөвлөх багийн гүйцэтгэх ажлын даалгаврын төслийг боловсруулсан. Баруун болон Зүүн чиглэлийн төмөр замын төслүүдийн техник-эдийн засгийн үндэслэлийг БНСУ-ын Тээврийн судалгааны хүрээлэнтэй хамтран боловсруулах ажлыг буцалтгүй тусламжийн 3 сая ам.доллар хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр хэлэлцээр хийгдэж байна.

3.6.1.4. Азийн авто замын сүлжээний АН-3 буюу Улаанбаатар-Дархан, Дархан-Алтанбулаг, Налайх-Баян чиглэлийн авто замыг 4 эгнээтэй болгож, Азийн авто замын сүлжээний АН-4 буюу Цагаан нуур-Улаан байшинт, Өлгий хотыг тойрсон хатуу хучилттай авто замыг барьж дуусган, Мянганы замын хэвтээ, босоо тэнхлэгийн авто замыг үргэлжлүүлнэ.

Биелэлт: АХБ-ны МОН-3679/3786 зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй "Бүс нутгийн авто зам хөгжүүлэх, засвар арчлалтын төсөл"-ийн Улаанбаатар-Дархан чиглэлийн 204.11 км авто замын өргөтгөл, шинэчлэлтийн ажлын 2020 оны зам барилгын бэлтгэл ажлыг 02.01-ний өдрөөс эхлүүлж, үндсэн ажлыг 03.20-ны өдөр эхлүүлэхээр төлөвлөсөн боловч КОВИД - 19 цар тахлын улмаас гадаад ажиллах хүч Монгол Улсад орж ирж чадаагүйгээс барилгын ажил төлөвлөсөн хугацаандаа эхэлж чадаагүй. Багц 1 хэсэгт 85.43 хувь, Багц 3 хэсэгт 69.76 хувь, Багц 5 хэсэгт 70.46 хувийн ажлыг гүйцэтгэсэн. Гурван багц хэсгийн нийт ажлын гүйцэтгэл 75.2 хувьтай байна. Багц 2, Багц 4 хэсгийн гүйцэтгэгч компанийн гэрээг цуцалсан бөгөөд дахин сонгон шалгаруулалт хийгдэж байна. Өвлийн улиралд төслийн авто зам дагууд хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, саадгүй зорчих хүрээнд авто замын үндсэн трассаар тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг 2020.11.06-ны өдөр нээсэн.

ЕСБХБ-ны санхүүжилтээр хэрэгжих Улаанбаатар-Дархан чиглэлийн авто замын барилгын ажлын техник технологийн хяналтын зөвлөхөөр Итали Улсын IRD Engineering БНЭУ-ын ICT Pvt компаниудын түншлэлийг сонгон шалгаруулж гэрээ байгуулсан. ЕСБХБ-ны зүгээс газар чөлөөлөлт, нүүлгэн шилжүүлэлтийн ажлыг бүрэн дуусгаагүй тохиолдолд барилгын ажлыг эхлүүлэх зөвшөөрлийг олгох боломжгүй талаар мэдэгдсэн. Тус яамны зүгээс газар чөлөөлөлт, нүүлгэн шилжүүлэлтэд шаардлагатай 4.9 тэрбум төгрөгийг 2020 оны Улсын төсвийн тодотголоор гадаадын зээлийн дотоод эх үүсвэрээс шийдвэрлүүлсэн. Улаанбаатар-Дархан чиглэлийн авто замын өргөтгөлийн ажлын хүрээнд нийт 93 нэгж талбай, объектыг нүүлгэн шилжүүлэх шаардлагатай бөгөөд үүнээс 57 нэгж талбай, объектыг нүүлгэн шилжүүлж дуусаад байна.

"Баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто зам хөгжүүлэх төсөл"-ийн хүрээнд АХБ-ны 3129-МОН зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Ховд-Өлгий-Улаанбайшинт чиглэлийн 189.7 км авто замын барилгын ажлыг 4 багц хэсгээр зохион байгуулан хэрэгжилтийг ханган ажилласан. Эхний 3 багцын ажлыг ашиглалтад авсан.

Өлгий хотыг тойруулан гаргах 18.3 км авто зам, 200 у/м төмөрбетон гүүрийн барилгын ажлын Багц 1 хэсгийн зам барилгын ажил 35 хувь, Багц 2 хэсгийн ажил 0.3 хувь, Багц 3 хэсгийн ажил 17.72 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Гэрээгээр зам барилгын ажлыг 2022 онд ашиглалтад оруулна.

3.6.1.5. Орхон-Дашинчилэнгийн замаас үргэлжлэх Мянганы замын хэвтээ, босоо тэнхлэгийн авто замуудыг үргэлжлүүлнэ.

3.6.1.6. томоохон суурин газруудыг хилийн боомттой холбосон хатуу хучилттай авто замын төслийг хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Өмнөговь аймгийн Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн 250 км тусгай зориулалтын авто Зам барилгын ажлыг 2020.06.18-ны өдрөөс эхэлж 2020.11.18-ны өдөр зогсоосон. Талбайд хэмжилт, дурандлага, нүүлгэн шилжүүлэлт, хөрс хуулалт, ухмал, далангийн дүүргэлтийн ажил хийгдсэн, зам барилгын ажлын гүйцэтгэл 10 хувьтай байна.

Өмнөговь аймгийн Тавантолгой-Манлай-Ханги чиглэлийн 478 км тусгай зориулалтын авто замыг барих ажлын явц нь талбайд хэмжилт болон бутлуур суурилуулах зэрэг бэлтгэл ажлууд хийгдэж байна.

Дархан-Сэлэнгийн авто замаас Шаамар-Зүүнбүрэн-Цагааннуур-Түшиг-Зэлтэрийн боомт чиглэлийн 120.85 км авто замыг барих ажил нь зураг төсөвтэй холбоотой хэмжилт, тооцоо судалгаа, карьерын байршил тогтоох зэрэг бэлтгэл ажлыг гүйцэтгэсэн явцтай байна.

3.6.1.7. хил орчмын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх зорилгоор Чойбалсан-Хавиргын хилийн боомтын чиглэлийн 124.5 км, Норовлин-Баян-Уул-Ульхан боомт чиглэлийн хатуу хучилттай авто замыг барьж эхлүүлнэ.

3.6.1.8. аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх болон эдийн засаг, нийгмийн ач холбогдол бүхий зарим сум, суурин газрууд руу чиглэсэн 2022 км авто замыг барина.

Биелэлт: Завхан аймгийн Тосонцэнгэл-Улиастай чиглэлийн 67км хатуу хучилттай авто замыг барих ажил батлагдсан график төлөвлөгөөний дагуу барилга угсралтын ажлыг 2020.04.01-ний өдөр эхлүүлсэн. Барилгын ажлын талбай дээр энэ жил газар шорооны ажил 98 хувь, суурийн ажил 70 хувь, асфальтбетон хучилтын ажил 68 хувь, хиймэл байгууламж буюу төмөр бетон хоолойн ажил 85 хувь, Загастайн голын гүүрийн ажил 95.0 хувь, Хатавчийн голын гүүрийн ажил 93.0 хувьтай хийгдээд байна. Зам барилгын ажлын нийт гүйцэтгэл 76.5 хувьтай байна.

Даланжаргалан -Бор-өндөр чиглэлийн 50 км хатуу хучилттай авто замын барилгын ажил 57 хувьтай байна. Орхон гол-Их тамир чиглэлийн 63 км хатуу хучилттай авто замын барилгын ажил 40 хувьтай хэрэгжсэн. Багануур-Мөнгөнморьт чиглэлийн 60 км хатуу хучилттай авто замын барилгын ажил 54 хувьтай байна.

Чингис хот-Бэрх чиглэлийн 20 км хатуу хучилттай авто замын гүйцэтгэгчээр "Наранбулаг-Хан" ХХК шалгарч барилга угсралтын ажлыг хийж гүйцэтгэн 2019 оны 05 дугаар сарын 14-ний өдөр байнгын ашиглалтад өгсөн. Тус хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл Чингис хот-Дадал чиглэлийн 50 км хатуу хучилттай авто замын гүйцэтгэгчээр "Наранбулаг-Хан " ХХК шалгарч, 2020-2022 оныг дуустал гэрээ байгуулан ажиллаж байна. Барилга угсралтын ажил 28 хувьтай байна.

3.6.1.9. эдийн засгийн үр ашигтай, хөдөө аж ахуйн тээвэрлэлтийг дэмжсэн "Нутгийн зам төсөл"-ийг хэрэгжүүлнэ.

3.6.1.10. Булган аймгийн Орхон-Хишиг-Өндөр-Гурванбулаг сум чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл 99.7 км авто замыг барина.

3.6.1.11. Ховд-Улаангом чиглэлийн 163.3 км авто замыг барина.

3.6.2.Тээврийн ухаалаг системд суурилсан авто замын төлбөр хураах, хяналтын механизмыг бүрдүүлэх замаар авто замын сангийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэн авто замын санг бие даасан үйл ажиллагаанд шилжүүлнэ:

3.6.2.1.олон улсын болон улсын чанартай 14,918.7 км авто замын сүлжээнд их засвар, ээлжит засвар, арчлалтын ажлыг норм, нормативын дагуу гүйцэтгэнэ.

Биелэлт: Олон улсын болон улсын чанартай 14,918.7 км авто зам, замын байгууламжийн урсгал засвар арчлалтын ажлыг зам хариуцагч төрийн 20, хувийн хэвшлийн 12 нийт 32 компаниар гүйцэтгүүлж, өдөр тутмын бэлэн байдлыг харгуулан ажиллаж байна. 2020 онд 37.5 тэрбум төгрөг төлөвлөж 99.5 хувьтай хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

2021 онд Дархан-Алтанбулаг чиглэлийн 118км авто зам, Хүйтний хөндий-Арвайхээр чиглэлийн авто замын 57 км авто замын их засварын ажлыг хийж гүйцэтгэхээр бэлтгэл ажлыг хангасан. 2021 оны улсын төсөвт олон улс, улсын чанартай авто замд их засварын хөрөнгө тусаагүй, орон нутгийн чанартай авто замд 9,280.0 сая төгрөг тусгасан. Улаанбаатар-Арвайхээр чиглэлийн 58 км авто замд их засвар хийх ажлыг АХБ-ны МОН-3786 зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх ба их засварын ажлын гүйцэтгэгчийн сонгон шалгаруулалт хийгдэж байна.

3.6.2.2.Онги, Түргэн, Байдраг, Хэрлэн, Ерөө, Орхон, Гичгэнэ, Чигэстэй голуудын нийт 1306.8 урт метр төмөр бетон гүүрэнд их засварын ажлыг хийнэ.

3.6.2.3.авто замын ашиглалтын бэлэн байдалд хяналт тавих, төлбөр хураах цэгийн тоог нэмэгдүүлж бүрэн цахимжуулна.

Биелэлт: Улаанбаатар-Мандалговь чиглэлийн авто замд Түргэний гүүрийн төлбөр авах цэгт цахим систем нэвтрүүлэх эхний үе шатны туршилтыг амжилттай зохион байгуулсан. Мөн Улаанбаатар хотын ойролцоох Эмээлт, Налайх, Хоолтын төлбөр авах цэгийг цахимжуулах ажлын тендерийг зарласан бөгөөд 2020 оны 1 дүгээр сарын 08-нд тендерийг нээнэ. Мөн 2020 онд баригдсан 9 төлбөр авах цэгт цахим тоног төхөөрөмж суурилуулсан. Цаашид 2021 онд шинээр баригдах цэгүүд болон одоо ашиглагдаж байгаа цэгүүдэд цахим тоног төхөөрөмж суурилуулах ажлыг үе шаттай зохион байгуулна. Хөвсгөл аймгийн Мөрөн сумын төлбөр авах цэгийн зам талбай, барилга байгууламжийн ажил хийгдэж дууссан.

3.6.3.Байгаль орчинд ээлтэй, эрэлтэд нийцсэн тогтвортой, хүртээмжтэй, аюулгүй тээврийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ:

3.6.3.1.нийслэлийн нийтийн тээврийн үйлчилгээг цахилгаан болон байгалийн шатдаг хийгээр ажилладаг хөдөлгүүр бүхий тээврийн хэрэгсэлд бүрэн шилжүүлэн, цахилгаан болон байгалийн шатдаг хийгээр цэнэглэх сүлжээг бий болгоно.

Биелэлт: Засгийн газрын 2020 оны 8 дугаар сарын 19-ний өдрийн хурлаар "Цахилгаан автобусны парк шинэчлэлт" төслийг санхүүжүүлэх 20.9 тэрбум төгрөгийг зээллэг хэлбэрээр бүрдүүлэх шийдвэр гарч БНХАУ-ын Хөгжлийн банкны санхүүгийн урт хугацаат зээлийн эх үүсвэрээр нийт давхар 10 цахилгаан автобус, 36 цахилгаан автобусаар парк шинэчлэлт хийхээр бэлтгэл ажлыг хангаж байна.

2020 онд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд цахилгаан автомашиныг түргэн цэнэглэх станцыг Петровис группын Энхтайваны гүүрний дор байрлах ШТ-29-д, Toyota-Таван Богд"-ын зогсоолд 60 квт түргэн цэнэглэх цэг, Баянгол дүүргийн 4-р хорооллын

Смарт худалдааны төвийн авто зогсоолд 60 квт түргэн цэнэглэх цэг, Галлериа Улаанбаатар зогсоолд 60 квт цэнэглэх цэг, Дүнжингарав худалдааны төвийн урд EDU Campus-ийн зогсоолд 20 квт түргэн цэнэглэх цэг, Замын Цагдаагийн хажууд "Хан-Уул дүүргийн И-март худалдааны төвийн зогсоолд 60 квт түргэн цэнэглэх цэгийг тус тус байгуулж, ашиглаж байна.

3.6.3.2.төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд нийслэл болон орон нутагт ачаа, зорчигч тээврийн зориулалт бүхий терминалуудыг байгуулна.

Биелэлт: Говь-Алтай аймгийн автобуудал, техникийн хяналтын үзлэгийн төвийн барилгын зураг төслийн ажлын даалгавар батлагдсан.

Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумын нутагт Тавантолгойн уурхайд Нүүрс угаах, баяжуулах үйлдвэр, Дулааны цахилгаан станц, туузан дамжуулга, төмөр зам, автозам, логистикийн төв зэрэг дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын объектуудын байршлын гадаргын төлөвлөлтийн төслийг боловсруулсан. Уг төлөвлөлтийг Засгийн газрын 2020 оны 9 дүгээр сарын 23-ны өдрийн хуралдаанд хэлэлцэж шийдвэрлэсэн.

3.6.3.3.Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Тяньжин хотын Дуньзян боомтод олон улсын тээвэр, логистикийн төвийн төслийг эхлүүлнэ.

3.6.3.4.төмөр замын сүлжээг түшиглэн олон улсын стандартад нийцсэн хуурай боомтыг барьж байгуулна. Нийслэлийн Налайх дүүрэгт Улаанбаатар төмөр замыг түшиглэн олон улсын стандартад нийцсэн ачаа тээвэр, логистикийн төвийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд барьж байгуулна.

3.6.4.Агаарын тээврийн либералчлалыг үргэлжлүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгож, нислэгийн тоо, чиглэлийг нэмэгдүүлэн, орон нутгийн нисэх буудлуудын ашиглалтыг сайжруулна:

Биелэлт: Ерөнхий зориулалтын нисэхийг хөгжүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд 2020 онд нийт 20 байршилд бага оврын агаарын хөлөг хөөрч, буух зурвас байгуулах, 3 байршилд шатахуун түгээх төв байгуулах техникийн даалгаврыг боловсруулсан. Аймаг орон нутаг, хувийн хөрөнгө оруулалтаар 2020 онд нийт 11 байршилд хөөрч, буух зурвас байгуулагдаад байна.

3.6.4.1.олон улсын нислэгийг өргөжүүлэх, аяллын дугаар хуваах зэргээр нислэгийн давтамж, чиглэлийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Бүгд Найрамдах Ардчилсан Лаос Ард Улс болон Испанийн Вант Улстай "Агаарын харилцааны тухай хэлэлцээр" байгуулахаар хэлэлцээрийн төслийг эцэслэн тохиролцсон. Азербайжан, Грекийн талтай үзэглэсэн "Агаарын харилцааны хэлэлцээр"-ийг байгуулах бэлтгэл ажил хангагдсан боловч хэлэлцээрт гарын үсэг зурах ажил цар тахлын улмаас хойшлогдсон. Хонконг, Япон Улстай нислэгийн багтаамж, давтамжийг нэмэгдүүлэх асуудлаар харилцан санал солилцож, хамтран ажиллаж байна.

3.6.4.2.Ховд, Дорнод, Хөвсгөл аймгуудын нисэх буудлуудыг 4 С ангиллын олон улсын нисэх буудал болгон хөгжүүлэх төслийг эхлүүлнэ.

Биелэлт: Нисэх буудлыг өргөтгөн шинэчилж, аэродромыг 4С болгоход 45 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт шаардлагатай. Нисэх буудлыг өргөтгөн шинэчилж, аэродромыг 4С болгох ажлыг гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн.

Хөвсгөл аймгийн "Мөрөн" нисэх буудлын үерийн хамгаалалтыг сэргээх, аэродромын хүчитгэл, өргөтгөлийн ажлын хяналтын төсвийг шинэчлэх ажлыг гүйцэтгүүлж, Зам, тээврийн хөгжлийн төвөөр баталгаажуулан хүлээн авсан. Шинэчилсэн төсөвт өртөг нь 18.9 тэрбум төгрөгөөр хянагдсан.

3.6.4.3.төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд орон нутгийн нисэх буудлуудын ашиглалтыг сайжруулна.

Барилга, хот байгуулалт

3.7.Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын нэгдмэл удирдлага, менежментийн тогтолцоог бэхжүүлж, иргэдийн орон сууцны хангамжийг нэмэгдүүлнэ.

3.7.1.Газрын харилцаа, хот байгуулалтын хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хотуудын зэрэглэлийг тогтооно.

Биелэлт: Газрын ерөнхий хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг 2020 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдөр, Газрын төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлалыг 2020 оны 12 дугаар сарын 09-ний өдөр батлуулсан. Газрын багц хуулиудын төслийг үзэл баримтлалд нийцүүлэн эцэслэн боловсруулж, холбогдох байгууллагуудаас санал авч, хэлэлцүүлгүүдийг зохион байгуулсан бөгөөд хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулж байна.

Геодези, зураг зүйн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай, Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулж байна.

Хот байгуулалтын тухай, Орон сууцны тухай хуулиудын шинэчилсэн найруулгын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэн дэмжигдэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн болно.

3.7.2."Цахим Монгол" арга хэмжээний хүрээнд олон улсын геодезийн сүлжээнд холбогдсон, байнгын ажиллагаатай станцуудаас бүрдсэн геодезийн хэмжил зүйн дэд бүтэц, хаягжилтын нэгдсэн системийг монгол орны нийт нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд байгуулж, тэдгээрийн тоон мэдээллийг түгээх тогтолцоог үе шаттайгаар бий болгоно.

Биелэлт: Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2011-2020 онуудад Монгол орны нутаг дэвсгэрийн 45 хувь буюу 704000 км² талбайг 1:25000-ны масштабтай байр зүйн зураг /7328 хуудас/-аар зурагжуулсан. Цаашид Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн үлдсэн 55 хувь буюу 913872.4 км² талбайг 1:25000-ны масштабтай байр зүйн зураг /10914 хуудас/-аар зурагжуулах ажлын ТЭЗҮ-г боловсруулсан. 2020 онд Зүүнбаян-Цогтцэций чиглэлийн төмөр зам, Дархан-Улаанбаатар чиглэлийн автозам, Сэлэнгэ аймгийн Цагааннуур сум /газар тариалан/, Улаанбаатар хот /барилга/, Дорноговь аймгийн Даланжаргалан сум /уурхай/ байршлыг сонгон, Спот 7 хиймэл дагуулын зургийг 2020 оны 5-6 дугаар сард GEOMATICA програм ашиглан 85.6 мянган га талбайд ДТМ буюу гадаргуун тоон загвар боловсруулж, ортофото зураг үүсгэсэн. Эдгээр мэдээллийг агаарын зураглалын аргаар боловсруулсан өгөгдөл мэдээлэлтэй харьцуулан судлах, нарийвчлалын шаардлага хангаж байгаа талаар судалгаа хийсэн.

"Хаягийн мэдээллийн нэгдсэн систем /Улсын хэмжээнд/" төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлж байна. Монгол Улсын "Гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийн хаягийн

тэмдэглэгээнд тавих ерөнхий шаардлага" MNS 5283:2014 стандартыг, "Авто замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохио, хашилт, чиглүүлэх хэрэгслүүдийг хэрэглэх дүрэм" MNS 4596:2014, "Авто замын тэмдэг, Техникийн ерөнхий шаардлага" MNS 4597:2014 стандартыг шинэчлэн боловсруулж, батлуулах ажлыг зохион байгуулж байна.

3.7.3.Хиймэл оюун ухаан болон блокчейн, мэдээллийн аюулгүй байдал, нууцлалыг хангасан технологид суурилсан газар, үл хөдлөх хөрөнгийн нэгдсэн бүртгэл, үнэлгээ, төлбөр, татвар, биржийн системийг хөгжүүлж, үйл ажиллагааг эхлүүлнэ.

Биелэлт: Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газарт болон нийслэлийн иргэдэд үйлчлэх нэгдсэн төв Дүнжингарав дахь салбарт "Газрын биржийн цахим төв"-ийг нээж, газрын дуудлага худалдааг газрын биржийн цахим системээр 13 удаа зохион байгуулж, иргэдийн өмчилсөн газрыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах бодит нөхцөлийг бүрдүүлсэн. Газрын биржийн цахим системд ажиллах мэргэжилтнүүд, сумын газрын даамал болон үйл ажиллагаанд оролцогчдыг хамруулсан сургалтыг зохион байгуулж боловсон хүчнийг бэлдээд байна.

2020 оны 12 дугаар сарын байдлаар Улаанбаатар хотод нийт 89 барилга байгууламжийн суурь судалгааг хийсэн бөгөөд үүнээс 46 барилга байгууламжид биет үзлэгийн судалгааг хийсэн байна.

3.7.4.Хүн амын нутагшилт, суурьшлын зохистой тогтолцоонд тулгуурлан бүсчилсэн хөгжлийн бодлого, бүс нутгийн оновчтой бүтэц, хөгжлийн ирээдүйтэй сууриныг тодорхойлж, агаарын тээвэр, авто зам, төмөр замын сүлжээнд холбоно.

Биелэлт: Хүн амын нутагшил суурьшлын ерөнхий төлөвлөгөөө /ХАНСХЕТ/-тэй уялдуулж судалсаны үндсэн дээр нийгмийн дэд бүтцийн асуудлыг нэн түрүүнд шийдвэрлэх шаардлагатай гэж үзэж эрүүл мэнд, боловсрол, соёлын салбарт шаардлагатай нэг маягийн зураг төслийн жагсаалтыг Барилга, хот байгуулалтын сайдын 2020 оны 169 дүгээр тушаалын хавсралтаар баталсан. Нийт 15 багц ажлын зургийн даалгаврыг батлуулж, зураг төсөл, гүйцэтгэх аж ахуйн нэгж байгууллагыг сонгон шалгаруулахаар ажиллаж байна.

3.7.5.Орхоны хөндийд шинэ хотын суурьшлын бүсийн байршлыг судалж, техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулна.

Биелэлт: "Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төсөл" боловсруулах ажлын хүрээнд Орхоны хөндийд шинэ хот байгуулах асуудлаар урьдчилсан судалгаа хийгдэж байгаа болно.

3.7.6.Цахим эдийн засаг, үйлчилгээний салбарыг дэмжихэд шаардлагатай дэд бүтэц болох Улаанбаатар хотын дагуул хотыг барьж байгуулна.

3.7.7."Шинэ Зуунмод", "Майдар" шинэ хотуудын хөгжлийн төлөвлөлтийг боловсруулж, бүтээн байгуулалтыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж эхэлнэ.

Биелэлт: Монгол Улсын засаг захиргааны нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хууль, Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуулиуд тус тус шинэчлэгдэж байгаатай холбогдуулан "Шинэ Зуунмод", "Майдар" хотуудын засаг захиргааны нэгж, бүтэц, нутаг дэвсгэрийн хилийн цэсийг тогтоох судалгааны ажлуудыг эхлүүлээд байна. Шинэ Зуунмод хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хэсэгчилсэн

ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулж байна. "Майдар хот төсөл" хэрэгжүүлэх газарт хот байгуулалтын иж бүрэн үнэлгээ өгөх зөвлөх үйлчилгээний ажил хийгдэж байна.

3.7.8. Үндэсний орон сууцны нэгдсэн корпорац байгуулж, орон сууцжуулах хөтөлбөрийг бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд нийцүүлэн шинэ зохион байгуулалтаар өргөжүүлэн хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: "Төрийн орон сууцны корпораци" ТӨХХК-ийн үйл ажиллагааг тогтворжуулж, тус компанийн үндсэн дээр Үндэсний орон сууцны корпораци байгуулах, түүний дүрэм, чиг үүргийг тодорхойлох дүрмийн төслийг боловсруулж байна.

3.7.9. Хуримтлалын нэгдсэн санг байгуулан төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан 150 мянган өрх, айлыг орон сууцтай болоход дэмжлэг үзүүлж, орон сууцны хорооллыг барих ажлыг бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд тулгуурлан үе шаттай эхлүүлнэ.

Биелэлт: Азийн хөгжлийн банк, Уур амьсгалын ногоон сангийн санхүүжилтээр гэр хорооллын 100 га талбайд 10'000 айлын орлогод нийцсэн ногоон орон сууцны төслийг хэрэгжүүлнэ. Төслийн худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний дагуу олон улсын зөвлөх компани сонгон шалгаруулалтыг АХБ-ны зөвшөөрөлтэй гүйцэтгэж, зөвлөх үйлчилгээний гэрээг байгуулан, ажлаа эхлүүлээд байна.

"Солонго 1", "Солонго 2" төслүүдийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах хүрээнд зураг төсөл боловсруулах, барилгын ажлын явцад хяналт тавих зөвлөх үйлчилгээний гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах ажил явагдаж байна.

Сүхбаатар дүүргийн 9 дүгээр хороонд "Ногоон нуур 1008 айлын орон сууц төсөл"-ийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах төслийн ерөнхий гүйцэтгэгч "БНХАУ-ын хоёр дахь Металлурги групп корпораци ХХК" компанийг сонгон шалгаруулсан ба 2020 оны 12 дугаар сарын 11-ний өдөр гэрээг байгуулсан.

Улаанбаатар хотын гэр хорооллын газрын дахин төлөвлөн барилгажуулах төслийн хүрээнд 2020.11.01-12.01-ний өдрийн хороонд дүн шинжилгээ хийж, нийт 20 байршлын 52090 айлын орон сууцны төслийг хэрэгжүүлэх боломжтой талаар дүгнэлт гаргасан. Эдгээр орон сууцны барилгуудыг үргэлжлүүлэхэд санхүүгийн эх үүсвэрийг шийдвэрлүүлэх ажлыг БНХАУ-ын Засгийн газраас олгох 700.0 сая юаны санхүүжилтээр шийдвэрлэх шаардлагатай гэж үзэж холбогдох арга хэмжээг авч ажиллаж байна.

3.7.10. Нийгмийн даатгал төлдөг бага, дунд орлоготой иргэдийг анх удаа орон сууц худалдан авахад нь урьдчилгаа төлбөргүй, жилийн 4-6 хувийн хүүтэй орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлд хамруулна.

Биелэлт: Ипотекийн зээлийн хүүг 6 хувиар олгож эхлүүлэх тооцооллыг хийж 2020 оны 9 дүгээр сарын 09-ны өдөр Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэн дэмжигдсэн бөгөөд 2020 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 12 дугаар сарын 03-ны өдрийн хооронд нийт 991 зээлдэгчид 69.6 тэрбум төгрөгийн 6 хувийн хүүтэй зээл олгосон.

3.7.11. Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээний хүчин чадлыг үе шаттайгаар нэмэгдүүлж, ашиглалтын дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлнэ.

Биелэлт: Хотын инженерийн бэлтгэл арга хэмжээний мастер төлөвлөгөө боловсруулах ажил, цэвэр усны шугамын өргөтгөл, шинэчлэлийн зураг төсөл /Улаанбаатар/ боловсруулах ажил, бохир усны шугамын өргөтгөл, шинэчлэлийн зураг төсөл /Улаанбаатар/ боловсруулах ажил тус тус хийгдэж байна.

"Тайшир-Алтай" төслийг хэрэгжүүлж, цэвэр ус дамжуулах шугам, дагалдах тоног төхөөрөмж, ус цэвэршүүлэх станцыг барьж ашиглалтад оруулах ажлын ус дамжуулах шугам сүлжээний угсралт 98 хувь, ус цэвэршүүлэх байгууламж, насос станцын барилгын ажил 90 хувтай хийгдсэн бөгөөд "Ковид-19" цар тахалтай холбоотойгоор Төслийн ерөнхий гүйцэтгэгч Австри Улсын "Ти Ар Эм" компанийн мэргэжилтнүүд Монгол Улсад хүрэлцэн ирж чадахгүй байгаа учраас дээрх барилга байгууламж дотор суурилагдах технологийн насос, тоног төхөөрөмжийн угсралт 2021 онд хийгдэхээр хойшлогдсон. Тоног төхөөрөмжийн нийлүүлэлт бүрэн хийгдсэн.

АХБ-ны зээлээр аймгийн төвүүдэд бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг шинээр барьж байнгын ашиглалтад оруулах ажил үргэлжилэн хийгдэж байгаа бөгөөд Өвөрхангай, Архангай, Булган аймгуудын цэвэрлэх байгууламжийг ашиглалтад оруулсан. Харин Өмнөговь аймгийн төвд цэвэрлэх байгууламж шинээр барих ажил 95 хувьтай, Дорноговь аймгийн төвд цэвэрлэх байгууламж шинээр барих ажил 40 хувьтай, Өвөрхангай аймгийн Хужирт суманд цэвэрлэх байгууламж шинээр барих ажлын гүйцэтгэл 35 хувьтай, Хөвсгөл аймгийн төвд шинээр цэвэрлэх байгууламж барих төслийн гүйцэтгэл 95 хувьтай, Хэнтий аймгийн төвд шинээр цэвэрлэх байгууламж барих төслийн гүйцэтгэл 65 хувьтай, Сүхбаатар аймгийн төвд бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг барих ажлын ажлын гүйцэтгэл 58 хувьтай, Дундговь аймгийн төвд цэвэрлэх байгууламж шинээр барих ажил 40 хувьтай, Дархан хотын бохир усны цэвэрлэх байгууламж болон насос станцуудын шинэчлэлийн ажлын гүйцэтгэл 68 хувьтай хийгдэж байна.

Баян-Өлгий, Дорнод, Говьсүмбэр, Завхан, Увс аймгийн төвийн цэвэрлэх байгууламжийг Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Польш Улсын Засгийн газар хоорондын нөхцөлт зээлийн ерөнхий хэлэлцээрийн хүрээнд төслийг эхлүүлэхээр ярилцаж байна.

3.7.12. Хот, суурины үерийн далан суваг, борооны болон хөрсний ус зайлуулах шугам сүлжээний ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: 2020 онд Улаанбаатар хотод улсын төсвөөр 1.7 км, нийслэлийн төсвөөр 4.1 км үерийн хамгаалалтын далан тус тус шинээр барьж ашиглалтад оруулсан. Мөн түүнчлэн нийслэлийн төсвөөр 0.4км даланг өртөгтөгж, борооны ус зайлуулах 0.6км шинээр барьсан. Улсын төсвөөс Улаанбаатар хотод нийт 6.9 тэрбум төгрөгийн өртөгтэй 2 төсөл, арга хэмжээ 90 хувийн гүйцэтгэлтэйгээр хэрэгжүүлж байна.

Говь-Алтай аймгийн төвд 1,334.3 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 4.9 км, Орхон аймгийн төвд 900 сая төгрөгийн өртөгтэй 1.5 км үерийн хамгаалалтын байгууламжийг ашиглалтад оруулж хүчин чадлыг нэмэгдүүлээд байна. Харин Баян-Өлгий /өртөг 1.2 тэрбум төгрөг/, Хэнтий /өртөг 945.5 сая төгрөг/, Баянхонгор /өртөг 2.3 тэрбум төгрөг/ аймгийн төвд 50-90 хувийн гүйцэтгэлтэй 3 төсөл, арга хэмжээний хүрээнд 20 гаруй км үерийн хамгаалалтын далан, сувгийн угсралтын ажил цар тахлын халдварын хөл хорио, цементийн хомсдлоос шалтгаалан хугацаандаа дуусах боломжгүй болж, 2021 онд шилжсэн.

3.7.13. Барилгын үйлдвэрлэлд хэрэглэгдэх цемент, арматур, хавтгай шил зэрэг үндсэн нэр төрлийн материалыг эх орны эрдэс, түүхий эдээр дотооддоо үйлдвэрлэх замаар импортыг бууруулах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Ховд аймагт цементийн үйлдвэр байгуулах "Вестерн холд" ХХК-ийн хөрөнгө оруулалтыг зээлээр шийдвэрлэх талаар санал боловсруулж Хөгжлийн банкинд 2020 оны 2 дугаар сарын 11-ний өдрийн 01/537 тоотгоор уламжилснаар тус төсөл Хөгжлийн банкнаас 20 сая ам.долларын зээл авч, барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэж байна. Цар

тахалтай холбоотойгоор төслийн ажлын явц тодорхой хугацаагаар хойшилсон ч төслийг 2021 оны IV улиралд багтаан ашиглалтад оруулж эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар төслийн явц 50 хувьтай байна. Баруун бүсийн Ховд эко цемент төслийн барилга угсралтын ажил 30 хувьтай байна.

“Бэрэн металл” ХХК нь Эрдэнэт хотод жилд 200000 тн ган үйлдвэрлэх хүчин чадалтай төмөрлөгийн цогцолбор үйлдвэрийг барьж байгуулах төслийг хэрэгжүүлж байна. Бэрэнгийн гангийн үйлдвэрийн үйл ажиллагааг эхлүүлэх асуудлаар МУ-ын Хөгжлийн банк болон холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллах тухай санал, дүгнэлт гаргасан.

3.7.14. Чөлөөт бүсүүдийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд тодотгол хийж “Замын-Үүд” чөлөөт бүсийг байнгын үйл ажиллагаанд оруулна.

ДӨРӨВ.ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

“Цахим Монгол”-төрийн шуурхай үйлчилгээ

4.1.Цахим хөгжлийн нэгдсэн бодлого, төлөвлөлт, удирдлагаар хангаж, төрийн үйлчилгээг шуурхай, хариуцлагатай, хүртээмжтэй хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлж, иргэдийн цаг хугацаа, зардлыг хэмнэнэ.

4.1.1.Төрийн байгууллагын мэдээллийг иргэн, аж ахуйн нэгжээс шаарддаг байдлыг халж, иргэд нэг удаа бүртгүүлээд төрийн цахим үйлчилгээг шуурхай авдаг болох зорилтыг бүрэн хэрэгжүүлж, “Нэг иргэн-нэг бүртгэл” арга хэмжээг үргэлжлүүлэн, төрийн цахим үйлчилгээг нэгдсэн стандартад оруулна.

Биелэлт: Улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас “Цахим төлбөрийн баримтын систем” ebarimt системээр 105 үйлчилгээ, киоскоор 133 үйлчилгээг үзүүлж байна. Улсын бүртгэлийн 30 төрлийн үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлэх ажил хийгдэж байна. 2020 оны 12 сарын 10-ны өдөр гадаад паспортын бэлдэцэд бичилт хийх тоног төхөөрөмж, системийг хүлээж авсан. Үндэсний энгийн гадаад паспортын бичилтийн үйлдвэрийн байранд олон улсын стандартын шаардлага хангасан иж бүрэн тоног төхөөрөмжийг суурилуулах ажил хийгдэж байна. 2021 оноос эхлэн олон улсын стандарт, шаардлагыг хангасан санах ой /чип/ бүхий гадаад паспортыг хэрэглээнд нэвтрүүлэхээр ажиллаж байна. “Газар, үл хөдлөх хөрөнгийн дундын нэгдсэн мэдээллийн сан” байгуулах ажил хийгдэж байна.

4.1.2.Хүний эрхийг дээдэлсэн, цахим засаглалыг дэмжсэн, технологийн аюулгүй, зохистой харилцааг зохицуулсан хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг шинэ түвшинд гаргана.

4.1.3.Цахим засаглалын тогтолцоог боловсронгуй болгож, технологийн дэд бүтэц, төрийн цахим үйлчилгээг нэгдсэн бодлого, төлөвлөлттэй хөгжүүлнэ.

Биелэлт: Байгууллага хоорондын мэдээллийн урсгалыг цахимжуулж, албан хэрэг хөтлөх, албан бичиг солилцоог цахим хэлбэрт бүрэн шилжүүлж, албан бичиг солилцооны цахим систем хөгжүүлэх зорилгоор Засгийн газрын 2020 оны 42 дугаар тогтоолоор “Цахим хэлбэрээр албан хэрэг хөтлөх нийтлэг журам” гэснийг “Төрийн байгууллагуудад хэрэглэх архив, албан хэрэг хөтлөлтийн програм хангамжид тавигдах нийтлэг шаардлага, цахим хэлбэрээр алхэрэг хөтлөх нийтлэг журам” гэж өөрчлөн батлуулсан. Уг тогтоолоор өмнөх журамд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, архив албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагаанд ашиглах

программ хангамжид тавигдах нийтлэг шаардлагыг тодорхой болгосон. Цахим баримт бичиг солилцооны дундын системийг бэлэн болгож, ҮДТ-т шилжүүлэн байршуулсан.

Төрийн үйлчилгээг цахим хэлбэрээр хүргэх систем (emongolia.mn) -ийг төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааны үндсэн дээр хөгжүүлж, 52 төрлийн лавлагаа тодорхойлолт, 129 төрлийн олон шатлалт нийт 181 үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлж иргэн, хуулийн этгээдэд үзүүлж байна. Тухайлбал, Цахим үйлчилгээний нэгдсэн www.e-mongolia.mn порталын гар утасны e-mongolia мобайл аппликейшныг хөгжүүлж 2020 оны 10 дугаар сарын 01-ны өдрөөс эхлэн хэрэглээнд нэвтрүүлээд байна. Нийт хэрэглэгчийн тоо 2020 оны 12 дугаар сарын 25-ны байдлаар порталыг нийт хандалтын тоо 299960, мобайл аппликейшний таталт-200000 гаруй, 23 байгууллагын 181 үйлчилгээ нэгтгэгдсэн; цахимаар 400000 гаруй төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэсэн байна. Төрийн үйлчилгээний төвийн зохион байгуулалтыг Засгийн газрын 2019 оны 149 дүгээр тогтоолын хүрээнд Үйлчилгээний төв болгон өөрчлөн зохион байгуулж, Төрийн үйлчилгээний операторын www.operator.e-mongolia.mn системийг хөгжүүлж, 21 аймгийн төв болон 330 сум, суурин газрын ЗДТГ-т нэвтрүүлж 2020 оны 6 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн операторын горимоор төрийн үйлчилгээг үзүүлж байна

4.1.4.Төрийн үйлчилгээнд мэдээлэл, харилцаа холбооны технологийн дэвшил, инновац нэвтрүүлэх замаар бүтээмж, үр ашгийг дээшлүүлнэ.

Биелэлт: Засгийн газрын тусгай сангуудын үйл ажиллагааг иргэд, хувийн хэвшлийг дэмжихэд чиглүүлэн, олон нийтэд нээлттэй, ил тод, хяналттай тогтолцоонд бүрэн шилжүүлсэн цахим систем бий болгох шаардлагатай тул энэхүү системийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, тооцоо судалгааг хийхээр ажиллаж байна.

4.1.5.Бүх нийтийн мэдээлэл, харилцаа холбооны үйлчилгээний өсөн нэмэгдэх хэрэгцээ, шаардлагыг хангах дэд бүтцийг байгуулж, хамрах хүрээг өргөжүүлж, багтаамжийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Орон нутагт харилцаа, холбооны дэд бүтэц байгуулах зорилгоор Сэлэнгэ аймгийн Сайхан /Хөтөл/ сум Номгон тосгон, Хэнтий аймгийн Мөрөн сум Өлзийт тосгоныг шилэн кабелийн сүлжээнд холбох ажлыг гүйцэтгэж дууссан. Мөн нийт алслагдсан 4 сум сууринг шилэн кабелийн сүлжээнд холбох зорилтын дагуу Говь-Алтай аймгийн Алтай сумыг “МХС” ТӨХК-ийн хөрөнгө оруулалтаар, Дорноговь аймгийн Хөвсгөл, Хатанбулаг сумдыг улсын төсвийн (ГЕГ-1.2 тэрбум) хөрөнгө оруулалтаар тус тус шилэн кабелийн сүлжээнд холбосон. Одоогийн байдлаар нийт 8 сумаас бусад нь шилэн кабелийн сүлжээнд холбогдсон байна.

Үндэсний дата төвийн нөөц төвийг байгуулах ажил явагдаж байна. Дархан хотод Дата төвийн нөөц төвийг байгуулах төслийн барилгын засал, гадна цахилгаан, дэд станц, хөргөлтийн систем болон хос цахилгаан генераторын ажлууд хийгдсэн. Дата төвийн үндсэн төхөөрөмжүүдийг барилгын дотор суурилуулах ажил эхлээд байна.

Цахим худалдааны чухал хэсэг болох Монгол улсын шуудангийн нэгдсэн кодыг гишүүн улсуудад таниулах, улмаар цахим худалдааны томоохон сайтуудад ашиглаж хэвшихэд дэмжлэг үзүүлэх тухай 2020 оны 1/65 тоот албан бичгийн Дэлхийн шуудан холбоонд хүргүүлэв. Мөн олон нийтэд таниулах үүднээс www.zipcode.mn цахим хуудасны англи хэл дээрх сонголтыг хөгжүүлсэн.

4.1.6.Үндэсний ашиг сонирхлыг хамгаалсан төр, иргэн, хувийн хэвшлийн мэдээллийн бүрэн бүтэн, нууцлагдсан, хүртээмжтэй байдлыг хангасан мэдээллийн аюулгүй байдлын тогтолцоог бэхжүүлж, чадавхыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Төрийн нэгдсэн сүлжээ болон үндэсний дата төв дээр байрлах өгөгдлийн сангийн бүсүүд болон төрийн үүлэн тооцооллын систем хоорондын хандалтыг хянах, аюулгүй байдлыг сайжруулах зорилгоор хамгаалалтын фаерволл төхөөрөмжийг суурилуулсан. Төрийн үйлчилгээний операторын болон нэгдсэн портал /www.e-mongolia.mn/ системд Тагнуулын ерөнхий газрын Мэдээллийн аюулгүй байдлын газраар эрсдлийн үнэлгээ хийлгэж, гарсан дүгнэлтийн дагуу мэдээллийн аюулгүй байдлын техник програм хангамжийг сайжруулах талаар арга хэмжээ авч ажиллаж байна. Монгол Улсад IPv6 нэвтрүүлэх бодлогын баримт бичгийн эхний төслийг боловсруулж байна.

4.1.7. Бүх нийтийн харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн суурь мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлнэ.

Биелэлт: Төрөл бүрийн салбарын байгууллагууд төрийн үйл ажиллагаанд МХТ-ийн инновацийг нэвтрүүлэх олон ажил санаачилж хийж байна. Боловсролын яамны удирдлагын түвшинд салбарын статистик мэдээлэл, хөрөнгө оруулалтын явцын мэдээлэл, үндсэн тоон мэдээллийг бодит хугацааны горимоор гар утасны аппликешн болон веб хөтөч ашиглан харж, салбарын үйл ажиллагааны төлөвлөлтийг хийж байна. Мөн сургуулийн өмнөх боловсрол болон ерөнхий боловсролын сургуулийн суралцагчийн ирцийн мэдээллийг Боловсролын салбарын мэдээллийн систем ашиглан бүртгэж, үр дүнг нь сургууль, аймгийн боловсролын газар, яамны түвшинд нэгтгэж харуулдаг боллоо.

Олон улсын стандартад нийцсэн мэдээлэл, харилцаа холбооны технологийн суурь мэдлэг, ур чадвар олгох бүх нийтийн сургалтыг зохион байгуулах чиглэлээр Фэйсбүүк групптэй хамтын ажиллагаа эхлүүлсний үр дүнд Харвард их сургуулийн Беркман Клейн төвийн мэргэжилтнүүдийн боловсруулсан "Digital literacy library" буюу "Тоон бичиг үсгийн номын сан" хөтөлбөрийг 2019 оны 4 дүгээр сард хэрэгжүүлж эхэлсэн. Ерөнхий боловсролын сургуулийн 11-18 насны хүүхдүүдийг цахим орчин болон нийгмийн мэдээллийн сүлжээнд зөв зохистой хэрэглээг бий болгон төлөвшүүлэхэд чиглэсэн 5 бүлэг 18 зүйл бүхий "Тоон бичиг үсэгтэн" сургалтын хөтөлбөрийн төслийг орчуулан боловсруулж, ерөнхий боловсролын сургуулийн багш нарт зориулан гарын авлага хэлбэрээр бэлтгэн хэвлүүлэв.

4.1.8. Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны мэдээллийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлж, иргэд, олон нийтийн оролцоог хангана.

4.1.9. Мэдээллийн технологийн энтрепренёр, гарааны бизнес эрхлэгчдийг дэмжиж, үндэсний тоон контентыг хөгжүүлж, эдийн засгийн эргэлтэд оруулна.

Биелэлт: Төвийн бүсэд тоон контент үйлдвэрлэлийн инкубатор төв байгуулах зорилгоор судалгаа, төслийн санал боловсруулж байна. "Тоон контентын хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр" боловсруулаад байна.

Мэдээллийн технологийн чиглэлээр нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх мэргэжлийн сургалтын "МКIT" төвтэй хамтран найман төрлийн нарийн мэргэжлийн сургалтыг иргэдэд үнэ төлбөргүй зохион байгуулж байна. 1,893 залуусыг сургалтдаа үнэ төлбөргүй хамруулснаас 835 нь сургалтыг амжилттай төгссөн. Энтрепренёршипийн чадавхийг бэхжүүлэх хөтөлбөрийн хүрээнд "Мэдээлэл технологийн Үндэсний парк" ТӨААТҮГ, Азийн бизнесийн холбоотой хамтран 10 долоо хоногийн "Access Asia" Экспортын хурдасгуур хөтөлбөрийг 2019 оны 4 дүгээр сараас 6 дугаар сарын хооронд зохион байгуулсан.

4.1.10.Төрийн албаны хүний нөөцийн удирдлагын мэдээллийн санг цалингийн нэгдсэн системтэй холбож, орон тоо, цалин хөлсний зардлын төлөвлөлт, хэрэгжилт, хяналтыг сайжруулна.

Биелэлт: Төрийн албаны зөвлөлийн хүний нөөцийн удирдлагын систем дэх албан хаагчдын мэдээлэлд суурилж 2020 оны 12 дугаар сарын 10-ны байдлаар төсвийн 3,984 байгууллагын 149,692 албан хаагчийн цалин хөлсийг ТАЦНС-д тооцоолж 94,8 тэрбум төгрөгийн цалингийн гүйлгээг Монголбанкны банк хоорондын багц гүйлгээний АСН+ системээр илгээж төрийн албан хаагчдын нэрийн дансанд шилжүүлсэн.

Мэргэшсэн, хариуцлагатай төрийн алба

4.2.Төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааны давхардлыг арилгах, төрийн чиг үүргийн уялдааг хангах замаар бүтэц, зохион байгуулалтыг оновчтой, цомхон болгоно.

4.2.1.Төрийн бүх шатанд байгаа авлигыг таслан зогсоох, урьдчилан сэргийлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлж, авлигын гэмт хэргийн хөөн хэлэлцэх хугацааг нэмэгдүүлж, төр иргэдийн мэдээлэл солилцох тогтолцоог боловсронгуй болгоно.

4.2.2.Төрийн захиргааны байгууллагад чиг үүргийн иж бүрэн шинжилгээ хийж, чиг үүргийг оновчтой болгож, ажил үүргийн давхцалыг арилгах бодлогын шинэчлэлийг эхлүүлнэ.

4.2.3.“Цахим Монгол” арга хэмжээний хүрээнд зөвшөөрлийн цахим бүртгэл, хяналтын нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлж, төрөөс олгох зөвшөөрлийн тоог цөөлж, олон шат, дамжлагыг багасгах, бизнест ээлтэй хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх, хяналт тавихтай холбоотой харилцааг боловсронгуй болгоно.

4.2.4.Төрийн болон нийтийн өмчийн үр ашигтай, зохистой ашиглалт, хэрэглээг дэмжиж, удирдлага, зохицуулалтын тогтолцоог бүрдүүлэх замаар төрийн өмч үнэгүйдэх асуудлыг таслан зогсооно.

Биелэлт: Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд уг хуулийн төсөлд Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын чиг үүргийг тодорхой болгож тусгав.

2020 онд төлөвлөгөөт 35, гүйцэтгэлийн 10 болон төлөвлөгөөт бус шалгалтыг тухай бүр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс төлөвлөгөөт 19, гүйцэтгэлийн 10, төлөвлөгөөт бус 7 хяналт шалгалтыг гүйцэтгэсэн бөгөөд төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын дүнгээр 21,290.74 сая төгрөгийн зөрчил илэрч цаашид авч хэрэгжүүлэх 84 арга хэмжээ, холбогдон гарсан тогтоол шийдвэрийн 104 арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх үүрэг, даалгаврыг холбогдох хуулийн этгээдэд өгсөн байна.

2020 онд 7 төсөвт байгууллагын эд хөрөнгийн эзэмшилт, захиран зарцуулалтын байдалд төлөвлөгөөт системийн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлсэн дүнгээр 370.4 сая төгрөгийн зөрчил илэрсэн бөгөөд төсвийн хөрөнгөөр бий болж байгаа эд хөрөнгөд Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газраас хуулийн дагуу бүртгэх, олж авах зөвшөөрөл авдаггүй, төрийн өөрийн өмчийн эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээ байгуулахдаа холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу ажилладаггүй байдал нийтлэг тогтоогдсон. Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газрын хуралдаанд танилцуулсан шалгалтын дүнгээр цаашид авч

хэрэгжүүлэх 33 арга хэмжээ, тогтоол шийдвэрийн 36 арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үүрэг даалгаврыг тус тус өгсөн байна.

4.2.5.Төрийн албан хаагчийн үйл ажиллагааг үнэлэхдээ ажлын гүйцэтгэл, үйлчлүүлэгчийн үнэлгээ, ёс зүй, сахилга хариуцлагыг шалгуур болгож, ёс зүйн зөрчил гаргасан төрийн алба хаагчид хүлээлгэх хариуцлагыг чангатгана.

4.2.6.Төрийн албаны хүний нөөцийг чадавхжуулж, төрийн албан хаагчийн сургалтын байгууллагын материаллаг орчныг сайжруулж, орчин үеийн шаардлагад нийцсэн сургалтын орчин, дэд бүтэц бий болгоно.

4.2.7.Бүх нийтэд хүний эрх, жендэрийн боловсрол олгох үндэсний тогтолцоог хөгжүүлж, жендэрийн тэгш байдлыг хангах бодлого баримтална.

Биелэлт: Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн 18.4-т заасны дагуу Хороо нь төрийн захиргааны төв байгууллагад Төрийн нарийн бичгийн даргаар ахлуулсан салбар зөвлөл, орон нутагт Засаг даргаар ахлуулсан салбар хороотой бөгөөд одоогоор улсын хэмжээнд 14 яамны жендэрийн салбар зөвлөл, 21 аймаг, нийслэл, нийслэлийн 9 дүүрэгт салбар хороо нийт 45 салбар зөвлөл, хороо үйл ажиллагаа явуулж байна. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний чадавхыг нэмэгдүүлэх хүрээнд бүсийн болон цахим, танхимын нийт 20 удаагийн сургалтыг 2493 төрийн албан хаагч, иргэний нийгмийн байгууллага, багш судлаач нарыг чадавхжуулж ажиллаа. Жендэрийн чиглэлээр үндэсний хэмжээнд төрийн захиргааны, төрийн бус байгууллага, олон улсын байгууллагын 105 сургагч багш бэлтгэгдлээ.

Барилга, хот байгуулалтын салбарт жендэрийн талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг жил бүр Төрийн нарийн бичгийн даргаар батлуулан яамны дотоод сүлжээ, вэбсайтад байрлуулан, албан бичгээр харьяа байгууллагуудад хүргүүлэн хэрэгжүүлэх чиглэлийг өгч, ажиллаж байна. Барилга, хот байгуулалтын сайд 21 аймгийн Засаг дарга нар, НЗД-тай байгуулсан 2020 оны гэрээнд “Салбарын хэмжээнд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах бодлого, чиглэлийг баримтлан зохистой хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зэрэг үйл ажиллагааг явуулж, Барилга, хот байгуулалтын салбарт жендэрийн талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлж, тайлагнах” асуудлыг тусган хэрэгжүүлж, ажиллах чиглэлийг өгч ажилласан.

4.2.8.Шийдвэр гаргах түвшин дэх эмэгтэйчүүдийн төлөөллийг нэмэгдүүлж, улс төр, эдийн засаг, нийгмийн амьдралын бүх хүрээнд эмэгтэйчүүд үр дүнтэй оролцох, манлайлан ажиллах тэгш боломжоор хангана.

4.2.9.Үндэсний стандартуудыг олон улсын түвшинд нийцүүлж шинэчилнэ.

4.2.10.Нийгмийн зөвшилцөлд үндэслэсэн түншлэлийн хүрээнд шийдвэр гаргах бүх шатанд төр, иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод, хувийн хэвшил зөвлөлдөх, санал авах, гаргасан шийдвэрийн биелэлтэд хяналт тавихад оролцдог оновчтой тогтолцоог бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Барилгын салбарын зарим чиг үүргийг гэрээгээр гүйцэтгэж байгаа “Монголын барилгачдын нэгдсэн холбоо” ТББ болон сургалт эрхлэгч байгууллагууд, сургалтын үйл ажиллагаа, орчин, байртай танилцах ажлыг хуваарийн дагуу зохион байгуулж, тайлагнасан. 12 төрийн бус байгууллагын сургалтын үйл ажиллагаатай танилцсан. 2020 онд 85 удаагийн сургалт зохион байгуулагдаж, 1939 инженер, техникийн

ажилтанд мэргэшсэн, зөвлөх инженер, архитектор, төсөвчин, эдийн засагч, тэргүүлэх төсөвчин мэргэшлийн зэрэг шинээр олгох, сунгах ажлыг удирдлага, зохицуулалтаар хангаж ажилласан. Эдгээрийн 1106 ИТА-д мэргэшлийн зэрэг сунгаж, 833 ИТА-д шинээр зэрэг олгуулах ажлыг зохион байгуулсан. Гурван талт хэлэлцээрийн биелэлтийг дүгнэж, 2021 оны гэрээний төслийг хянан, гэрээ байгуулах бэлтгэлийг хангаж байна.

4.2.11. Гадаадад ажиллаж, амьдарч байгаа иргэдийг эх орондоо эргэн ирж ажиллах, хилийн чанадаас улс орныхоо эдийн засаг, нийгмийн хөгжилд хувь нэмэр оруулах таатай нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Амар тайван, аюулгүй нийгэм

4.3. Иргэдийн аюулгүй, амар тайван байдлыг хангана.

4.3.1. Улсын хилийн халдашгүй дархан байдал, хил орчмын нутаг дэвсгэрийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор хилийн торон саадыг шинэчилж, хил хамгаалах албаны үйл ажиллагаанд орчин үеийн техник, технологийн дэвшлийг ашиглана. Хилчдийн нийгмийн хамгааллыг сайжруулах, хүний нөөцийг нэмэгдүүлнэ. Хилийн анги, салбаруудын автомашины парк шинэчлэлийг үе шаттайгаар хийнэ.

Биелэлт: Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 1.0 тэрбум төгрөгөөр 2021 онд улсын хил хамгаалалтын зориулалтын инженерийн байгууламжийн шинэчлэлийг эхлүүлэх бэлтгэл ажлыг эхлүүлэн ажиллаж байна. Хилийн Эрээнцав, Хавирга, Ханх, Цагаануур, Ханги, Булган боомтуудыг “Дохиолол, хяналт, хамгаалалтын нэгдсэн систем”-ийг нэвтрүүлж, тоног төхөөрөмжийг суурилуулсан. Шалган нэвтрүүлэх албанд хүний биеийн давхцахгүй өгөгдөлд суурилсан технологи нэвтрүүлэх зорилгоор шаардлагатай техник, хэрэгслийг худалдан авч, туршилтын ажлыг эхлүүлсэн.

4.3.2. Дэвшилтэт технологи бүхий камержуулалтын нэгдсэн системийг нэвтрүүлж, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, таслан зогсоох цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр гэмт хэрэг, зөрчлийн гаралтыг бууруулж, нийтийн хэв журам, аюулгүй байдлыг хангана.

Биелэлт: 2020 онд нийт 812 /үүнээс “гар” буюу үүргийн 710, суурин 51, автомашины 51/ радио станцыг цагдаагийн байгууллагын төсвөөр, 130 станцыг аймаг, нийслэлийн нутгийн захиргааны байгууллагын санхүүжилтээр тус тус олгож, давхардсан тоогоор 1717 радио станцыг засварлаж ажилласан. “16 аймаг, хүн амын төвлөрөл ихтэй 4 сумын төвийн ус хангамжийн эх үүсвэрийн барилга байгууламж, Эрдэнэт, Дархан, Дорнод, Амгалангийн дулааны цахилгаан станц, “ДЦС-2” ТӨХК-ийг дотоодын цэргийн төсөвт хамгаалалтад авахад шаардагдах орон тоо, төсөв зардлын тооцооны төсөл”-ийг бэлтгэв.

2021 оны 1 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн шинээр хэсгийн байцаагч 260, хороо хариуцсан цагдаа 21, эргүүлийн офицер 34, эргүүлийн цагдаа 36, зохицуулагч 50, хүүхдийн байцаагч 103, мөрдөгч 17, сүлжээний инженер 20, сэтгэл зүйч 20, эрүүгийн мөрдөгч 10, дотоодын цэргийн 79, нийт 650 орон тоог нэмэгдүүлэхэд шаардагдах төсвийг шийдвэрлэж, орон тооны нөхөн хангалтыг хийхээр бэлтгэл ажлыг хангаж байна.

4.3.3. Эмэгтэйчүүд, хүүхэд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийг хангах түр хамгаалах байрыг байгуулж, хуульд заасны дагуу мэдээллээр хангана.

Биелэлт: “Гэрч, хохирогчийг хамгаалах, туслалцаа үзүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн хүрээнд 2020 онд улсын хэмжээнд 104 хамгаалалтын арга хэмжээгээр 101 хүний аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг эрсдэлгүй зохион байгуулж ажилласнаас аюулгүй газарт түр байрлуулах 6 хамгаалалтын арга хэмжээгээр 10 хүнийг хамгаалалтад авч, холбогдох арга хэмжээг зохион байгуулсан. Улсын хэмжээнд 2019 онд 30 түр хамгаалах байр үйл ажиллагаа явуулж байсан бол 2020 онд 2 байр шинээр байгуулсан. Монгол Улсын Засгийн газар, Азийн хөгжлийн банк хооронд байгуулсан буцалтгүй тусламжийн гэрээний дагуу, “Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн эсрэг гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх төсөл”-ийн хүрээнд нийслэлийн Налайх дүүрэг, Увс, Сэлэнгэ, Сүхбаатар аймгуудын түр хамгаалах байрны барилгын засварын ажлуудыг дуусгаж, ашиглалтад хүлээн авсан.

4.3.4. Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих, түүнтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.

Биелэлт: “Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлттэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх хоёрдугаар шатны төлөвлөгөөг 2020 оны 4 дүгээр сарын 10-ны өдөр баталж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Төлөвлөгөөнд мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлттэй тэмцэх чиглэлээр 2020-2021 онд 5 бүлэг, 49 төрлийн ажил, арга хэмжээг зохион байгуулахад улсын төсвөөс 1.037 сая, орон нутгийн төсвөөс 100.0 сая, гадаадын зээл, тусламжаар 150.0 сая төгрөгийг тус тус зарцуулахаар тусгасан.

Мансууруулах үйлчилгээтэй зэрлэг олсны ургамал /каннабис/-ын тархац тогтоогдсон Төв, Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Орхон, Булган, Хөвсгөл, Хэнтий, Дорнод, Сүхбаатар, Дорноговь аймгийн 1918.5 га талбайд “Устгал” нэгдсэн арга хэмжээг 2020 оны 6, 7 дугаар сард үр дүнтэй зохион байгуулсан. Мансууруулах үйлчилгээтэй ургамал /каннабис/-ыг хууль бусаар олж авах, тээвэрлэх, бэлтгэх, боловсруулах, борлуулах гэмт хэргийн нөхцөл байдалд үнэлэлт дүгнэлт өгч, энэ төрлийн гэмт хэргийг илрүүлэх, таслан зогсоох, урьдчилан сэргийлэх, урсгал, нийлүүлэлтийг хязгаарлах, хяналт шалгалтыг эрчимжүүлэх зорилгоор “Хавх” хэсэгчилсэн арга хэмжээг зохион явуулж, 71 холбогдогчтой 44 гэмт хэргийг илрүүлсэн.

Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодистой холбоотой гэмт хэрэгт холбогдох эрсдэлтэй 13-25 насны зорилтот бүлгийг хүүхэд, залуучуудын дунд 10,000 респонденттой 6 модуль бүхий тандалт, судалгааны ажлыг хийж байна.

4.3.5. Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийг бэлгийн мөлжлөг, хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртөж хохирохоос урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийн арга хэмжээг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан өргөжүүлнэ.

Биелэлт: Төрийн бус байгууллагатай хамтын ажиллагааны хүрээнд “Хүйсийн тэгш эрхийн төв”-д 3, “Талита Ази” ТББ-д 4, нийт 7 бэлгийн хүчирхийллийн гэмт хэргийн хохирогч болсон иргэнийг, хүүхэд хамгаалах /107/ төв /108/-ийн хамгаалах байранд 5 иргэнийг тус тус байрлуулж, сэтгэл заслын үйлчилгээг үзүүлж, хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлсэн.

Хүүхдийг гэмт хэрэг, зөрчил, бэлгийн хүчирхийлэл, аливаа эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, хүүхдийн эрхийг хамгаалах, аюулгүй байдлыг хангахад эцэг, эх, асран хамгаалагчийн үүрэг, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх зорилгоор “Сүүдэр бүү тусга” ухуулга нөлөөллийн аяныг Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, “Олон улсын байгууллагын санхүүжилт бусад аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын дэмжлэгтэйгээр энэ оны 9, 10 дугаар саруудад улсын хэмжээнд зохион байгуулсан. Тус аяныг олон нийтэд сурталчлах, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр төрийн 156, төрийн бус 122 байгууллага, 1135 аж

ахуйн нэгжтэй хамтран сургалт сурталчилгаа 675, зөвлөгөөн 58, хэлэлцүүлэг 44, өдөрлөг 53 удаа зохион байгуулж, нийт 949 байгууллага, 90545 иргэнийг хамруулсан.

4.3.6. Ялын бодлогыг нийгмийн хөгжлийн чиг хандлагатай уялдуулах, ялтныг хөдөлмөрлөх нөхцөлөөр хангах замаар гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол барагдуулалтыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Зорчих эрхийг хязгаарлах ялыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай цахим бугуйвч, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах ажил хийгдэж байна. Аймаг, нийслэл дэх шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар, хэлтэст хорихоос өөр төрлийн ял эдлүүлэх ажиллагаа хариуцсан ахлах шийдвэр гүйцэтгэгч, шийдвэр гүйцэтгэгч, техник хяналтын ажилтны нийт 36 орон тоог шинээр нэмсэн. Шинэчлэн батлагдсан Эрүүгийн хуулийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд 21 хорих ангийг бүсчилсэн хэлбэрээр нээлттэй, хаалттай тогтолцоонд шилжүүлэх шаардлагатай болсонтой холбогдуулан аймгуудыг баруун, зүүн, хангайн, говь, төвийн гэсэн 5 бүсэд хувааж, Эрүүгийн хуулийн хэрэгжилтийг хангах ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.

4.3.7. Шүүхийн шинжилгээний үйл ажиллагаанд судалгаа, техник, технологийн ололтыг нэвтрүүлж, шүүхийн шинжилгээний байгууллагын бие даасан, хараат бус байдлыг хангана.

4.3.8. Монгол Улсын түүх соёлд холбогдох гадаад улсад хадгалагдаж байгаа баримтыг эх нутагт нь байршуулж, үндэсний санах ой болох архивын баримтын хадгалалт, хамгаалалтын нөхцөлийг сайжруулж, архивын баримтыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулна.

Биелэлт: "Монгол Үндэстний үнэлэмж" цогц арга хэмжээний төслийг боловсруулсан бөгөөд энэ хүрээнд ирэх жилүүдэд гадаадын улсуудад хадгалагдаж байгаа манай түүх, соёлд холбогдох үзмэр, дурсгалын зүйлсийг худалдан авахаар төлөвлөж буй бөгөөд энэхүү арга хэмжээний төсөвт (9 тэрбум 350 сая төгрөг) батлагдсан болно. Гадаад улсад хадгалагдаж байгаа баримтаар Үндэсний архивын сан хөмрөгийг 351 баримтаар бүрдүүлсэн. Үүнд: ОХУ-ын Кино, гэрэл зураг, дуу авианы баримтын архиваас болон Данийн Хааны музейн сан хөмрөгт буй баримтаас гэрэл зураг, дүрс бичлэгийн баримтын хуулбарыг хүлээн авсан.

4.3.9. Гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүний бүртгэл, мэдээлэл, хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгоно.

Биелэлт: НҮБ-ын Терроризмтой тэмцэх албанаас хэрэгжүүлж буй зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн дэвшилтэд систем /goTravel/-ийг Монгол Улсад нэвтрүүлэх зорилгоор төрийн байгууллагуудаас гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналыг эцэслэж, "goTravel" буюу "API/PNR"-ийн үйлчилгээг Монгол Улсад нэвтрүүлэх чиглэлээр Засгийн газрын тогтоолд өөрчлөлт оруулах саналыг 2020 оны 10 дугаар сарын 07-ны өдөр Гадаадын иргэн, харьяатын газраас ХЗДХЯ болон Тагнуулын ерөнхий газарт танилцуулсан. Тагнуулын ерөнхий газраас Терроризмтой тэмцэх зөвлөлийн хурлаар уг асуудлыг хэлэлцүүлж, Засгийн газарт танилцуулахаар тогтсон.

4.3.10. Ачаа болон нийтийн зорчигч тээвэрлэлтийн зориулалттай тээврийн хэрэгсэл автомашины камертай байх стандартыг тогтоож, баруун гар талдаа жолооны хүрдтэй тээврийн хэрэгслийн импортыг үе шаттайгаар хязгаарлах, зам тээврийн осол, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх үр нөлөөтэй бодлогыг хэрэгжүүлэх замаар замын

хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж, зам тээврийн осол, түүнээс үүдэх хор уршгийг бууруулна.

Биелэлт: Автотээврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг УИХ-д өргөн бариад байна. Энэхүү хуулийн төслийн шинэчилсэн найруулгын хүрээнд баруун талдаа жолооны хүрдтэй тээврийн хэрэгслийн импортыг хориглох, 7-оос дээш жилийн насжилттай тээврийн хэрэгслийн импортыг бууруулах УИХ-ын тогтоолын төслийг боловсруулан хүргүүлээд байна. Мөн ачаа, зорчигч тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааг сайжруулах үүднээс GPS системийг нэвтрүүлсэн бөгөөд цаашид RFID цахим технологийг нэвтрүүлэх "Зам, тээврийн салбарын зарим үйл ажиллагааг цахимжуулах дунд хугацааны дэд хөтөлбөр"-ийг боловсруулан батлуулаад байна.

4.3.11.Гамшгаас хамгаалах төрийн үйлчилгээг байгууллага, иргэдэд шуурхай хүргэх, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор Онцгой байдлын байгууллагын техник, тоног төхөөрөмжийн стандартын түвшин, хангалтыг дээшлүүлж, гамшгийн үеийн харилцаа холбоог сайжруулна. Цаг агаарын аюул, гамшгийн үед үзэгдэлд суурилсан амжиж анхааруулах орон нутгийн мэдээг үүсгэж, аймаг, сумын төвөөс малчдад хүргэн түгээж, бэлэн байдалд орох боломж бүрдүүлэх зорилгоор орон нутгийн мэдээлэл холбооны эргэх холбоо бүхий цогцолборуудыг эрсдэл өндөртэй бүсүүдэд байгуулна.

4.3.12.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тогтолцоог боловсронгуй болгож, олон улсын санхүүгийн зах зээлтэй холбогдсон санхүүгийн системийг хөгжүүлнэ.

4.3.13.Иргэдийн эрүүл бүтээгдэхүүн хэрэглэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүйн үзүүлэлтүүдийг өндөр нарийвчлалтай тодорхойлж, хууль тогтоомж, стандартын хэрэгжилтийг эрсдэлд суурилсан хяналтаар чанд мөрдүүлнэ.

Биелэлт: Хилийн хорио цээрийн хяналтын чадавхыг бэхжүүлэх зорилгоор Ургамал, малын эрүүл ахуй, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах арга хэрэгслийг сайжруулах төсөл (МОН-3313)-ийн хүрээнд Замын-Үүд, Сүхбаатар боомт дахь ХМХА, Дархан-Уул аймгийн МХГ-ын ХМХХ-ийн улсын байцаагчдыг түргэвчилсэн шинжилгээний 150,000 ам.долларын 15250 ширхэг багаж хэрэгслээр хангасан. Ургамал, малын эрүүл ахуй, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах арга хэрэгслийг сайжруулах төсөл (МОН-3313)-ийн хүрээнд нийт 69 төрлийн лабораторийн тоног төхөөрөмж, 43 төрлийн урвалж бодис, 19 төрлийн зөөврийн хяналтын багаж, 19 төрлийн тавилга эд зүйлийг 2020 онд лабораториудад хүлээлгэн өгөхөөс Лабораторийн тоног төхөөрөмж нийлүүлэх компанийг сонгон шалгаруулан 244 300\$ үнэ бүхий нийт 19 төрлийн 519 ширхэг тавилга хэрэгслийг Замын-Үүд, Сүхбаатар боомт дахь ХМХА, Дархан-Уул аймгийн мэргэжлийн хяналтын газрын лабораториудад хүлээлгэн өгсөн. Realtime PCR багажийг ашиглан махны төрөл болон бактерийн төрөл зүйл тодорхойлох, арга аргачлалыг бүрэн нэвтрүүлэв.

4.3.14.Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах үүднээс стратегийн зориулалттай нөөцийн бараа, материалын нэр төрөл, тоо хэмжээг нэмэгдүүлж, бараа материалын хадгалалт, хамгаалалтыг сайжруулж, хөргүүр бүхий автоматжуулсан махны зоорь, хүнсний бүтээгдэхүүн хадгалах зориулалт бүхий иж бүрэн механикжуулсан хүнсний агуулах, газрын тосны бүтээгдэхүүнийг хадгалах зориулалттай агуулахын цогцолбор байгуулна.

4.3.15.Салбар дунд ашиглах "Агаарын аврах хүчин" байгуулна.

4.3.16.Бүтээгдэхүүн үйлчилгээний чанар, хүрээлэн байгаа орчны эрүүл, аюулгүй байдлыг хангахад шаардлагатай хэмжил зүйн эталоныг хөгжүүлнэ.

4.3.17.Газрын тосны бүтээгдэхүүн, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн хадгалалт, хамгаалалт, тээвэрлэлтийн үеийн аюулгүй байдал, хяналтыг сайжруулна.

Биелэлт: Улсын Их Хурал 2020 оны 1 дүгээр сарын 30-ны өдөр Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийг баталсан. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн хадгалалт, хамгаалалт, тээвэрлэлтийн үеийн аюулгүй байдал, хяналтыг сайжруулах ажлын хүрээнд Засгийн газрын 2019 оны 313 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм”-д 2020 оны 174 дүгээр тогтоолоор нэмэлт, өөрчлөлт оруулж батлав.

4.3.18.Архидан согтуурахтай хийх тэмцлийг эрчимжүүлж архинд донтох эмгэгтэй хүнд үзүүлэх эмчилгээ, үйлчилгээний үндэсний чадавхыг бэхжүүлнэ. Архидан согтуурахтай тэмцэх сангийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг авна.

Биелэлт: Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг Засгийн газрын 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн дэмжиж, хуулийн төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсэн болно.

Хараат бус бие даасан шүүх, хүний эрхийг дээдэлсэн эрх зүйн шинэтгэл

4.4.Шүүгчийн хараат бус, шүүхийн бие даасан байдлыг хангаж, хүний эрх, эдийн засаг, бизнесийн орчныг дэмжсэн хууль тогтоомжийн шинэчлэлийг хийж, шударга ёс, хууль ёсыг бэхжүүлнэ.

4.4.1.Орон тооны гишүүдээс бүрдсэн Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сахилгын хороог байгуулах замаар шүүгчийн хараат бус, шүүхийн бие даасан байдлыг бэхжүүлж, иргэн, захиргааны шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг сайжруулах хууль, эрх зүй, зохион байгуулалтын цогц арга хэмжээг авна.

Биелэлт: Монгол Улсын Шүүхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон бусад хуулийн төслийг Улсын Их Хурлын 2020 оны 01 дүгээр сарын 15-ны өдрийн чуулганаар баталсан.

4.4.2.Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн хараат бус, бие даасан, ил тод байдлыг хангаж, Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож Үндсэн хууль ёс, хууль дээдлэх ёс, хүний эрхийг хангах тогтолцоог боловсронгуй болгоно.

Биелэлт: Монгол Улсын цэцийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын хуулийн төслийг боловсруулахад шаардлагатай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ болон гадаад орны харьцуулсан судалгааг хийлгүүлж, хуулийн төслийн үзэл баримтлалын төсөл болон хуулийн төслийн эхний хувилбарыг боловсруулсан. Мөн 2020 оны 9 дүгээр сарын 15-ны өдөр салбарын холбогдох судлаач, эрдэмтэдтэй уулзалт хийж, хуулийн төсөл боловсруулах Ажлын хэсгийг шинэчлэн байгуулсан бөгөөд хуулийн төслийг боловсруулж байна.

4.4.3.Хуульчийн мэргэжлийн шалгалт, үргэлжилсэн сургалт, хууль зүйн чиглэлийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын хөтөлбөрийн магадлан итгэмжлэлийг зохион байгуулах чиг үүргийг хэрэгжүүлэх, хуульчдын мэргэжлийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагыг бэхжүүлж, эдийн засаг, бизнесийн эрх зүйгээр мэргэшсэн хуульчдыг бэлтгэнэ.

Биелэлт: Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг эцэслэн боловсруулаад байна.

4.4.4.Эх газрын эрх зүйн бүлийн хэв шинж, философид суурилсан Монгол Улсын үндэсний язгуур ашиг сонирхолд нийцсэн, хүний эрхийг дээдэлсэн, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжсэн урт хугацааны “Эрх зүйн шинэтгэл II” арга хэмжээг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: 2050 он хүртэлх Монгол Улсын эрх зүйн шинэтгэлийн хөтөлбөрийг боловсруулах Ажлын хэсгийг байгуулж, хөтөлбөрийг боловсруулахаар ажиллаж байна.

4.4.5.Гэмт хэргийн хохирогч болсон хүүхэд, хүүхдийн тэтгэмж тогтоох болон газар өмчлөх эрх нь хөндөгдсөн төлбөрийн чадваргүй иргэний хууль зүйн туслалцаа авах эрхийг хангах хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг 2020 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн дэмжиж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

4.4.6.Хувийн өмч, хөрөнгө оруулалт, оюуны өмчийн эрхийн хамгаалалтыг сайжруулан бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлж, цахим гэрээ, хэлцлийн хууль, эрх зүйн орчныг сайжруулан цахим орчинд хийгдсэн гэрээ, хэлцлийг шүүхэд нотлох баримтаар тооцох, шүүхийн зарим үйл ажиллагааг цахимжуулж, баялаг бүтээгч, хувийн хэвшлийг дэмжих хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.

Биелэлт: Зохиогчийн эрх болон түүнд хамаарах эрхийн тухай, Патентын тухай, Барааны тэмдэг, газар зүйн заалтын тухай хуулийн төслийг 2020 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн дэмжиж, Улсын Их Хуралд 2020 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн.

4.4.7.Эрүүгийн хууль тогтоомжийн эрх зүйн шинэчлэлийг гүнзгийрүүлж, гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх тогтолцоо, бодлого, арга барилыг боловсронгуй болгоно.

Биелэлт: Эрүүгийн хууль нэмэлт өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулж байна. Зөрчлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд торгох шийтгэлийг хугацаандаа төлбөл 50 хувиар бууруулах саналыг тусгаж, шинээр зарим төрлийн зөрчилд сануулах шийтгэлийг тусгах талаар санал боловсруулаад байна.

4.4.8.Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, мал хулгайлах гэмт хэргийг бууруулна.

Биелэлт: Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах ажлын хүрээнд хуулийн хэрэгжилтийн үр нөлөөний үнэлгээг хийсэн бөгөөд хуулийн төслийн анхны хувилбарыг боловсруулж, холбогдох байгууллагаас санал авахаар ажиллаж байна.

4.4.9.Хууль тогтоомжийн төсөл санаачлах хүрээ, хязгаарыг тодорхойлж, хуулийн төслийн боловсруулалтын чанарын үр нөлөөг дээшлүүлж, хуулийн хэрэгжилтийг үнэлэх, хууль тогтоомжийг сурталчлах, эрх зүйн мэдээ, мэдээллээр хангах байнгын механизмыг бүрдүүлж, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлнэ.

4.4.10.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн бүртгэл, ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулж, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн засаглалыг олон улсын жишигт нийцүүлэх, газрын хууль тогтоомжийг төрийн байгууламж нэгдмэл байх зарчим болон өмчийн эрх зүйд нийцүүлэн боловсронгуй болгоно.

Биелэлт: Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай, Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн тухай хуулийн төсөл боловсруулах ажлын хүрээнд Хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг боловсруулсан бөгөөд хуулийн төсөлд холбогдох саналыг цахимаар авч тусган хуулийн төслийг боловсруулж байна.

4.4.11.Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан иргэний шашин шүтэх, эс шүтэх эрх чөлөө, эвлэлдэн нэгдэх болон мэдээлэл авах эрхээ хэрэгжүүлэх хууль, эрх зүйн орчныг сайжруулна.

Биелэлт: Ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн хуулийн төслийг Холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төсөл, Сангийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төсөл, Нийтэд тустай үйл ажиллагааны тухай хуулийн төсөл болгон 3 салган боловсруулсан бөгөөд хуулийн төслийн үзэл баримтлал, танилцуулгыг бэлтгээд байна. Уг хуулийн төслийг 3 салган боловсруулахтай холбогдуулан Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнд Холбоо, сан, нийтэд тустай үйл ажиллагааны тухай гадаад орны хуулийг харьцуулсан судалгааг 2020 оны 10-11 сард хийлгэж, ОХУ, Финлянд, Норвеги улсын Сангийн тухай хуулийг орчуулан судалсан.

4.4.12.Хууль сахиулах байгууллагын үйл ажиллагаанд хүний эрхэд суурилсан хандлагыг төлөвшүүлж, хүний эрхийн зөрчлийг таслан зогсоох эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, эрүү шүүлтээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ.

Тогтвортой, нэгдмэл гадаад бодлого

4.5.Монгол Улс уламжлалт гадаад бодлого, харилцаа, хамтын ажиллагаагаа тогтвортой хэрэгжүүлж, хөгжлийн гадаад таатай орчныг улам бэхжүүлнэ.

4.5.1.Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэн, аж ахуйн нэгжийн хууль ёсны эрх ашгийг тууштай хамгаалж, иргэдэд үзүүлэх төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан, цахимаар үзүүлэх үйлчилгээний тоо, төрлийг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Хилийн чанадад 90-ээс дээш хоног оршин суугаа иргэдийг бүртгэх программыг ГХЯ, УБЕГ, ҮСХ хамтран боловсруулж, 2018 оны 9 дүгээр сарын 10-ны өдрөөс нэвтрүүлэв. Хилийн чанадад 90-ээс дээш хоног оршин сууж буй монгол иргэд www.citizen.gov.mn цахим хуудсанд хандан сайн дурын үндсэн дээр бүртгүүлж байна. 2020 оны байдлаар нийт 25,803 иргэн бүртгүүлээд байна.

Гадаад харилцааны яамнаас иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах нөхцөлийг бүрдүүлэх, гадаад худалдааны эргэлтийг сайжруулах зорилгоор консулын төлөөлөл шинээр байгуулах, консулын албыг бэхжүүлэх асуудлаар судалгаа, статистикт тулгуурлан БНХАУ-ын Манжуур хотод Консулын газрыг 2020 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдөр үйл ажиллагааг нь эхлүүлээд

байна. Мөн АНУ-ын Чикаго хотод консулын төлөөлөл байгуулах урьдчилсан шийдвэрийг 2020 оны 2 дугаар сард Засгийн газраас гаргасан нь шийдвэр гарсан.

Гадаадад оршин суугаа иргэдийн иргэний бүртгэлийн дэлгэрэнгүй лавлагаа, мэдээллийг ДТГ-ууд УБЕГ-аас цахим шуудангаар авдаг тогтолцоог 2020 онд бүрдүүлж, 1000 орчим хүнд үйлчилгээ үзүүлээд байна.

2020 онд хар тамхи зөөвөрлөсөн, хэрэглэсэн, орон байраар хангасан зэрэг гэмт хэрэгт манай улсын 3 иргэн саатуулагдан шалгагдсан нь 2019 онтой харьцуулахад 84.2 хувиар буурсан байна.

2020 онд дипломат болон албан/сервис паспорт эзэмшигчдийг визийн шаардлагаас чөлөөлөх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Словени Улс, Бүгд Найрамдах Эквадор Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр байгуулав. Монгол Улсын энгийн паспорттай иргэд визгүй зорчих улсын тоог хоёроор нэмэгдүүлж, Парагвай, Перу улстай энэ төрлийн хэлэлцээрийг тус тус байгуулах нөхцөлийг бүрдүүлэв.

Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуульд 2020 оны 12 дугаар сарын 31-нд өөрчлөлт оруулав. Энэ хуулиар Монгол Улсын цахим виз, хилийн боомтод олгох виз, виз мэдүүлгийн төвийг нээх зэрэг виз олгох нөхцөлийг хөнгөвчлөх эрх зүйн зохицуулалт тусгагдсан тул цахим виз нэвтрүүлэх, ашиглах үйл ажиллагааны горим, аюулгүй байдлын талаарх журмуудыг боловсруулж эхэллээ.

4.5.2. Эдийн засгийн гадаад харилцаанд тэргүүлэх ач холбогдол өгч, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан экспортыг нэмэгдүүлэх, төрөлжүүлэх, гадаад худалдаанд тулгарч байгаа хүндрэлүүдийг багасгах, хөнгөвчлөх бодлогыг үргэлжлүүлнэ.

Биелэлт: Гадаад худалдааны хуулийн хэрэгцээ шаардлагын талаар судалгаа хийх, хуулийн төслийн үзэл баримтлал боловсруулах ажил хийгдэж байна.

Евразийн эдийн засгийн комиссын зөвлөлөөс Монгол Улстай чөлөөт худалдааны хэлэлцээр байгуулах боломжийг судлах хамтарсан судалгааны Ажлын хэсгийг байгуулах шийдвэр 2020 оны 9 дүгээр сарын 15-ны өдөр гарсан. Хамтарсан судалгааны анхны хуралдааныг 2020 оны 10 дугаар сарын 5-нд цахим хэлбэрээр амжилттай зохион байгуулсан. Ази, Номхон далайн худалдааны хэлэлцээрт 2020 оны 9 дүгээр сард нэгдэн орж, 2021 оны 1 сарын 01-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр хэрэгжиж эхлэв.

4.5.3. Гадаадын хөрөнгө оруулагчдын эрх ашгийг тууштай хамгаалж, дэд бүтэц, уул уурхай, эрчим хүч, хүнс, хөдөө аж ахуй, аялал жуулчлал зэрэг эдийн засгийн тэргүүлэх салбар, мега төслүүдэд гадаадын хөрөнгө оруулалт татах, хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж авахад дэмжлэг үзүүлнэ.

Биелэлт: “Хөрөнгө оруулагчаас гаргасан гомдлыг цахим хэлбэрээр бүртгэх, шийдвэрлэлтэд хяналт тавих SIRM” системийг Дэлхийн банк группын Олон улсын санхүүгийн корпорацитай хамтран хөгжүүлж, 2020 оны 6 дугаар сарын 16-ны өдөр ашиглалтад оруулсан бөгөөд системийн үйл ажиллагааг идэвхжүүлэхээр Үндэсний хөгжлийн газар, Дэлхийн банк группын Олон улсын санхүүгийн корпораци, Монгол дахь Америкийн худалдааны танхим, Монголын бизнесийн зөвлөлтэй хамтран 2020 оны 12 дугаар сарын 02-04-ний өдрүүдэд цахим хурлыг зохион байгуулсан. 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар нийт 4 гомдол хүлээн авсан ба 2 гомдол шийдвэрлэгдэж, 2 гомдол буцаагдсан болно.

Хөрөнгө оруулагчдад зориулсан Төслийн ном “Project Pitchbook 2020”-ыг 2020 оны байдлаар шинэчлэн боловсруулж, тус байгууллагын цахим хуудаснаас үнэ төлбөргүйгээр татан авахаар байршуулаад байна. Төслийн ном 2020-д уул уурхай, хүнд үйлдвэр 6, эрүүл мэнд 3, байгаль орчин, аялал жуулчлал 1, эрчим хүч 10, зам, тээвэр 5, ХАА, хөнгөн

үйлдвэрийн 6 төсөл буюу нийт 31 төсөл, мөн дээрх салбаруудад хөрөнгө оруулах боломж, давуу талуудын талаар мэдээлэл оруулж нэгтгэн гаргасан. Хөрөнгө оруулагчдад төрийн үйлчилгээ үзүүлэх зорилго бүхий “Нэг цэгийн үйлчилгээний төв”-ийг байгуулан 2019.2.25-ны өдөр нээлтээ хийсэн ба ҮХГ, УБЕГ, ТЕГ, НДЕГ, ГИХГ гэсэн төрийн 5 агентлаг, инновацийн сан, банк, нотариат, үл хөдлөх хөрөнгийн зөвлөгөө зэрэг төрийн болон хувийн байгууллагуудын нийт 62 төрлийн үйлчилгээг хөрөнгө оруулагчдад зориулан нэг цэгээс үзүүлж байна.

Хөрөнгө оруулагчийн оршин суух зөвшөөрлийн хүсэлтийг уламжлалт хэлбэрийн цаасаар ажлын 3 хоногт гаргадаг байсан бол invest-assist.gov.mn веб сайтыг 2020.3 дугаар сараас ашиглалтад оруулснаар “ХҮР” мэдээлэл солилцох төрийн системээр дамжуулан УБЕГ, НДЕГ, ТЕГ, Гадаадын иргэн, харьяатын газруудын системтэй холбогдож, ажлын 8 цагт хүсэлтийг шийдвэрлэн хариу өгдөг болсон. Систем ашиглалтад орсноос хойш 2784 хүсэлтийг хууль, дүрэм журмын дагуу шийдвэрлэсэн болно.

Хөрөнгө оруулалтыг харилцан хамгаалах тухай гэрээний загварыг Засгийн газрын хуралдаанаар батлуулсан. Гэрээний загварыг БНСУ, Энэтхэг, Вьетнам улсад тус тус хүргүүлээд байна.

Монгол Улс, АНУ-ын Эдийн засгийн бодлогын III дугаар зөвлөлдөх уулзалтыг 2020 оны 10 дугаар сарын 23-ны өдөр цахимаар зохион байгуулж, Гадаад харилцааны дэд сайд Б.Мөнхжин оролцож, визэс хайлуулах үйлдвэр байгуулахад Америкийн хувийн хэвшлийнхнийг оролцохыг урив.

4.5.4.Оросын Холбооны Улс, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улстай иж бүрэн стратегийн түншлэлийн харилцааны хүрээнд улс төр, эдийн засаг, батлан хамгаалах, худалдаа, соёл, хүмүүнлэг зэрэг бүх салбарт хамтын ажиллагаагаа гүнзгийрүүлэн хөгжүүлнэ.

Биелэлт: Гадаад харилцааны сайд Н.Энхтайван ОХУ-ын Гадаад хэргийн сайдын урилгаар 2020 оны 9 дүгээр сарын 3-5-ны өдрүүдэд тус улсад албан ёсны айлчлал хийж, “Найрсаг харилцаа, иж бүрэн стратегийн түншлэлийн тухай” Монгол Улс, Оросын Холбооны Улс хоорондын гэрээ”-г соёрхон баталсан батламж жуух бичгийг солилцов.

БНХАУ-ын Төрийн зөвлөлийн гишүүн бөгөөд Гадаад хэргийн сайд Ван И 2020 оны 9 дүгээр сарын 15-16 –ны өдрүүдэд Монгол Улсад албан ёсоор айлчилж, “Монгол, Хятадын хилийн боомт, тэдгээрийн дэглэмийн тухай Монгол Улсын Засгийн газар, БНХАУ-ын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр”-т нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай ноот бичиг” солилцож, Эдийн засаг, техникийн хамтын ажиллагааны тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр, Гадаад харилцааны яам хоорондын 2021-2022 оны хамтран ажиллах төлөвлөгөө, Монгол Улсаас БНХАУ-д гурил экспортлох үеийн хяналт шалгалт, хорио цээрийн шаардлагын тухай Монгол Улсын Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар болон БНХАУ-ын Гаалийн ерөнхий газар хоорондын Протокол гэсэн баримт бичгүүдийг байгуулав. Монгол-Хятадын хамтын ажиллагааны механизмыг байгуулж, Монгол, Хятадын хилийн боомтын “Ногоон гарц” түр журмыг хэлэлцэн тохиролцож, 2020 оны 8 дугаар сараас эхлэн хэрэгжүүлж эхлэв. Ингэснээр Монгол Улсын худалдаа, эдийн засгийн харилцааг сэргээж 2020 онд БНХАУ-тай 7.4 тэрбум ам.долларын худалдаа хийсэн байна.

Худалдаа, эдийн засаг, шинжлэх ухаан, техникийн хамтын ажиллагааны Монгол, Хятадын Засгийн газар хоорондын комиссын XVI хуралдааныг 2020 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдөр цахим хэлбэрээр зохион байгуулж, талууд “Бүс ба Зам” болон “Талын зам” санаачилгын бүтээн байгуулалтыг урагшлуулах тухай Монгол Улсын Засгийн газар болон БНХАУ-ын Засгийн газар хоорондын хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөний агуулгыг шинэ төсөл, арга хэмжээгээр баяжуулж үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхээр тохиролцов.

ОХУ-аас БНХАУ руу нийлүүлэх байгалийн хийн хоолойг Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжуулах “Сибирийн хүч-2” төслийг эхлүүлэх ажлын хүрээнд 2020 оны 8

дугаар сарын 25-нд "Сибирийн хүч-2" төслийн ТЭЗҮ-г боловсруулах Тусгай зориулалтын компани байгуулах тухай Эрмэлзлийн санамж бичиг, хоёр талын мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах зохицуулалт бүхий Нууцлалын тухай хэлэлцээр зэргийг тус тус байгуулав.

4.5.5. Америкийн Нэгдсэн Улс, Япон, Европын Холбоо, Энэтхэг, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Турк зэрэг өрнө, дорнын улс, холбоотой "гуравдагч хөрш"-ийн бодлогын хүрээнд түншлэлийн харилцааг өргөжүүлэн, эдийн засгийн хамтын ажиллагааг бэхжүүлж, бусад улстай харилцан ашигтай хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх чиглэлээр идэвхтэй ажиллана.

Биелэлт: АНУ-ын ТНБД Майк Помпео 2020 оны 10 дугаар сард манай улсад айлчлалаар төлөвлөж бэлтгэл ажил хангагдсан байсан боловч айлын талаас шалтгаалан хойшилсон. ГХЯ, Төрийн департамент хоорондын XIV зөвлөлдөх уулзалт 2020 оны 9 дүгээр сарын 14-ны өдөр цахимаар зохион байгуулсан. Монгол Улс, АНУ-ын Эдийн засгийн бодлогын III дугаар зөвлөлдөх уулзалтыг 2020 оны 10 дугаар сарын 23-ны өдөр цахимаар зохион байгуулав. Уулзалтад хоёр талаас нийт 24 байгууллагын 50 гаруй төлөөлөгч оролцож, хоёр талын эдийн засгийн хамтын ажиллагааны талаар хэлэлцэв. АНУ-тай тохиролцсон Эдийн засгийн өргөтгөсөн түншлэлийн тухай замын зураглалыг хэрэгжүүлэх хүрээнд хоёр талын худалдаа, хөрөнгө оруулалтын ашиг сонирхолд нийцсэн тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлоход чиглэсэн Эдийн засгийн хамтын ажиллагааны Санамж бичиг байгуулахаар тохиролцов.

Япон Улсын Гадаад хэргийн сайд Т.Мотэги 2020 оны 10 дугаар сарын 9-10-ны өдрүүдэд Монгол Улсад албан ёсны айлчлал хийв. Нэн хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр буюу 0,01 хувийн хүүтэй 25 тэрбум иенийн (230 гаруй сая ам.доллар) "КОВИД-19" цар тахлын эсрэг хариу арга хэмжээний яаралтай зээл"-ийн солилцох ноот бичигт гарын үсэг зурж, санхүүжилтийг манай тал хүлээн аваад байна.

Монгол Улс, ЕХ-ны Хамтарсан хорооны ХХ хуралдааныг 2020.12.03-ны өдөр цахимаар зохион байгуулав. ЕХ ирэх 7 жилийн төсвөө баталсантай холбогдуулан ЕХ-ноос олгодог хөгжлийн тусламжид Монгол Улсыг үргэлжлүүлэн хамруулах чиглэлээр санал солилцож, тэргүүлэх чиглэлийг хоёр талын урт хугацааны бодлогын баримт бичигтэй уялдуулан 2021 оны эхний улиралд хамтран эцэслэхээр тохиролцов. Хуралдааны үеэр Монгол Улсаас Европын Холбоонд экспортлохоор төлөвлөж буй 18 нэр төрлийн 70 гаруй бүтээгдэхүүний жагсаалтыг эцэслэн хүргүүлэхээр тохиролцсон. Монгол Улс, ЕХ-ны хөгжлийн тусламжийн хүрээнд 50.8 сая еврогийн төсвийн дэмжлэг олгохоор болж, 2020 оны 11 дүгээр сард эхний санхүүжилт болох 16 сая еврог аваад байна.

4.5.6. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага, түүний системийн байгууллагууд, олон улсын болон бүс нутгийн түвшинд хамтын ажиллагааг идэвхтэй үргэлжлүүлж, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

Биелэлт: "Монгол Улсын олон улсын аюулгүй байдал болон цөмийн зэвсгээс ангид статусын тухай", "Бичиг үсгийн боловсролын тухай", "Ардчиллын боловсролын тухай" тогтоолыг тус тус шинэчлэн холбогдох хороо, НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейгаар хэлэлцүүлж батлуулав.

4.5.7. Монгол Улсын гадаад бодлого, харилцааны нэгдмэл байдлыг хангах, залгамж чанарыг хадгалах, төр, засгийн байгууллагын гадаад харилцааг нэгдсэн байдлаар зохицуулах хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.

Биелэлт: "Монгол Улсын гадаад бодлого, харилцааны нэгдмэл байдлыг хангах, залгамж чанарыг хадгалах, төр засгийн байгууллагын гадаад харилцааг нэгдмэл байдлаар

зохицуулах тухай” хуулийн төсөл боловсруулах чиг үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг байгуулж, хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг боловсруулсан бөгөөд холбогдох судалгааг хийж байна.

4.5.8. Улс төр, эдийн засгийн харилцааны түвшин, ач холбогдол, тухайн улсад оршин суугаа монгол иргэд болон харилцан зорчиж байгаа иргэдийн тоо зэргийг харгалзан Дипломат төлөөлөгчийн газруудын байршил, бүтэц, орон тоог оновчтой болгоно.

Биелэлт: Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Манжуур хотод 2020 оны 10 дугаар сарын 15-нд Консулын газрын үйл ажиллагааг нээв. Америкийн Нэгдсэн Улсын Чикаго хотод Консулын газар нээх асуудлыг Засгийн газрын Засгийн газрын 2020 оны 2 дугаар сарын 04-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн бөгөөд УИХ-д өргөн мэдүүлэхээр ажиллаж байна. Монгол Улсаас Шведийн Хаант Улс, Бүгд Найрамдах Чех Улсад суугаа ЭСЯ-нд консулын хэлтэс нээх бэлтгэлийг ханган ажиллаж байна.

4.5.9. Дипломат албанд сахилга, хариуцлагыг эрс нэмэгдүүлж, хар тамхи тээвэрлэх болон хууль бус бусад аливаа үйлдлийг таслан зогсооно.

Биелэлт: “Дипломат ажилтны сахилгын тусгай дүрэм”-ээр дараахь хариуцлагын тогтолцоог бий болгосон. Үүнд: Яамны газар, нэгжийн дарга, ДТГ-ын тэргүүн ёс зүйн болон сахилгын хэм хэмжээг манлайлан мөрдөж, ажилтан, албан хаагчдаас мөрдөж ажиллахыг шаардах, хяналт тавих, дүрэм хэрэгжих нөхцөлийг бүрдүүлэх үүргээ зохих ёсоор биелүүлээгүйгээс удирдлагад нь ажилладаг албан хаагч ёс зүйн болон сахилгын зөрчил гаргасан тохиолдолд зөрчил гаргасан албан хаагчийн зэрэгцээ тухайн газар, нэгжийн дарга, ДТГ-ын тэргүүнд мөн ёс зүйн болон сахилгын хариуцлага хүлээлгэх зохицуулалттай болсон. “Дипломат ажилтны сахилгын тусгай дүрэм”-д заасан ёс зүй, сахилгын хэм хэмжээг зөрчсөн албан хаагчдад тухай бүр хариуцлага тооцсон. Тухайлбал, 2020 онд хөрөнгө, орлогын мэдүүлгээ дутуу мэдүүлсэн 1 албан хаагч, албан үүргээ гүйцэтгэж байхдаа согтууруулах ундаа хэрэглэсэн ДТГ-т ажиллаж буй төрийн үйлчилгээний 2 албан хаагч, төвөөс өгсөн удирдамж, чиглэлийг зөрчсөн, хэрэгжүүлээгүй ДТГ-т ажиллаж буй 3 дипломат ажилтан, ажлын цагаас хоцорч Хөдөлмөрийн дотоод журам зөрчсөн 10 албан хаагч буюу нийт 16 албан хаагчид ёс зүйн болон сахилгын шийтгэл ногдуулж, хариуцлага тооцсон.

4.5.10. Монгол Улсын түүх, соёл, өв уламжлал, үнэт зүйлсээ олон улсад сурталчлах, таниулах “Монгол Үндэстний үнэлэмж” арга хэмжээ, хилийн чанадад байгаа иргэд монгол хэл, соёл, өв уламжлал, үнэт зүйлсээ хадгалан тээх “Дэлхийн монголчууд II” арга хэмжээг төлөвлөн боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: “Монгол Үндэстний үнэлэмж”, “Дэлхийн Монголчууд-II” цогц арга хэмжээний төслийг “Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль” болон Засгийн газрын 2016 оны 249 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хөгжлийн баримт бичиг боловсруулах нийтлэг журам”-ын холбогдох заалтад заасны дагуу боловсруулав. Энэ хүрээнд цогц арга хэмжээний нөхцөл байдлын дүн шинжилгээний тайлан, бодлогын баримт бичгүүдийн уялдах байдлын үнэлгээний тайлан, нөлөөллийн үнэлгээ, үр дүнгийн үзүүлэлт, арга хэмжээний төлөвлөгөө, төсвийн тооцоо зэрэг судалгаа болон баримт бичгийн боловсруулалтыг хийж гүйцэтгэв. Улмаар цогц арга хэмжээний төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, батлуулахаар бэлтгэлийг хангаж байна.

Батлан хамгаалах

4.6.Монгол Улсын батлан хамгаалах тогтолцоог бэхжүүлж, үндэсний язгуур ашиг сонирхолд тулгуурласан мэргэжлийн, чадварлаг зэвсэгт хүчнийг хөгжүүлнэ.

4.6.1.Хугацаат цэргийн алба хаасан иргэдэд төрийн албанд орох, шатлан дэвших, сурч боловсрох, хөдөлмөр эрхлэх, нийгмийн халамж хүртэх давуу эрх олгох хууль, эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгоно.

Биелэлт: “Иргэдийн цэргийн алба хаах хүсэл, сонирхол, эрмэлзлийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн эдийн засаг, нийгмийн урамшуулалт бодлого, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г сайдын 2020 оны А/205 дугаар тушаалаар баталгаажуулж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Эрүүл мэндийн шалтгаантай иргэдийн бүртгэл, мэдээллийг цахим системд бүрэн оруулсан. Ингэснээр 2020 оны хугацаат цэргийн албаны цэрэг татлагаар эрүүл мэндийн шалтгаанаар тэнцээгүй иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 9 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

4.6.2.Зэвсэгт хүчний байгуулалтыг 2024 он хүртэл хөгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг батлуулж хэрэгжүүлэн мэргэжлийн цэрэгт суурилсан чадварлаг зэвсэгт хүчнийг бэхжүүлнэ.

Биелэлт: Зэвсэгт хүчний бүтцэд Кибер аюулгүй байдлын цэрэг, Тусгай хүчний цэрэг, “Барилга-инженерийн цэргийг бий болгох асуудлыг тусгаж, УИХ-ын 2020 оны 5 дугаар сарын 14-ны өдрийн чуулганаар, Зэвсэгт хүчний хөгжлийн санг тусгай хуулиар зохицуулах хэрэгцээ, шаардлагыг үндэслэлийг тусгаж, Засгийн газрын 2020 оны 09 дүгээр сарын 16-ны өдрийн хуралдаанаар тус тус шийдвэрлэсэн. Цэргийн тагнуулыг Зэвсэгт хүчний бүтцэд оруулах хэрэгцээ, шаардлагыг судлан, Тагнуулын байгууллагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын 2020 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн дэмжиж, Улсын Их Хуралд 2020 оны 12 дугаар сард өргөн мэдүүлсэн болно.

“Зэвсэгт хүчний байгуулалтыг 2024 он хүртэл хөгжүүлэх хөтөлбөр”-ийг боловсруулан Батлан хамгаалахын сайдын зөвлөлийн 2020 оны 7 дугаар хуралдаанаар хэлэлцэж, Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр ажиллаж байна. “Зэвсэгт хүчинд орон зайн тандалт, судалгааг 2030 он хүртэл хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийг Батлан хамгаалахын сайдын 2020 оны А/170 дугаар тушаалаар баталж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Цэргийн нэгдсэн дээд сургуулийг 4 жилийн цэргийн сургалтын тогтолцоонд шилжүүлэх чиглэлээр судалгаа, төслийг боловсруулж байна.

4.6.3.Орон нутгийн хамгаалалтын тогтолцоог бүрдүүлж, дайчилгааны төлөвлөлтийг шинэчилнэ.

Биелэлтийг нууцын журмаар танилцуулна.

4.6.4.Зэвсэгт хүчний бүтцэд барилга-инженерийн, кибер аюулгүй байдлын болон тусгай хүчний цэргийг байгуулна.

Биелэлтийг нууцын журмаар танилцуулна.

4.6.5.Зэвсэгт хүчнийг орчин үеийн зэвсэглэл, цэргийн техникээр хангах бодлогыг дэс дараатайгаар хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: "Зэвсэгт хүчний зэвсэглэл, цэргийн техник хэрэгслийг шинэчлэх, сэргээн сайжруулах арга хэмжээ"-г боловсруулан сайдын зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцэж, Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр ажиллаж байна.

4.6.6. Батлан хамгаалах гадаад хамтын ажиллагааг өргөжүүлж, зэвсэгт хүчний олон улсын энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцох оролцоог нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Киргиз Улсын Засгийн газар хоорондын "Цэргийн салбарт хамтарч ажиллах тухай" хэлэлцээрийг Засгийн газрын 2020 оны 9 дүгээр сарын 09-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн, батлав. Мөн Батлан хамгаалах салбарт хамтран ажиллах тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг соёрхон батлах тухай хуулийн төслийг УИХ-ын 2020 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдрийн чуулганаар хэлэлцүүлэн, батлуулав. Олон улсын болон хоёр талын хамтарсан сургалт, дадлагад 2020 онд Зэвсэгт хүчнээс давхардсан тоогоор 1342, гадаадын 2 орны Зэвсэгт хүчний 112, нийт 1454 цэргийн алба хаагчийг оролцуулсан.

4.6.7. Цэргийн шинжлэх ухаан, батлан хамгаалах аж үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, цэргийн зориулалттай зарим төрлийн бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэнэ.

Биелэлтийг нууцын журмаар танилцуулна.

4.6.8. "Хүүхэд, залуучуудад эх оронч үзэл төлөвшүүлэх арга хэмжээ"-г хэрэгжүүлж, "Оюутан-цэрэг" сургалтад суралцагчдын тоог нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Батлан хамгаалахын сайдын 2020 оны А/384 дүгээр тушаалаар 2020 онд явагдах "Оюутан цэрэг" цэргийн сургалтыг зохион байгуулахаар шийдвэрлэж, бэлтгэлтийг хангасан боловч улс оронд үүссэн цар тахлын улмаас цуцлагдсан.

ЗХЖШ-ын даргын 2019 оны А/553 дугаар тушаалаар 2020 онд Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яамны харьяа Говьсүмбэр аймаг дахь Политехникийн коллеж, Налайх дүүргийн мэргэжил сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн материаллаг баазыг түшиглэн хүнд машин механизмын оператор 118, хүнд машин механизмын засварчин 10, гагнуурчин 15, тогооч 16, авто зам гүүр угсралтын ажилтан 28, нийт 187 цэргийн алба хаагчид мэргэжил олгох сургалтыг 2 үе шаттай зохион байгуулсан. Батлан хамгаалах бодлого зорилт, Зэвсэгт хүчний үйл ажиллагааг сурталчлах, иргэн цэргийн харилцааг бэхжүүлэх ажлыг 2020 оны 9 дүгээр сарын 03-07-ны өдрүүдэд Хэнтий аймгийн Өмнөдэлгэр, Биндэр, Батширээт суманд зохион байгуулж, Цэргийн төв эмнэлгийн нарийн мэргэжлийн эмч нарын үзлэгт орон нутгийн 958 иргэнийг хамруулж, Цэргийн дуу, бүжгийн эрдмийн чуулгын уран бүтээлчдийн тоглолтыг толилуулсан.

4.6.9. Цэргийн хугацаат болон гэрээт алба хаагчдын алба хаах хугацаанд амьдрах, ажиллах нөхцөлийг сайжруулна.

Биелэлт: Батлан хамгаалахын сайдын 2019 оны А/405 дугаар тушаалаар "2020 онд Зэвсэгт хүчний анги, салбаруудын зарим барилга байгууламжийн тохижилт, их засварын ажилд шаардагдах хөрөнгө"-ийг, 2020 оны А/128 дугаар тушаалаар "Барилгын ажлын жагсаалт"-ыг тус тус баталж, хэрэгжилтийг нь зохион байгуулан, гүйцэтгэж улсын комисст хүлээлгэн өгч, ашиглалтад оруулсан. Хуурай замын цэргийн командлалын алба хаагчдын албан тушаалын 30 айлын орон сууцыг барьж ашиглалтад оруулсан.

ТАВ.НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Ногоон хөгжил

5.1.Байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглаж, дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлж, хүрээлэн буй орчны бохирдол, доройтлыг бууруулж, иргэдийн эрүүл орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

5.1.1.Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг 80 хувь хүртэл бууруулж, бусад томоохон хот, суурин газрын агаарын бохирдлын асуудлыг үе шаттайгаар шийдвэрлэнэ.

Биелэлт: 2020 онд гэр хорооллын айл өрхөд шөнийн цахилгааны үнийн урамшуулалд 15.8 тэрбум, сайжруулсан түлшний үйлдвэрлэлд дэмжлэг үзүүлж, хэрэглээнд хяналт тавьхад 29.7 тэрбум, нам даралтын усан халаалтын зууханд технологийн шинэчлэл хийх, зуухны янданд утааны шүүлтүүр суурилуулахад 4.5 тэрбум зэрэг нийт 27 төсөл, арга хэмжээнд 77.3 тэрбум төгрөг зарцуулахаар Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны 2020 оны 20/05 дугаар тогтоолоор батлан хэрэгжилтийг ханган ажилласан. Улаанбаатар хотын агаар дахь агаар бохирдуулах бодисын 2020 оны жилийн дундаж агууламжийг өмнөх дундаж агууламжтай харьцуулахад PM10 тоосонцор 34мкг/м³-ээр буюу 27 хувиар, PM2.5 тоосонцор 11мкг/м³-ээр буюу 18 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Агаарын чанарын хяналт, шинжилгээний бүрэн автомат харуулыг Сүхбаатар дүүргийн 13-р хороо 5 буудал 248 дугаар цэцэрлэгийн хашаанд суурилуулж агаарын чанарын мэдээллийн төв сервертэй холбосноор Улаанбаатар хотын агаарын чанарын 15 харуулыг автомат ажиллагаатай болгож иргэдэд Улаанбаатар хотын агаарын чанарын индексийн мэдээллийг дэлгэцээр байнга хүргэх нөхцлийг бүрдүүлсэн.

Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс /БНСУ/-ын Засгийн газар хоорондын Ерөнхий хэлэлцээрийн хүрээнд хэрэгжих “Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторийн чадавхыг сайжруулах” төсөлд шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын хэмжээг тодорхойлох Техник, эдийн засгийн үндэслэлийг батлуулсан. Тус төсөлд шаардлагатай 14.8 сая ам.долларын зээлийн санхүүжилтийг БНСУ-ын Засгийн газар 2020 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр албан ёсоор зөвшөөрсөн. Хоёр улсын Засгийн газрын хооронд зээлийн гэрээ байгуулах, төслийн гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах бэлтгэл ажил хийгдэж байна.

5.1.2.Хөвсгөл нуурын экосистемийн бохирдлын эрсдэлийн судалгаа хийж, нуурт живсэн машин техникийг татаж гаргах ажлыг олон улсын байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулна.

Биелэлт: Хөвсгөл нуурыг хамгаалах, бохирдлыг бууруулах зорилгоор нуурт живсэн машин, техникийг илрүүлэх суурь судалгаа хийж, татаж гаргах ажлыг эрсдэлгүй зохион байгуулах талаар нарийвчилсан төлөвлөгөө гаргаж ажиллах чиг үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг Ерөнхий сайдын 2020 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдрийн 117 дугаар захирамжаар байгуулсан.

5.1.3.Усны нөөцийг бохирдол, хомсдолоос сэргийлэх нэгдсэн менежментийг хэрэгжүүлж, нийслэлийн цэвэр усны хангамжийн асуудлыг бүрэн шийдвэрлэж, цэвэрлэсэн болон саарал усыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглана.

Биелэлт: 2020 онд “Майдар хот төсөл”-ийн ус хангамжийн эх үүсвэрийг илрүүлэн тогтоох газрын доорх усны ордын хайгуулын ажил, Өвөрхангай аймгийн Хужирт сумын

төвийн хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэрийг тогтоох газрын доорх усны эрэл-хайгуулын судалгааны ажлуудыг хийлээ.

5.1.4. Гэр хороолол болон аялал жуулчлалын бүсэд “Эко жорлон” арга хэмжээг хэрэгжүүлж, хөрсний бохирдлыг бууруулна.

Биелэлт: Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр 2019 онд 600 нүхэн жорлон, 2020 онд улсын төсвийн 1.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 350, БОАЖЯ-с 2.9 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 2000 өрхийн нүхэн жорлонг шинэчлэх ажлыг эхлүүлж, 1000 нүхэн жорлонг шинэчилсэн. 2020 онд 1350, 2018-2020 онд нийт 6260 өрхийн бие засах газрыг стандарт шаардлагад нийцсэн байгууламжтай болгосон. Булган аймгийн төвд 200 айл өрхөд сайжруулсан нүхэн жорлон шинээр барих ажлын гэрээ байгуулагдсан. Ковид-19 цар тахал гарч хөл хориог тогтоосны улмаас хугацаат ажил хойшлогдож, 2021 оны 7 дугаар сар хүртэл гэрээ сунгагдсан. Бараа татан авалт 100 хувь хийгдсэн. “Ахуйн бохир усны лагийг ашиглахад тавигдах ерөнхий шаардлага”, “Өтгөн лагийг суллах, тээвэрлэх, боловсруулах үйл ажиллагаанд тавигдах ерөнхий шаардлага” стандартын төслүүдийг боловсруулаад байна.

5.1.5. Ойгоор бүрхэгдсэн талбайн хэмжээг 8.6 хувьд хүргэж, мод тарьж ногоон хөгжилд хувь нэмэр оруулсан иргэд, аж ахуйн нэгжид мөнгөн урамшуулал олгох хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Улсын төсвийн хөрөнгөөр 1255 га-д ойжуулалт, ойг нөхөн сэргээх, 1118 га талбайд хомсдол, доройтолд өртсөн ойд ойн цэвэрлэгээ хийж, байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр 725 га, олон улсын төслийн хөрөнгөөр 3000 га, нийт 6098 га ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажил гүйцэтгэсэн.

Ойн хөнөөлт шавжийн хөнөөлийн голомтыг хязгаарлах тэмцлийн ажлыг улсын төсвийн хөрөнгөөр 2020 онд 6 аймгийн 9 сумын 65874 га ойд хийж хөнөөлийн голомтыг хязгаарлав.

Улсын хэмжээнд 2020 онд 9549,3 га ой, 234882 га бэлчээр шатаж, 2020 онд ойн талбай 18,9 хувь, бэлчээрийн талбай 10,2 хувиар, байгаль экологид учруулсан хохирлын хэмжээ 95 хувь, түймрийг унтраахад зарцуулсан зардал 21,9 хувиар тус тус буурсан. 2020 онд хууль бус бэлтгэгдэж хураагдсан мод 2020 байдлаар 72 шоо метр болж 2019 оны мөн үеэс 70 хувиар буурсан.

Ойн төлөв байдлыг сайжруулах, доройтлыг бууруулах зорилгоор 14 аймаг, нийслэлийн болон сумын ИТХурлаас тогтоосон хэмжээнд багтаан, мод бэлтгэлийн мэргэжлийн байгууллага, ойн нөхөрлөлүүд 2020 оны 11 дүгээр сарын байдлаар 23,5 мянган га талбайд ойн арчилгаа, цэвэрлэгээний ажил гүйцэтгэв.

5.1.6. Цэнгэг усны нөөц, гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийн 55 хувийг улсын тусгай хамгаалалтад авна.

Биелэлт: 2020 онд нийт 9 газрыг улсын тусгай хамгаалалтад авахаар ажиллаж байгаа бөгөөд гол мөрний урсац бүрдэх эх бүхий 72023 км² буюу нийт 49.9 хувийг Улсын тусгай хамгаалалтад авч 2020 онд 50 хувь хүртэл хамгаалах зорилтыг 99.8 хувьтай хэрэгжүүлсэн.

5.1.7. Ховор амьтан, ургамлыг зориудаар өсгөн үржүүлж, ашиглалтын нөөц бий болгоно.

Биелэлт: Сармисан сонгино, цагаан дэгд, хангайн шиваантиг, хурган мэхээр, нарийн навчит цахилдаг, падгар бадаана 6 зүйл ургамлыг тарималжуулах эх ургамлын плантаци байгуулж, эх ургамлын суулгацын нөөц, үрийн нөөцийг бий болгосон. Нэн ховор хавтгай тэмээг хамгаалах зорилгоор хавтгай тэмээг үржүүлэх, судлах төвийн үйл ажиллагааг өргөжүүлж 2020 онд 2 аймгийн 2 газарт нутагшуулах газрыг сонгож суурь судалгааг хийсэн. Хавтгай тэмээг үржүүлэх, судлах төвийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, гаршуулсан хавтгайн шинэ сүрэг үүсгэх, тархац нутгийг тэлэх зорилгоор 2 дахь үржүүлгийн төвийг Говийн их Дархан цаазат газрын "А" хэсгийн орчны бүсийн хэсэг, Баянхонгор аймгийн Шинэжинст сумын 2 дугаар баг "Толь булаг" гэх газарт байгуулж, 10 хүртэл бодгаль хавтгай тэмээг зөөвөрлөж, сэргээн нутагшуулав. 2020 онд 10 бодгаль халиун бугыг Богдхан ууланд, 10 бодгалийг Сэлэнгэ баазын орчимд тус тус нутагшуулсан. 2020 онд аргаль хонь, янгир ямаа, хулан адууны тоо толгой, тархац, нөөцийн судалгааг 14 аймагт хийсэн.

5.1.8. Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч, олон жил орхигдсон 8 мянган га талбайг нөхөн сэргээнэ.

Биелэлт: Уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагууд 2020 онд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Төрийн сангийн Байгаль орчныг нөхөн сэргээх баталгааны тусгай дансанд нийт 17 тэрбум төгрөгийг байршуулсан байна. 2020 онд "Эм жи эйч" ХХК-ийн Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт эзэмшиж байгаад цуцлагдсан ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн нөхөн сэргээлт хийгдээгүй орхигдсон 40.65 га талбайгаас 10 га талбайд хийх техникийн нөхөн сэргээлтийг гүйцэтгэсэн байна. Мөн Улсын хэмжээнд 2019 онд уул уурхайн олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас нийт 7078.9 га талбай уулын ажилд хамрагдсанаас техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай нь 1927.6 га, биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээ 704.8 га, нөхөн сэргээлтэнд зарцуулсан зардал 28.7 тэрбум төгрөг, байгаль орчинг хамгаалахад зарцуулсан зардал 15.8 тэрбум төгрөг байна.

Нөхөн сэргээлт-2024 нэгдсэн арга хэмжээг зохион байгуулах байнгын ажиллагаатай салбар дундын ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн, ажлын хэсгийн төлөвлөгөөг Монгол Улсын Шадар сайд, БОАЖ-ын сайд, УУХҮ-ийн сайд, ХЗДХ-ийн сайд нарын 2020.12.30-ны өдрийн №169, А/698, А/336, А/242 дугаар хамтарсан тушаалаар батлуулсан. Шаардлагатай машин, техник хэрэгсэл, багаж тоног төхөөрөмжийн судалгааг гаргаж, үүнээс автомашин, дроны асуудлыг шийдвэрлэв.

5.1.9. Байгальд ээлтэй, нөөцийн хэмнэлттэй, үр ашигтай хэрэглээ, үйлдвэрлэлийг дэмжиж, хог хаягдлыг дахин боловсруулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх, аюултай хог хаягдлыг боловсруулах үйлдвэр байгуулна.

Биелэлт: Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж барих зориулалтаар улсын тусгай хэрэгцээнд авах газрын байршлыг тогтоох судалгаа хийж байна. Химийн бодисын мэдээллийн систем бий болгох ажлыг эхлүүлж, Азийн хөгжлийн банкны төлөөлөл, Испанийн IDOM, Монголын Интерактив ХХК компанитай хамтран хэрэгжүүлж эхэлсэн.

5.1.10. Туул голын сав газраас түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлохыг таслан зогсоож, нөхөн сэргээлт хийж, усны түвшинг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: Туул голын энгийн хамгаалалтын бүсэд орсон, нөхөн сэргээлт хийгээгүй түгээмэл тархацтай ашигт малтмал хайх эрх бүхий 3, ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий 93, нийт 96 аж ахуйн нэгжийн тусгай зөвшөөрлийг цуцалсан. Үүнээс голын энгийн хамгаалалтын бүстэй давхцалтай 46 аж ахуйн нэгжийн 1913.18 га талбайг 2020 онд усан сан бүхий газрын энгийн хамгаалалтын бүсээс бүрэн чөлөөлсөн бөгөөд 2021 онд тухайн

талбайд газрын хэвлийн эвдэгдсэн талбайн хэмжээг тооцож, нөхөн сэргээлтийг хийж гүйцэтгүүлэхээр мэдэгдэл, албан шаардлага хүргүүлж, бэлтгэл ажлыг хангаад байна.

5.1.11. "Хөх морь" төслийн хүрээнд гадаргын усны хуримтлал бий болгон усан хангамжийг нэмэгдүүлэх Орхон-Онги, Хэрлэн-Тоонот төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төслийг боловсруулан төслийн байгууламжийн ажлыг эхлүүлнэ.

Биелэлт: Орхон голоос Онги голын урсацыг тэтгэж, Улаан нуурын усны түвшинг нэмэгдүүлж, улмаар говийн бүсийн хүн ам, уул уурхай, Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг усаар хангах, эрчим хүч үйлдвэрлэх Онги голын урсац нэмэгдүүлэх ажлын ТЭЗҮ-ийг боловсруулав.

Сайншандын аж үйлдвэрийн парк болон говийн бүсийн усны хэрэгцээг Хэрлэн голын усаар хангах ТЭЗҮ судалгааны хүрээнд Хэнтий аймгийн Дэлгэрхаан сумын зүүн урд зүгт 22 км зайд Тооно уулын дэргэд 2400м урттай, 30 мөндөртэй боомт байгуулж, Хэрлэн голын үерийн усыг нөөцөлснөөр Тайшир сумын Гэгээннуураас 2 дахин том хэмжээтэй цэнгэг устай хиймэл нуур 5-6 жилийн хугацаанд үүсэх Хэрлэн Тооно усан цогцолбор байгуулах байршлыг тодорхойлсон. Хэрлэн Тооно төслийн хүрээнд жилдээ 120-130 сая м³ усыг хуримтлуулан говийн бүсийн үйлдвэрлэлийн ус хангамжийг шийдвэрлэх боломжийг тогтоосон.

5.1.12. Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, дасан зохицох, бүтээмжтэй, хүртээмжтэй ногоон хөгжлийн бодлого хэрэгжүүлж, хүлэмжийн хийн ялгарлыг 12.3 хувиар бууруулна.

Биелэлт: НҮБ-ын Байгаль орчны хөтөлбөртэй хамтран хэрэгжүүлж байгаа "Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох төлөвлөлтийн процессыг боловсронгуй болгох үндэсний чадавхыг бэхжүүлэх төсөл"-ийн хүрээнд уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох эрх зүйн орчны суурь судалгааг хийж гүйцэтгэв.

Барилга, хот байгуулалтын салбарын хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний төслийг боловсруулж байна. Барилгын хүлэмжийн хийн ялгарлын стандарт суурь түвшин болон холбогдох тооцоолол, Чанарын хяналтын тайлан, Монгол Улсын барилгын салбарын хүлэмжийн хийн ялгарлыг тооцоход тохирох аргачлалыг тодорхойлсон ажлын тайлан, Хүлэмжийн хийн ялгарлын суурь түвшинг тооцсон тооцоо, холбогдох мэдээллийг НҮБ-ын Суурь Конвенцын байгууллага хянан үзэж, 2020.09.02-ны өдөр албан ёсоор бүртгэн авсан болно.

Монголын ногоон санхүүгийн корпораци /МНСК/ байгуулахаар хөрөнгө оруулалтын төслийн саналыг Уур амьсгалын ногоон сангийн Удирдах зөвлөлийн 2020 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж батлуулсан. Цаашид Монгол Улсын Засгийн газраас МНСК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгөд оруулах санхүүжилтийн асуудлыг нэн тэргүүнд шийдвэрлүүлэх ажлыг 2021 оны II улиралд багтаан зохион байгуулах бэлтгэл ханган ажиллаж байна.

Цаг уурын автомат станцгүй өртөө харуулын судалгааг гаргаж, 2022 оноос автомат станц суурилуулахад зориулж 30 өртөө, харуулын цаг уурын талбайг томсгон хашаалж, цахилгааны эх үүсвэрийг тус талбай руу татах ажлыг хийж эхлээд байна. 2021 онд 50 харуулын бэлтгэл ажлыг бүрэн хангахаар төлөвлөсөн.

Хиймэл дагуулын мэдээ хүлээн авах газрын станцын антены цамхгийн байр /Улаанбаатар хот/-ын нээлттэй тендер шалгаруулалтын 1-р багц Хиймэл дагуулын мэдээ хүлээн авах газрын станцын антены цамхагийн байр төслийн барилга угсралтын ажил хийгдсэн.

ЗУРГАА.НИЙСЛЭЛ БА БҮС, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Улаанбаатар хот

6.1.Улаанбаатар болон дагуул хотыг орон зайн оновчтой төлөвлөлт, ухаалаг шийдэл, амьдралын таатай орчин бүхий ногоон хот болгож хөгжүүлнэ.

6.1.1.Улаанбаатар хотын хөгжлийн төлөвлөгөөг "Алсын хараа-2050" урт хугацааны бодлогын баримт бичгийг үндэслэн 20 жилээр төлөвлөнө.

Биелэлт: Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны 35 дугаар хуралдаанаар "Улаанбаатар хотын 2040 он хүртэлх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний үзэл баримтлал"-ыг хэлэлцүүлэн дэмжигдсэн. Улаанбаатар хотын 2040 оны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулах зөвлөх үйлчилгээний эхлэлийн тайланг хүлээж авсан.

6.1.2.Улаанбаатар хотын гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийн төслүүдийг эрчимжүүлж, соёл, боловсрол, худалдаа үйлчилгээ, орон сууц, нийгмийн болон инженерийн дэд бүтцийн хангамж бүхий Баянхошуу, Сэлбэ, Дамбадаржаа, Дэнжийн 1000, Толгойт, Шархад, Дарь-Эх дэд төвүүдийг шинээр байгуулна.

Биелэлт: Төслийн 1-р үе шатны дэд төвүүдийн бүтээн байгуулалтын ажлын явц 90 хувьтай байна. Үүнд:

- Сэлбэ дэд төвийн авто зам, дулаан хангамж, цахилгаан холбоо, ус хангамж, ариутгах татуурга, 28 Мвт-ын дулааны станц, мэдээлэл холбооны төв, тохижилтын ажлын бүтээн байгуулалтын явц 90 хувьтай, 1000 м³ усан сан, гүүрэн байгууламж, 2*16/35/10Мва цахилгааны дэд станцын бүтээн байгуулалт бүрэн хийгдсэн. 240 хүүхдийн хоёр цэцэрлэг, Бизнес инкубатор, сургалтын төв шинээр баригдаж ашиглалтад орсон.

- Баянхошуу дэд төвийн авто зам, дулаан хангамж, цахилгаан холбоо, ус хангамж, ариутгах татуурга, дулааны салбар шугам, мэдээлэл холбооны төв, 1000 м³ усан сан, гүүрэн байгууламж, 2*16/35/10Мва цахилгааны дэд станц, тохижилтын ажлын бүтээн байгуулалтын явц 90 хувьтай, Үерийн хамгааллын далан, Дулааны шугамын өргөтгөлийн бүтээн байгуулалт бүрэн хийгдсэн. 240 хүүхдийн хоёр цэцэрлэг, Бизнес инкубатор, сургалтын төв шинээр баригдаж ашиглалтад орсон. 20 айлын орлогод нийцсэн орон сууцны бүтээн байгуулалтын ажил 35 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

Төслийн 2-р үе шатны хүрээнд Дамбадаржаа, Дэнжийн мянга дэд төвүүдийн барилгын ажлуудын /зарим ажлууд Баянхошуу дэд төвийн нийгмийн барилга байгууламжуудын ажлыг үргэлжлүүлэн хийхтэй холбоотой өөрчлөгдсөн/ зураг төсөл боловсруулах, газар чөлөөлөлт, нүүлгэн шилжүүлэлтийн ажлуудыг эхлүүлсэн, хэрэгжилтийн явц 20 хувьтай байна.

Засгийн газрын 2020.12.30-ны өдрийн хуралдаанаар 3 дугаар үе шатны бүтээн байгуулалтын санхүүжилтийн зээлийн хэлэлцээрийг хэлэлцүүлсэн.

6.1.3.Хотыг дахин хөгжүүлэх төслийн хүрээнд орон сууцны хангамжийг нэмэгдүүлж, гэр хорооллын газрыг шинэчлэн зохион байгуулж, ногоон орон сууц, шинэ суурьшлын бүсийн бүтээн байгуулалтын ажлыг эрчимжүүлнэ.

Биелэлт: Баянзүрх дүүргийн 10,12 дугаар хороонд 858 м дулааны шугам, Баянгол дүүргийн 16 хороо, Гандантэгчлэн хийд орчмын инженерийн дэд бүтцийн ажлыг хийсэн. 2052 айлын орон сууцыг шинээр ашиглалтад оруулахаар төлөвлөсөн боловч хөл хорио тогтоосонтой холбогдуулан бүтээн байгуулалтын ажил зогсож, 2020 оны жилийн эцсийн

байдлаар 492 орон сууцыг ашиглалтад оруулсан. Налайх дүүрэгт 201 өрхийг гадна инженерийн шугам сүлжээнд холбосон.

2020 онд ашиглалтын шаардлага хангахгүй нийтийн зориулалттай орон сууцны барилгыг шинэчлэн төлөвлөн барилгажуулах төсөл хэрэгжүүлэгчийг сонгон шалгаруулах нээлттэй урилгыг зарласнаар 6 барилгад төсөл хэрэгжүүлэгч шалгарч, 97 айлын 2 орон сууцыг буулган 360 айлын 2 орон сууц ашиглалтад оруулж, 97 айл эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөл хангагдсан.

Агаар орчны бохирдлыг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах "Хөгжлийн үүд" төслийн хөрөнгөөр Морингийн даваа орчмын шинэ суурьшлын бүсийн дулааны эх үүсвэрийн ТЭЗҮ батлагдсан, эхний ээлжийн ажлыг гүйцэтгэж байна. Шинэ суурьшлын бүсийн усан хангамж, цахилгаан хангамж болон мэдээлэл технологийн гадна шугам сүлжээний ажлыг Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулаад байна. Баянзүрх дүүрэг, Сонгинохайрхан дүүрэг, Хан-Уул дүүрэгт "Дэд бүтцийн төв"-ийн иж бүрэн зураг төсөл боловсруулах ажил 50 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. 2021 онд зураг төслийг хянан баталгаажуулна.

6.1.4. Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулах бодлогын арга хэмжээний хүрээнд сайжруулсан түлшний 2 дахь үйлдвэрийг байгуулна.

Биелэлт: Сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх зорилгоор Засгийн газрын 2020 оны 35 дугаар тогтоолоор Нийслэлийн зүүн бүсэд жилд 600 мянган тонн сайжруулсан шахмал түлш үйлдвэрлэх хүчин чадалтай үйлдвэр байгуулахаар шийдвэрлэж, уурын хатаалгатай тоног төхөөрөмж бүхий үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын ажлыг 2020 оны 5 дугаар сараас эхлүүлэн 2020 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдөр ашиглалтад оруулсан. 2021 оны 1 дүгээр сарын 08-ны өдрийн байдлаар 7 шугам ажиллаж хоногт 1500-1800 тн сайжруулсан түлш үйлдвэрлэж байна. "Таван толгой түлш" ХХК-ийн баруун болон зүүн бүсийн үйлдвэр нь 666,815 тонн сайжруулсан түлшийг 686 борлуулалтын цэг, 28 хангамж, 35 нөөцийн агуулахад тээвэрлэн 198,000 айл өрхийг сайжруулсан түлшээр тасралтгүй ханган ажиллаж байна.

6.1.5. Нийтийн тээврийн үйлчилгээнд зорчигчдын ая тухтай зорчих нөхцөлийг хангасан ухаалаг, эко, цахилгаан хөдөлгүүрт дан болон давхар автобус, цахилгаан сөрөнзон болон дүүжин замын тээврийн хэрэгслийг хэрэглээнд үе шаттайгаар нэвтрүүлнэ.

Биелэлт: Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд найрамдах Франц улсын Засгийн газар "Улаанбаатар хотын нийтийн тээврийн үйлчилгээнд агаарын дүүжин тээврийг нэвтрүүлэх төсөл"-ийн санхүүгийн хэлэлцээрийг 2020 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдөр байгуулж, Улсын Их Хурлын 2020 оны 5 дугаар сарын 14-ний өдрийн чуулганаар хэлэлцэж, соёрхон баталсан. Ашиглалтын өмнөх захиргааны үйл ажиллагааг зохион байгуулах үүрэг бүхий "Дүүжин тээврийн ашиглалтын өмнөх захиргаа" орон нутгийн өмчит төсөвт үйлдвэрийн газрыг байгуулж, үйл ажиллагааг эхлүүлсэн. Төслийн нэгдүгээр шугам буюу Баянхошуу-Ханын материал-3,4-р хорооллын эцэс чиглэлд 3 зогсоолтой 2.6 км шугам бүхий дүүжин тээврийн төслийн техник эдийн засгийн судалгаа болон төслийн барилгын ажлын бэлтгэл болох топо судалгааг тус тус хийж төслийн нэгдүгээр шатны ажлын бэлтгэлийг бүрэн хангасан.

6.1.6. Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний нягтралыг сарниулж, ачааллыг тэнцвэржүүлсэн, тээврийн эрэлтэд нийцсэн авто замын сүлжээг бий болгож, түгжрэлийг бууруулна.

6.1.7. Олон улсын стандартад нийцсэн явган хүний болон унадаг дугуйн зам, хүүхдийн тоглоомын талбай, ногоон байгууламж барьж байгуулан, тоосжилтыг 50 хувь бууруулна.

Биелэлт: 2020-2021 онд 50,2 км дугуйн замын барилгын ажлыг гүйцэтгэхээр нийт 15,248.4 сая төгрөг батлагдсан. 2020 онд 33.9 км дугуйн замын барилгын ажил 80 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

6.1.8. Улаанбаатар хотын ногоон байгууламжийн хэмжээг нэмэгдүүлж, дүүрэг бүрд цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулна. Туул, Сэлбэ, Дунд голын урсацын тохируулга хийж, голуудын орчинд олон нийтийн соёл, амралтын тохилог орчныг бүрдүүлнэ.

Биелэлт: Туул, Сэлбэ, Дунд голын эргийн дагуу эрүүл мэнд, соёл, амралт, цэцэрлэгт хүрээлэн, ногоон байгууламж бий болгох төслийг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэсэн. ХУД-ийн Сонсголонгийн гүүрнээс Яармагийн гүүр хүртэл эргийн дагуу тохижилтын ажлыг 149 га газарт хийхээр газрын асуудлыг шийдвэрлэж, төсөл хамтран хэрэгжүүлэхээр шалгарсан “Дорнын Их гэгээ” ХХК-тай 6.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт хийх гэрээ байгуулсан. Сэлбэ голын дагуу тохижилтын ажлыг 9 га газарт хийхээр газрын асуудлыг шийдвэрлэж, төсөл хамтран хэрэгжүүлэхээр шалгарсан “Жи Өү Энд Ти Эс” ХХК-тай 1 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын гэрээ байгуулсан.

6.1.9. Хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, гэр хорооллын айл өрхийг үнс хадгалах зориулалтын савтай болгож, дахин боловсруулах бүх төрлийн үйлдвэрийг байгуулна.

Биелэлт: НҮБ-ын Аж үйлдвэрийн хөгжлийн газар /UNIDO/-аас хэрэгжиж байгаа “Хог хаягдлын ил шаталтыг бууруулах төсөл”-ийн хүрээнд Цагаан давааны төвлөрсөн хогийн цэгт үнс хүлээн авч дарж булах зориулалтын ландфилын байгууламжийг барих ажлыг 2019 оны 5-р сараас эхлүүлж, 2020 оны 9 дүгээр сард ашиглалтад оруулсан. СХД-ийн 3, 4, Чингэлтэй дүүргийн 7, 12 дугаар хороодод үнс ангилал төслийг эхлүүлж 7,684 хашааны 11,845 өрхийг сонгон туршилтаар үнс ангилан тээвэрлэх ажлыг эхлүүлсэн. Нарангийн энгэрийн төвлөрсөн хогийн цэгийн бэлдсэн талбайд 4875 шуудай ангилсан үнсийг тээвэрлэж, СХД-ийн 3 хорооны үнсээ сайн ангилан ялгасан өрхүүдэд 120 шуудай сайжруулсан түлшийг урамшуулал болгон олгосон.

Сүхбаатар, Дархан-Уул, Өвөрхангай, Говь-Алтай аймгийн төвүүдийн хот хаягдлын менежментийг сайжруулах төслийн хүрээнд төсөл хэрэгжүүлж байгаа аймгуудаас хяналттай хогийн цэг, хог нягтруулах үйлдвэр, дахивар хүлээн авах цэг, сайжруулсан нүхэн жорлон зэргийг байгуулах газрын эскиз зураг бэлэн болсон. Төслийн инженерийн зураг төсөл, барилгын хяналтын ажил гүйцэтгэх зөвлөх компани гэрээнд заасан хугацааны дагуу эскиз зураг гаргасан.

6.1.10. Улаанбаатар хотын цэвэр усны шинэ эх үүсвэрийг бий болгож, “Төв цэвэрлэх байгууламж”-ийг шинээр барьж ашиглалтад оруулан, тус цэвэрлэх байгууламжаар цэвэрлэгдсэн усыг дулааны III, IV цахилгаан станцын технологийн хэрэгцээнд ашиглана. Монгол Улсад мөрдөгдөж байгаа стандартад нийцсэн бие даасан цэвэрлэх байгууламж бүхий ноолуурын үйлдвэрүүдээс бусдыг хотоос гаргаж, Ус сувгийн удирдах газрын харьяа урьдчилсан цэвэрлэх байгууламж Харгиаг татан буулгана.

Биелэлт: Улаанбаатар хотын ус хангамжийн баруун эх үүсвэрийг барьж, ашиглалтад оруулах төслийн хүрээнд зураг төсөл боловсруулах ажил хийгдэв. Зураг төслийн дагуу трассын газар чөлөөлөлттэй холбоотой судалгааг зөвлөх компани гүйцэтгэж, эхний шатны

судалгааны тайланг хүлээн авсан. Байгаль орчны нөлөөлийн үнэлгээ /БОННУ/-ний эцсийн хувилбар тайланг хүлээн авсан. Барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэх тендерийн сонгон шалгаруулалтыг МСК-ын худалдан авах ажиллагааны дүрэм журамд нийцүүлэн 2020.12-р сард Олон улсын нээлттэй тендерийг зарлаад байна.

Төв цэвэрлэх байгууламжийн 35 объектын зураг төсөл боловсруулахаас барилгын 1 дүгээр ээлжийн 6 зураг төсөл, 2-р ээлжийн 15 зураг төсөл, нийт 21 зураг төслийг хүлээн авсан. Зураг төслийн ажлын гүйцэтгэл 70 хувьтай байна. Барилгын ажил эхэлснээс хойш 166,0 мян/м³ газар шорооны ажил хийгдэж, бетон зуурмагийн үйлдвэрт 3500 тн цемент, 5000 м³ хайрга, 4300 м³ дайрга бэлтгэн барилга угсралтын ажилд ашиглаад байна. Нэгдүгээр аеротенк биологи цэвэрлэгээний сангийн хөрсний нягтруулалтын ажил /13000 м³/, ул бетоны цутгалтын ажил /2170 м³/ бүрэн дуусгаад байгаа бөгөөд хавтан суурийн хийцлэлд 2560 тн арматурчлал, суурийн бетоны цутгалтын нийт 16504,6 м³ бетоны ажил хийгдэж, бетон цутгалт 100 хувь хийгдээд байна.

6.1.11. Дагуул хотуудад дэвшилтэт технологи бүхий үйлдвэрлэл, технологийн паркуудыг байгуулж, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.

Биелэлт: "Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн парк"-ийн инженерийн 14 дэд бүтцийг бүтээн байгуулалтыг байгуулахаас ундны усан хангамж, технологийн усан хангамжийн бүтээн байгуулалтын ажил нийслэлийн 2021 оны концессын жагсаалтад орсон. Засгийн газрын 2020 оны 178-р тогтоолоор паркийн ТЭЗҮ боловсруулах, бүтээн байгуулалтын ажлыг эрчимжүүлэх шийдвэр гарсан. Паркийн "Төслийн магадлан шинжилгээ, байгаль орчны үнэлгээ"-г боловсруулах ажил 80 хувын гүйцэтгэлтэй байна.

"Налайхын Барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк"-ийн 110 кв-ын үндсэн цахилгаан хангамжийн 30 хувийн гүйцэтгэлтэй, Налайх-Чойрын чиглэлийн төв замд холбох 4,64 км авто замын хучилтын ажил болон явган хүний замыг ашиглалтад оруулсан, 1.4 км үерийн хамгаалалтын барилга байгууламжийг барьж байгуулсан. Дэд бүтцийн бүтээн байгуулалт 35 хувьтай байна. Үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулахад шаардлагатай төмөр зам, авто замын сүлжээ, дулаан цахилгаан станц, цэвэрлэх баыгууламж, 110 кв цахилгааны шугам сүлжээ, усан хангамж, инженер, холбоо мэдээлэл, үерийн байгууламжийн 8 дэд бүтцийн зураг, төсвийг боловсруулсан.

"Багануур үйлдвэрлэл технологийн парк"-ийн ХЕТ, гадна инженерийн шугам сүлжээ, дулаан хангамж, мэдээлэл холбоо, ус хангамж ариутгах татуурга, цахилгааны техникийн нөхцөл, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний зураг төслийн ажлууд хийгдсэн.

"Багахангайн үйлдвэрлэл, технологийн парк" байгуулах 56 га газрын асуудлыг шийдвэрлэсэн. Паркийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулахад шаардлагатай 192.6 сая төгрөгийн санхүүжилтийг нийслэлийн төсөвт тусгаж, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, барилгажилтын төсөл боловсруулах ажил 80 хувьтай байна.

6.1.12. Богдхан төмөр замын төслийг түшиглэн "Хөгжлийн алтан тойрог" байгуулах техник, эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулна.

Биелэлт: Богдхан төмөр замын урьдчилсан трасстай уялдуулан Хөшгийн хөндийн логистик төв байгуулах ТЭЗҮ, Эдийн засгийн чөлөөт бүс байгуулах ТЭЗҮ, судалгаа болон Аеросити хот төлөвлөлтийн инженерийн нарийвчилсан зураг төслийг боловсруулах зөвлөх үйлчилгээний тендерийг зарлаад байна.

6.1.13. Нийслэлийн ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдын аюулгүй, найдвартай зорчих “Сургуулийн автобус” төслийг үргэлжлүүлнэ.

Биелэлт: “Сургуулийн автобус” төслийн хүрээнд 2020-2021 оны хичээлийн жилд замын хөдөлгөөний нягтаршил ихтэй нийт 29 сургуулийн 35 чиглэлд 40 автобусыг үйлчилгээнд гаргаж өдөрт дунджаар давхардсан тоогоор 5,600 хүүхдэд үйлчилсэн бөгөөд шинээр “Хүүхэд зохицуулагч”-ийн 40 ажлын байр бий болгосон. Стандартын шаардлага хангасан тусгай зориулалт бүхий 75 автобус /нийт 23 тэрбум төгрөг/ хүлээн авахаар гэрээ байгуулж, эхний ээлжийн 5 автобусыг хүлээн авсан. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2, Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтаар 3, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 1, нийт 6 автобус олгосон. 2020 онд 11 хүүхдийн автобус олгогдсон.

Бүс, орон нутаг, хөдөөгийн хөгжил

6.2. Бүс, орон нутаг, хөдөөгийн хөгжлийг дэмжиж, дэд бүтцийг хөгжүүлэн орон нутаг дахь иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.

6.2.1. Төвлөрлийг сааруулах бодлогыг Улаанбаатар хотын удирдлагатай хамтарч үндэсний хэмжээнд цогц байдлаар хэрэгжүүлнэ.

6.2.2. Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалыг шинэчлэн боловсруулж, эдийн засгийн төрөлжилт, дагналт, хоршилт бүхий ногоон үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцад нэгдэх суурь нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

6.2.3. Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийн дагуу аймгийн төвийн статусын асуудлыг тодорхой болгоно.

6.2.4. Дархан, Эрдэнэт зэрэг улсын зэрэглэлтэй хот байгуулах болон аймгийн төвүүдийг хот болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.

6.2.5. Бүсийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан татварын шаталсан тогтолцоог хөгжүүлж, орон нутагт томоохон аж ахуйн нэгж салбараа байгуулахыг бодлогоор дэмжинэ.

6.2.6. Орон нутгийн хөгжлийн сангийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлж, тус сангийн үйл ажиллагаа, үр дүнг үнэлж дүгнэх, ил тод байдлыг сайжруулах, олон нийт оролцох, мэдээлэл хүргэх дэвшилтэт арга хэлбэрийг нэвтрүүлнэ.

Биелэлт: 2020 онд нийт 330 суманд “ерөнхий дэмжлэг” 3.5 тэрбум төгрөг, болзол хангасан 248 сумдад “урамшуулал” 6.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт хийгдсэн бөгөөд 2021 онд 330 суманд 2.5 тэрбум төгрөгийн “ерөнхий дэмжлэг”, 2020 оны ЖГҮ-ээр урамшуулал авах үнэлгээний болзол хангасан 225 сумдад 6.5 тэрбум төгрөгийн “урамшуулал” олгохоор 2021 оны Улсын төсөвт батлуулсан. ОНХС-ийн “Удирдлагын мэдээллийн систем” болон Олон нийтэд зориулсан портал сайтыг шинэчлэн боловсруулж ашиглалтад оруулсан. Үүнтэй уялдуулан системийг хэрхэн ашиглах, мэдээллийг оруулах талаар холбогдох мэргэжилтнүүдэд цахим сургалт зохион байгуулж, аймаг, сумдын ОНХС-ийн 2018-2020 оны шаардлагатай мэдээллийг системд оруулж ажиллаа.

6.2.7. Аймгуудад эхний ээлжийн инженерийн шугам сүлжээний төв магистраль шугамыг шинэчлэх, шинээр барих, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, “Сумын хөгжил” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Биелэлт: Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар аймгийн төвүүдийн инженерийн шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлтийн хүрээнд 2019-2020 он дамжин хэрэгжих төсөл, арга хэмжээнд 98.8 тэрбум төгрөг батлагдсанаас 2020 онд 30 төсөл, арга хэмжээнд 48.3 тэрбум төгрөг санхүүжигдэхээр, шинээр барьж байгуулах 33 төсөл, арга хэмжээнд нийтдээ 16.7 тэрбум төгрөг батлагдсан. 2020 онд 10.9 тэрбум.төгрөг санхүүжихээр тусгагдсан. 2019-2020 онд 17 төсөл, арга хэмжээ нь он дамжин хэрэгжиж байна. 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар дулааны 26.9 км, цэвэр усны 104.8 км, бохир усны 60.2 км, цахилгааны 34.8 км, үерийн хамгаалалтын 16.2 км далан суваг, шугамын сүлжээний барилга угсралтын ажил хийгдсэн байна.

“Сумын хөгжлийн стратегийн төсөл”-ийн хүрээнд сумдын ус хангамжийн гүний худаг, усны даралтат цамхаг, өндрийн усан сан, ухаалаг ус түгээх байр, цэвэрлэх байгууламж, халаалтын зуухны барилгын нэг маягийн зураг төсөл боловсруулах гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах тендерийг зарлан, дүгнэж байна.

6.2.8.Инженерийн хангамжтай орон сууц болон хувийн сууцны хангамжийг нэмэгдүүлж, иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.

6.2.9.Орон нутгийн нүүрсний уурхайг түшиглэн сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэр байгуулна. Аймгийн төвүүдийн гэр хорооллын айл өрхүүдийг ухаалаг тоолуурт шилжүүлж, цахилгааны шөнийн тарифын хөнгөлөлтийг үзүүлж, агаарын бохирдлыг бууруулна.

Биелэлт: Орон нутгийн нүүрсний уурхайг түшиглэн сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэр байгуулах ажлын хүрээнд 2021 оны Улсын төсөвт 6,2 тэрбум төгрөг тусгагдсан. Ховд аймгийн Хөшөөтийн нүүрсний уурхайн чулуун нүүрсийг ашиглан жилд 30.000 тонн сайжруулсан шахмал түлш үйлдвэрлэх Техник эдийн засгийн үндэслэлийг “Дэвшилтэт эко түлш” ХХК боловсруулан Эрчим хүчний яамны Шинжлэх ухаан технологийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэх хүсэлтийг ирүүлсэнтэй танилцаж, ТЭЗҮ-ийг сайжруулах талаар зөвлөмж хүргүүлээд байна.

6.2.10.Аймаг, сумын төвүүдийн хог хаягдлын асуудлыг шийдвэрлэж, хог боловсруулах үйлдвэрийг үе шаттайгаар байгуулна.

6.2.11.Хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжих замаар сумдын халуун усны болон нийтийн ахуйн үйлчилгээг сайжруулна.

Биелэлт: “Сумын хөгжлийн стратегийн төсөл”-ийн баримт бичиг боловсруулж байгаа бөгөөд тус төсөлд сумдад нийтийн халуун усыг барьж байгуулахаар төлөвлөөд байна. “Сумын хөгжлийн стратегийн төсөл”-ийн хүрээнд сумдад баригдах нийтийн халуун усны барилгын нэг маягийн зураг төслийн тендерийн үнэлгээний ажил хийгдэж байна.

6.2.12.Сум, орон нутагт ажиллахаар анх удаа очиж байгаа багш, эмч, төрийн албан хаагчдыг орон байраар түр хангах цогц арга хэмжээг төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд авч хэрэгжүүлнэ.

6.2.13.Түүхий эдийн нөөцөд тулгуурлан орон нутгийн онцлогт тохирсон ажлын байр нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.

6.2.14.Хөдөө орон нутгийн жижиг, дунд үйлдвэр, аж ахуй эрхлэгчдийн худалдаа, борлуулалтыг дэмжих дэд бүтцийг бий болгон бизнес эрхлэх нэн таатай орчныг бий болгоно.